

Anul XXXVI
Serie nouă
APRILIE 2025

4

(CCLXXXV)

48 pagini

ISSN 1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din s u m a r:

- ✓ Premieră la ONB – *Procesul lui Eichmann*
- ✓ Centenar George Stephănescu
- ✓ Festivalul „Classix” de la Iași
- ✓ Sanremo 2025
- ✓ „Grădina cu zâmbete”
- ✓ Album Phoenix

În imagine:
George Stephănescu

Anotimpul tenorilor

Încă de la începuturile spectacolelor de operă, fascinația vocii umane a avut un mare impact asupra publicului, transformându-i pe cântăreții cei mai buni în idoli ai spectatorilor, așteptați cu nerăbdare să-și demonstreze abilitățile vocale, ambitusul, siguranța în acut, dexteritatea și virtuozitatea.

Vedetele operei nu ne-au ocolit pe noi, românii, niciodată, mai ales că țara noastră a fost nu numai gazdă pentru oaspeții de peste hotare ci și, în mod constant, un izvor de „dive” și de „cavaleri” ai scenei.

Poate că deceniile comunismului, când schimburile culturale trebuiau obligatoriu să fie orientate numai către Est, au fost cele mai vitrege din punctul de vedere al circulației valorilor și al familiarizării publicului nostru cu marile voci ale timpului din occident, deși, mereu, porțițe prin care se mai strecura un nume important mai puteau fi deschise. O altă perioadă sărăcăcioasă în oaspeți de seamă s-a manifestat în anii de după 1989, pe de-o parte din cauza inflației și a secătuirii resurselor statului, pe de altă parte din cauza unei scăderi a interesului public pentru mersul la teatru și la operă, oferta televiziunilor și posibilitatea călătoriilor reducând focalizarea spre arta vie, „live”, anterior oarecum unica formă de a lua contact cu lumea spectacolului.

Dar, mai ales în ultimii 20 de ani, de când s-a produs revirimentul Festivalului Internațional „George Enescu” și de când managerii operelor au descoperit secretul canalizării unor sume generoase din buget către adevărate vedete ale artei sunetelor, tot mai mulți interpreți importanți s-au prezentat în fața publicului românesc. Și, dacă țara noastră a avut aproape întotdeauna soprane și mezzo-soprane de prim rang, perioadele când tenorii români străluceau la același nivel cu marile nume din străinătate au fost inegale și discontinue.

Cu atât mai mult, faptul că acum constatăm că ne permite să-i avem ca oaspeți pe cei mai buni tenori devine o ofertă de nerefuzat pentru spectatori, care se îndreaptă cu aceeași curiozitate și cu aceeași nerăbdare fie către scena de operă fie către podiumul de recital, pentru a lua contact „pe viu” cu cei pe care îi putea vedea doar în filmări sau în eventuale deplasări externe.

Au ajuns și în București (dar nu numai: inclusiv la Cluj, Iași, Timișoara, Tg. Mureș, Sibiu, Arad etc.), personalități din topul suprem al acestui tip de voce. I-am văzut/auzit la noi pe Plácido Domingo, Luciano Pavarotti, José Carreras, Roberto Alagna, Juan Diego Florez, Rolando Villazón, José Cura, Marcello Giordani, Neil Shicoff, Joseph Calleja, Ramón Vargas, Vladimir Galuzin, Gregory Kunde, Johan Botha, Klaus Florian Vogt, Piotr Beczala, Lawrence Brownlee, Freddie DeTommaso, Charles Castronovo, Long Long, Stephan Winke, Rockwell Blake, Peter Seiffert... și lista poate continua (îl putem adăuga și pe... mult-mediatizatul Andreea Bocelli).

Dar, realmente, după începutul de an 2025 lista marilor tenori invitați tinde să ia proporții, putându-se consemna ceea ce aș numi „anotimpul tenorilor”.

Românii din Muntenia l-au putut aplauda la Pitești pe americanul Jonathan Tetelman, pe 30 ianuarie, în concert alături de Mădălina Stan, sub bagheta lui Constantin Grigore. În pragul primăverii *Turandot* de pe scena ONB a fost prilejul pentru a-l vedea în rolul Calaf pe Yusif Eyvazov, pe 22 martie, alături de Bianca Mărgean și Crina Zancu. Doar trei săptămâni mai târziu carismaticul Vittorio Grigolo evoluat în rolul Mario Cavaradossi din *Tosca*, pe 15 aprilie, alături de Bianca Mărgean și de Ștefan Ignat, sub bagheta lui Daniel Jinga. Iar la final de primăvară, pe 30 mai, la Cluj va ajunge americanul Stephen Costello, pentru o gala intitulată „Mario Lanza Tribute”, unde va cânta în compania lui Florin Estefan, sub bagheta unui alt oaspete, Constantine Orbelian – dirijor.

Nu putem ignora și prezența, în același răstimp, a unor importanți tenori români pe scenele de acasă, cum ar fi Ștefan Pop, împreună cu Valentina Naforniță, pe 26 februarie, în *Boema* de la ONB, ori Teodor Ilincăi pe 10 și 13 aprilie la ONR Iași, pentru Radames din *Aida*, în compania Celliei Costea, a lui Carmen Topciu și a lui George Proca.

O galerie superbă de mari voci, la care, nu peste mult timp probabil, se va alătura și mult-doritul Jonas Kaufmann (care fusese invitat dar a anulat de mai multe ori prezența sa la București), Benjamin Bernheim (care va veni în toamnă la Festivalul „Enescu”) dar poate și, nu peste mult timp, Javier Camarena sau Matthew Polenzani, ori alt reprezentant al celui mai spectaculos timbru vocal (inclusiv din Asia, de ce nu?), care încă nu a evoluat pe o scenă românească.

Sper sincer ca „anotimpul tenorilor” să fie peren și să nu se disipeze, trendul pentru invitarea marilor voci fiind bine să continue, cu beneficii materiale pentru organizatori sau nu, dar în mod cert cu un mare plus la capitolul orizont cultural și „imaginea României”.

Mihai COSMA

DIN SUMAR

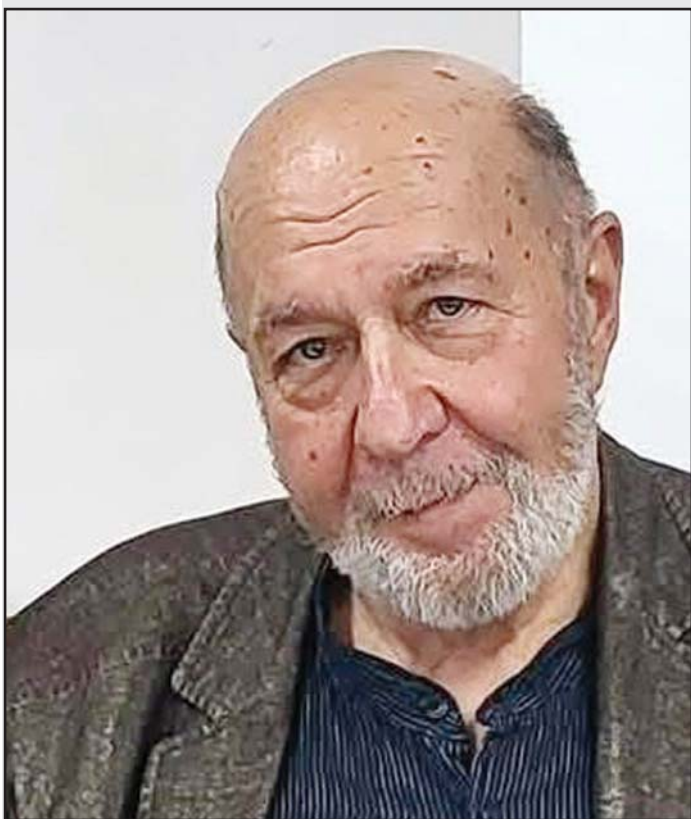
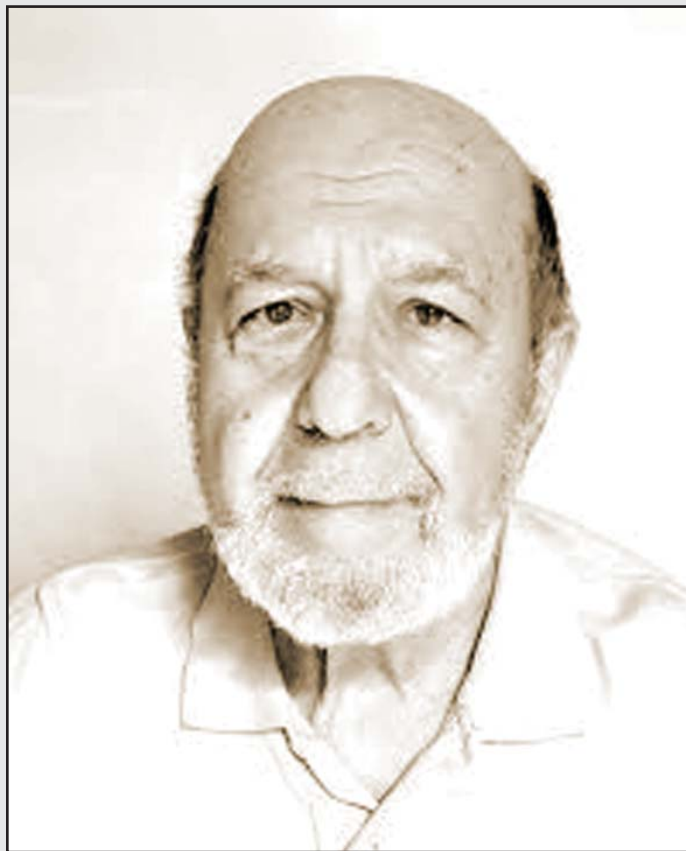
In memoriam Dan Buciu.....	2-3
Premieră – Procesul lui Eichmann.....	4-5
Pe scena Ateneului.....	6-9
Pe scena Studioului „Mihail Jora”.....	10-14
Festivalul „Classix” de la Iași.....	19-22
Centenar George Stephănescu.....	29-30
Punctul pe j... azz.....	31-33
Sanremo 2025.....	35-38
„Grădina cu zâmbete” la „Tănase”.....	39-40
Cei mai frumoși ani - Mamaia '90 (II).....	42-46
Album Phoenix.....	47-48

In memoriam Dan Buciu

Maestrul Dan Buciu a reprezentat un model pentru noi toți: prin dragostea sa pentru muzică, prin profesionalismul său desăvârșit, prin corectitudinea și exigența sa – pe care le exersa în primul rând față de sine –, prin generozitatea cu care a sprijinit tinerii muzicieni, prin devotamentul cu care s-a implicat în activitatea breslei.

A devenit un astfel de model tocmai pentru că el însuși s-a raportat la modele înalte. Născut în 1943 la București, Dan Buciu a crescut într-o ambianță culturală deosebită – tatăl său, basul Mircea Buciu, a fost unul dintre cei mai apreciați soliști ai Operei Române, studiile sale muzicale fiind dublate de cele teologice, iar mama sa, Ileana, a fost o intelectuală rafinată, vorbitoare de mai multe limbi străine. Dan Buciu a studiat compoziția la Conservatorul bucureștean, unde a avut ca dascăli personalități precum Tiberiu Olah sau Dan Constantinescu. După absolvire (în 1968), a devenit cadru didactic în aceeași instituție, în cadrul căreia a parcurs toate gradele didactice, de la asistent la profesor universitar conducător de doctorat. S-a perfecționat în cadrul Internationale Ferienkurse de la Darmstadt, participând la edițiile din 1970 și 1983, unde a avut ocazia de a asista la cursuri

didactice și muzicologice de referință, precum „Tratatul de armonie tonală” (vol. I-II), substanțialul volum intitulat modest „Elemente de scriitură modală / Mic tratat de armonie modală” sau volumul „Domenico Scarlatti între Baroc, Clasicism și Modern” (lucrare distinsă cu premiul UCMR pentru Muzicologie sistematică în 2015), despre care bunul său prieten, muzicologul Alexandru Leahu, un alt pasionat căutător de comori muzicale și fin cunoscător al

susținute de György Ligeti, Karlheinz Stockhausen, Bruno Maderna, Aloys Kontarsky sau Vinko Globokar.

Minte scilpitoare și pătrunzătoare, mergând mereu la esența lucrurilor, cu un simț estetic infailibil, o vastă cultură și o admirabilă disciplină a muncii, Dan Buciu s-a remarcat printr-o activitate consistentă, desfășurată pe mai multe planuri împletite simbiotic – componistic, muzicologic, didactic și managerial.

Un punct de orgă al preocupărilor sale a fost neobosita explorare a diverselor fațete ale muzicii – atât cea academică, cât și cea folclorică sau cea bizantină. Aceste cercetări aprofundate au făcut posibilă apariția unor lucrări

muzicii lui Scarlatti, scria o entuziastă recenzie în revista „Musicology Today”. Pe lângă lucrările amintite, Dan Buciu a scris numeroase studii și articole (două dintre ele fiind publicate în seria „Conferințe doctorale” a UNMB), a fost invitat în cadrul unor emisiuni radio și TV și a susținut conferințe și cursuri de măiestrie în SUA (Universitățile din New York și Urban-Champaign, Illinois, 1992), Franța (Autun, 1996), Germania (München, Oldenburg, Hamburg), Austria (Semmering), Suedia (Göteborg), Canada (St John), Polonia (Wrocław), Japonia (Tokyo, Osaka).

Parcurgând lucrările sale didactice și muzicologice, înțelegem de ce atâtea generații de studenți, care îi păstrează o amintire deosebit de caldă și care îi poartă peste ani o neostoită recunoștință, l-au considerat pe Dan Buciu mentorul ideal. Pentru că, pe de o parte, aceste volume ne dezvăluie extraordinara sa capacitate de cuprindere și de structurare, spiritul critic, finețea și acuitatea observațiilor, iar pe de altă parte, reflectă stilul său didactic unic – viu, plastic, savuros, presărat cu metafore sugestive și vorbe de spirit. De altfel, multitudinea de reacții emoționante apărute în mediul online la aflarea tristei vești a plecării sale dintre noi constituie un barometru obiectiv și totodată impresionant al modului în care Dan Buciu a înțeles să își îndeplinească misiunea de dascăl. A fost un adevărat „ziditor” de muzicieni, cărora a știut să le dea aripi, însuflându-le deopotrivă încrederea în propriile forțe și dorința de perfecționare și autodepășire.

Aceeași cercetare aprofundată a muzicii a constituit fundamentul pe care Dan Buciu a construit propria creație componistică. A explorat cu predilecție filonul modal, expresivitatea lucrărilor sale fiind adesea legată de prezența vocii umane în diverse ipostaze, de la creații corale sau de lied la opusuri vocal-simfonice. Pasionat de literatură și arte plastice, a găsit în poezie o constantă sursă de inspirație. A scris muzică pe versurile a nenumărați poeți români și străini, dar a apelat adesea și la lirica populară, iar uneori a scris versuri sau texte pentru propriile lucrări. În muzica sa se îmbină o latură gravă și dramatică, cu substrat filosofic, în căutarea răspunsului la întrebări existențiale, și o latură lirică, nostalgică, dublată de un spirit ludic, glumeț, cu tente uneori ironice. Dintre lucrările sale reprezentative (a căror listă, desigur, nu o putem epuiza în această scurtă enumerare) putem aminti: *Scene* (1968, pentru orchestră și pian, interpretată în primă audiție de soția sa, distinsa pianistă și prof. univ. dr. Magda Buciu), *Antinomii* (1971,

pentru orchestră), *Remember Hiroshima* (1972, pentru cor și bandă magnetică, pe versuri de Eugen Jebeleanu, lucrare dedicată corului Madrigal), *Lespezi* (1977, pentru orchestră mare), *Cântecele reîntregirii* (1977, ciclul coral), *Ana lui Manole* (1980, pe versuri de Nichita Stănescu, pentru cor și instrumente populare, cu mișcare scenică), *Iarba pământului* (1983, cantată pe versurile mai multor poeți), *Suita românească* (1985, pentru orchestră), *Lyrical Mundi* (1986, ciclul de lieduri pe versurile mai multor poeți), *Schițe pentru un autoportret* (2001, septet), *Suita nostalgică* (2002, pentru flaut, vioară și orchestră), *Jocuri pentru pacea planetei* (2003, pentru cor de copii, cu mișcare scenică), *Cristiane* (lucrare scrisă în două variante, camerală și simfonică, 2013 și 2016), *Schițe la un recviem pentru... mine* (2019, pentru soprană și grup instrumental, pe texte proprii). Propria-i existență a fost, de asemenea, o sursă de inspirație în creația sa componistică, iar elementele autobiografice prezente în anumite lucrări, decelabile uneori încă din titlu, rămân alteori mai greu de detectat pentru cei care nu l-au

cunoscut. De pildă, apropierea sa de natură, de munte, pasiunea sa pentru sport (tenis, baschet, schi) și dragostea sa pentru animale se reflectă în opusuri precum *Lespezi* (ce face aluzie atât la piatra de mormânt, cât și la Vârful Lespezi din Munții Făgăraș), *Cristiane* (ce trimite la mișcarea specifică utilizată în schi) sau liedul-baladă *Citha* (2018, premiul UCMR), care portretizează una dintre pisicile sale, găsită în pădure, în peregrinările sale pe munte. Iar relația apropiată cu membrii familiei sale se reflectă în lucrări precum *Suita nostalgică* (aluzie la instrumentele la care cântă reductabilii muzicieni Cristina Buciu și Adrian Buciu, copiii săi) ori *Suita Muzicanții din Bremen* (2009, premiul UCMR, pentru recitator și pian la patru mâini), scrisă pentru prima sa nepoată. Lucrările sale au fost prezentate în concert în România, Franța, Germania, Spania, Italia, Republica Moldova, Belgia, Austria, Suedia, Ungaria, SUA, Canada sau Japonia, multe dintre ele fiind înscrise pe LP-uri sau CD-uri, înregistrate în CARDEX-ul Radio ori tipărite (Editura Muzicală și Badian Edition - Canada).

Dan Buciu s-a implicat cu profesionalism și abnegație în activitatea administrativ-managerială a unora dintre cele mai importante instituții muzicale din România. În Universitatea Națională de Muzică din București a fost timp de zece ani (1990-1999) șef al catedrei de Compoziție, apoi a condus destinele instituției ca rector în perioada 2000-2008, confruntându-se cu numeroase dificultăți a căror soluționare a presupus inclusiv sacrificii în plan personal. A coordonat secția de muzică vocală a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor în perioada 2010-2020, preluând și complicata sarcină de a organiza, ca director artistic, trei ediții ale Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi (2013-2015). Ca susținător fervent al muzicii corale, a fost unul dintre membrii fondatori ai Asociației Naționale Corale din România (ANCR), iar din 2012 a fost ales Președinte de onoare al acestei asociații.

Valoarea creației sale componistice, muzicologice și didactice a fost recunoscută prin numeroase premii, între care Marele Premiu al UCMR pentru întreaga activitate (în 2021), Premiul „George Enescu” al Academiei Române (pentru lucrarea camerală *Cristiane*), unsprezece premii ale UCMR (1976-77, 1979, 1981, 1990, 1992, 1997, 1999, 2009, 2012, 2015, 2018), Distincția Specială a Fundației Madrigal (1997), Ordinul Național Meritul pentru Învățământ în grad de Ofițer (2000), titlul de Doctor Honoris Causa acordat de Universitatea „Ovidius” din Constanța (2009) și, foarte recent, în 27 februarie 2025, Premiul „Marin Constantin”, acordat de Fundația Madrigal. În 21 martie 2025, cu doar o zi înainte de trecerea sa la cele veșnice, Consiliul UCMR, întrunit în ședință, aproba în unanimitate acordarea Premiului UCMR pentru creație de lied maestrului Dan Buciu, pentru lucrarea *Tot despre pisici*, pe un text propriu.

Chiar dacă aparent nu mai este printre noi, *maître* Dan Buciu va continua să trăiască prin muzica sa, prin scrierile sale despre muzică, prin tot ce a sădit în mintea și sufletul a sute, poate chiar mii de muzicieni care i-au fost colegi și discipoli. Personalitate marcantă a muzicii românești contemporane, cu o activitate impresionantă, aflată mereu sub semnul unei uriașe conștiințe a responsabilității, Dan Buciu lasă o amprentă de neșters în cultura autohtonă. Îi suntem profund recunoscători pentru tot ce a dăruit muzicii și muzicienilor! *In aeternum vive!*

Olguța LUPU

Procesul lui Eichmann de Gil Shohat

Cu câteva zile înainte de a merge la acest eveniment s-a instalat în mine o neliniște, un freamăt, o nelămurire, senzații dublate de obsedanta întrebare „oare cum se poate scrie o operă pe subiectul crimei împotriva umanității, cunoscută istoric sub numele de Holocaust, avându-l în centrul acțiunii pe colonelul nazist Adolf Eichmann -

principalul responsabil pentru organizarea și realizarea lui”? Oare cum se poate scrie? Și cine o poate scrie? Căci, până la urmă, opera ca gen muzical este o lucrare dramatico-muzicală amplă, a cărui text bazat pe un libret este în întregime cântat, un spectacol în care interpreții îmbină arta scenică și cea vocală, fiind acompaniați de orchestră, cor și, de regulă, balet.

Aici și acum sursa libretului era cunoscută, respectiv piesa de teatru cu același nume de dramaturgul israelian Motti Lerner, care s-a jucat la noi destul de recent. Subiectul, cel puțin pentru generații apropiate mie, de asemenea. Întrucât am învățat despre el din familie, de la cunoștiințe, din școală, din cărți și din filme. Iar întrebarea mea era cu atât mai legitim-obsesivă tocmai pentru că, știind istoria cu parte din amănuntele ei cutremurătoare, nu-mi imaginam tema lizibilă pentru acest gen muzical, încadrat până la urmă în registrul divertismentului.

Dar cum viața încă surprinde și în bine, în seara zilei de 30 martie, odată cu ridicarea baghetei dirijorului Daniel Jinga pentru Prolog și după ridicarea cortinei pentru vizionarea operei în sine, m-am liniștit neliniștindu-mă, văzând/auzind că se poate scrie o operă, că a avut și cine să o compună și încă bine și că această lecție de istorie a fost reliefată păstrând în mare canoanele respectivului gen, desigur îmbogățit cu câteva intervenții contemporane, proprii timpului nostru. Per total, ceea ce am vizionat a fost artă. Căci arta este, după cum se știe, o manifestare a emoțiilor, iar aceste emoții vorbesc o limbă pe care oricine o poate înțelege. Și a înțeles-o. Cel puțin publicul prezent în sală.

După cum am menționat, ea este scrisă de tânărul și harnicul creator Gil Shohat - ce are în protofoliul său opere, 10 simfonii, 10 concerte pentru instrumente și orchestră și multe lucrări corale și de cameră - care, răspunzând

solicitării operei bucureștene, a declarat că: „aceasta este a noua comandă de operă pe care o primesc și probabil cea mai amplă lucrare pe care am scris-o vreodată. Încă de la început am simțit o onoare imensă să scriu pentru Opera Națională a României, o țară cu tradiție muzicală extraordinară și patria unora dintre cei mai mari muzicieni ai timpurilor noastre. De asemenea, ea mi-a oferit prilejul să mă adâncesc în tema Holocaustului, un subiect mereu sensibil și foarte personal, având în vedere că sunt un descendent al unor supraviețuitori din Polonia”.

Este o operă complexă, lungă, foarte lungă, grea, dar nu greoaie. Are o excelentă și sugestivă regie semnată de Erwin Șimșensohn și o scenografie pe măsură (Dragoș Buhagiar) care, împreună, au realizat un suport/cadru foarte aerat, deși scena era plină. S-au văzut în timpul acțiunii propriuzise, pe o cortină de plasă transparentă ce cădea din când în când, filmări din documentare; s-au auzit fragmente din înregistrările radio ale momentului, iar în fundal, prin pereții sub forma unor geamuri înalte, aburite, ce lărgeau prin efect și mai mult scena, se întrezăreau secvențe ce ilustrau exterminarea: fum de gaze în valuri sau focul de la cuptoare. Zguduitor, dar neostentativ. Celula din geam transparent în care erau Eichmann și păzitorii lui aluneca pe șine până în centrul scenei atunci când momentele din desfășurarea procesului o cereau sau pentru duetele în tensiune crescândă cu soția sa.

Ceea ce m-a mirat profund, dar mi-a și priit a fost faptul că muzica, scrisă cu o extraordinară lejeritate, era și

lirică și romantică, cu mare bogăție de combinații - unele exotice - între instrumente și voci (harpa cu vioară, alături de violoncel, cu acorduri armonice clasic-romantice, câte o dată și atonale cu ușoare tente de jazz; soprană plus cor mut și vioară ce duceau cu gândul la antichitate, în nuanțe vulcanice sau aproape insesizabile, cor mixt cu armonii tulburătoare) toate îmbrăcate într-o orchestrație punctuală, virtuoză și expresivă. O muzică duioasă, aproape ambientală filmică, cu teme bine și potrivit conturate conduse (mai ales cea principală) în crescendo și diminuendo, cu frumoase intervenții de ritmuri: barcarolă, valsuri clasice sau cu

accent pe timpul doi, cu schimbări bruște de ritm și tonalități, cu idei tandre mângâietoare, dar și cu tempo-uri ce amintesc de specificul armatei hitleriste, cu marșuri, în

rolul Avocatului, Mihaela Ișpan în rolul Verei Eichmann sau Madeleine Pascu în rolul Mamei și Mădălina Barbu în rolul Fiicei, ca să îi amintesc doar pe câțiva dintre remarcabilii cântăreți din seara respectivă) n-au beneficiat de aplauze bine-meritate decât la final, întrucât subiectul nu permitea.

Am auzit în acea seară o orchestră foarte bună, care, în pofida lungimii spectacolului (lucru neobișnuit și pentru ei) a cântat cu o participare afectivă deosebită, ce le-a pus în valoare și valențele tehnice indiscutabile, atât de rar menționate. Când îl privește pe dirijorul Daniel Jinga, s-a întrecut pe sine ținând sub bagheta sa trei ore și jumătate tot aparatul vocal-instrumental al acestei instituții, cu măsură, tact, implicare și o elocvență aparte.

fine, o compilație stranie, dar foarte reușită de stiluri, timbruri, culori și ritmuri. O muzică cursivă, chiar și în combinațiile dintre actorie/recitative acompaniate de orchestră și stilul tradițional *bel canto*.

Dacă aș fi ascultat doar muzica (partea simfonică și corală) fără să văd scena și să aud restul, n-aș fi putut-o imagina în acest subiect. Dar surprinzător, agilitatea, uimitoarea fluiditate și felul cum a pliat acestea pe și în dramă a oferit un mozaic pastelat, bine împletit, care sublinia firul acțiunii prin accentele pe momentele esențiale. Este evident faptul că autorul stăpânește secretele fiecărui instrument, ale fiecărei voci, pe care le conduce elegant prin registrele cele mai confortabile lor, scoțând în același timp tot ce se poate din ele; că este un mare iubitor și mănuiitor cu experiență al corului și un foarte bun aranșor de puzzle-uri pe portativ. Talentul și ușurința cu care jonglează și combină ritmurile de inspirație tradițională evreiască și nu numai a făcut din acest spectacol o lucrare unică, frumoasă, dureroasă, ce răscolește. Mi-a lăsat impresia că, prin candoarea și suplețea muzicii, prin cantilene și vigoarea lor a vrut nu să contracareze dezastrul și crima, ci să sugereze viața lină, calmă, plină de trăiri obișnuite sau pasionale, colorate sau terne, pe care le-au simțit milioanele de oameni de vârste diferite înainte ca viața lor să fie curmată în cel mai abominabil mod.

Am auzit solo-uri și duete, foarte reușite, melancolice și pline de dramatism, am văzut teatru și recitativ mișcător și m-am emoționat la mărturiile solistice ale câtorva martori care au supraviețuit cățărându-se din groapa groazei unde au fost împușcați și aruncați. Până la urmă, în seara zilei de 30 martie, am auzit chiar operă, puțin altfel. Deci s-a putut.

Iar vocile excepționale, atât ca impostare, ambitus, culoare timbrală, expresivitate, claritate și interpretare (Alexandru Constantin în rolul lui Eichmann, Iustinian Zetea în rolul lui Gideon Hausner, Leonard Bernand în rolul lui Hans Globke, precum și vocile feminine - Sorana Negrea în

Așa că obsesiva mea întrebare de dinaintea spectacolului a primit răspuns. Răspuns pentru care aplaud Opera națională bucureșteană, ca și pe toți invitații ei.

Doina MOGA

Sub semnul lui Cupidon

Așa am perceput eu concertul de la Ateneul Român din 13 martie, la care am ajuns mergând printr-o sălbatică revărsare a naturii: ploaie torențială, tunete, fulgere, bălți etc. Adică toate ingredientele care induc iritare, indispoziție și, în cel mai bun caz, o apăsătoare melancolie.

Doar că, odată ajunsă în templul artei și abandonându-mă muzicii de o frumusețe înspăimântătoare, am simțit pacea, indestructibila uimire și

Alexandra Conunova

melodramatica frumusețe a unui surâs bătrân ca timpul, plin de o mare vitalitate și, în același timp, de o neînchipuită blândețe. Surâsul lui Cupidon.

Seara a început cu un vast *Adagio* simfonic intitulat *Isis*, de George Enescu. Necunoscută până în 1996, lucrarea, sub forma unei schițe complete, a fost descoperită în arhivele Muzeului Național „George Enescu” de către compozitorul Pascal Bentoiu care, încântat de cronologia ei (fiind prima partitură de după capodopera vieții sale, *Oedip*) și de latura ei sentimentală, a orchestrat-o în 1999, aducând la viață o foarte intimă mărturie muzicală pentru iubirea vieții compozitorului, numită în intimitate *Isis*. Este un poem obsesiv, ca o închinare, foarte colorat, personalizat timbral, cu un cor feminin fără text ce creează o atmosferă de antică visare. De altfel, acest gen de cor este ca o parafă a personalității enesciene, folosită în poemul *Vox Maris*, *Simfonia a V-a*, *Simfonia a III-a* (cu care, în pofida faptului că partitura vocală era pe patru voci, *Isis* are destule afinități). Aerată, bine conturată, plină de armonii de un farmec arhaic, această confesiune lirică, într-un colorit când cromatic, când diatonic, generator de emoții artistice autentice, în orchestrația lui Pascal Bentoiu absoarbe ingenios esența enesciană, surprinde, încântă și îndeamnă la reflexie.

A urmat *Simfonia spaniolă pentru vioară și orchestră*, op. 21 de Edouard Lalo. Cântată acum, la 150 de ani de la prima ei audiție de către violonista Alexandra Conunova și Orchestra Filarmonică „George Enescu”, sub bagheta dirijorului francez Jérémie Rhorer, a fost la fel de proaspătă, poetică, plină de grație și virilitate. În 1875, Lalo, cu această *Simfonie spaniolă*, urmat de Bizet cu *Carmen*, marchează ieșirea compozitorilor francezi de sub influența italiană, apelând la trăiri spaniole, tendință pe care autorul o va păstra în toată creația sa. Piesa este originală și de un spectaculos aparte, mai ales datorită viorii soliste care cântă fără pauză pe tot parcursul ei, dominând de cele mai multe ori orchestra. Iar scriitura, cu o tehnică drăcească, cu accente specifice cântului spaniol, cu o gamă infinită de nuanțe, salturi, pizzicate și tot bagajul unui foarte dotat violonist face ca acest concert-simfonie să fie dorit de orice solist care se crede capabil de provocările lui.

În concertul din 13 martie, eu cred că am întâlnit prin persoana Alexandrei Conunova corespondentul feminin al lui Paganini. Pe lângă impecabila-i virtuozitate, cu care jonglează suplu și lejer în mod dezarmant, ea a cucerit cu tonul curat, cald, când cu un vibrato propriu marilor

Jérémie Rhorer

violonceliști (nicidecum al violoniștilor) și cu un sunet în registrul grav de o plenitudine rarissimă, nemaivorbind de pasiunea, sentimentalismul, expresivitatea cu care făcea să-i vorbească arcușul pe vioară. A fost ca o dezlănțuire de emoții, forță, trăire, ca un vulcan în plină explozie. Am auzit și plâns și bucurie, am auzit și iubire și pasiune, am auzit și tristeți și melancolie, am auzit tot ceea ce a imaginat autorul... poate și ceva mai mult. Pentru că ea a fost de fapt *Simfonia*. În toată această nebulă, orchestra (în forma ei cea mai bună) și dirijorul, simțibil fermecați, i-au asigurat cu o plăcere deosebită și o lumină aparte un acompaniament pe măsură, realizând acel atât de rar „tot unitar”. M-am surprins de câteva ori căutând corzile rupte... dar n-au fost. Probabil și datorită viorii pe care cânta, un Giovanni Battista Guadagnini din 1785.

Recitalul aniversar al Trio-ului „Mozaic”

În fine, de parcă n-ar fi fost suficient, surpriza nu s-a încheiat odată cu finalul simfoniei, întrucât, la cererea repetată a publicului, ea a oferit două bis-uri. Primul l-a cântat în duet cu un alt invitat al serii, respectiv concertmaestrul orchestrei, nimeni altul decât celebrul violonist Liviu Prunaru, 18 ani deținătorul poziției de concertmaestru al Orchestrei Concertgebouw din Amsterdam, și el cântând pe o vioară Stradivarius, construită în 1694. Împreună au interpretat două *dansuri românești* de Gyorgy Ligeti, care zău, nu se poate descrie cum au sunat – două viori celebre, doi violoniști celebri, două cântece de un răvășitor freamăt de esență folclorică, două lucrări pline de nerv – urmate apoi tot de o piesă de inspirație populară a compozitorului moldovean Ștefan Neagu. Sublim, splendid, uluitor.

Finalul serii i-a revenit lui Maurice Ravel, de la a cărui naștere se împlinesc în 2025, 150 de ani și care, la invitația bunului său prieten George Enescu, cu 93 de ani în urmă, a concertat tot aici la Ateneul Român, în dubla-i calitate de dirijor și compozitor. Trebuie să fi fost o minune. Acum a fost. A fost cu cele două *Suite Daphnis și Chloe*, pe care, ascultându-le, am realizat a nu știu câta oară profunzimea cugetării muzicologului și compozitorului Doru Popovici, care spunea despre Ravel că: „a trecut printre noi ca o pasăre măiastră și a lăsat cu discreția cu care a trăit și creat ecoul prelung al falfăitului de aripi, nemaivând timp să păcătuiască”. Și cum nu găsesc cuvinte pentru a descrie ce am auzit, voi repeta câte ceva din ceea ce am scris după un alt concert al Filarmonicii „Enescu”, cu același subiect: „în *Daphnis și Chloe*, Ravel impresionează cu trainica-i fuziune dintre lirismul muzical și un voalat colorit hispanic, dualism ce se revarsă asupra universului său muzical”. Cu mijloace din stilul înrudit impresionismului și un melos cuceritor, îmbinări de armonii cu paralelisme viu colorate, străbătute de nuanțe modale, muzica legendei dezvăluie o imensă varietate de timbruri pure și porțiuni sonore liniștitoare. În cele două suite, Ravel nu descrie o poveste mitologică, nici o legendă medievală cu filozofii transcendente, ci o simplă întâmplare, aflată la granița dintre vis și realitate, din care se relevă omul suspendat între pământ și cer, având deasupra lui doar bolta înstelată și conștiința sa morală.

Dirijorul Jérémie Rhorer a făcut din această lucrare un spectacol. Un spectacol în care, împreună cu partenerii lui, Orchestra și Corul Filarmonicii „George Enescu”, a dezvăluit atmosfera iubirii plină de mister, farmec și esențe indestructibile, ce îndeamnă la vis luminos sau cernit și un univers în care liricul și ritmurile diverse dau culori nebănuite mângâiate de valurile mării, care au lărgit în copilărie orizontul compozitorului. Valuri de nuanțe și armonii ce au răvășit simțurile, lăsând să se vadă fără ostentație o chimie între el și autor, dezvăluindu-se ca un maestru al firescului, pentru că, în tălmăcirea sa, totul a fost Muzică cu M mare. Orchestra a sunat perfect, suflătorii au fost în elementul lor, cântând cu strălucire și claritate, corul, ca de obicei, o încântare și totul, dar absolut totul părea atins de săgeata și surâsul lui Cupidon, bătrân ca timpul dar plin de o vitalitate și în același timp de o neînchiptă blândețe.

Doina MOGA

În 15 martie a.c., pe scena Ateneului Român s-a desfășurat un eveniment muzical cu conotații speciale. Trio-ul „Mozaic”, alcătuit din violonista Oana Spânu-Vișenescu, pianista Diana Spânu-Dănilă și clarinetistul Emil Vișenescu a aniversat 30 de ani de activitate, prilej cu care a oferit publicului un concert-spectacol remarcabil prin măiestria interpretativă și atașamentul față de valorile muzicale autentice. Din bogatul lor repertoriu, interpreții au selectat piese diverse din punct de vedere stilistic și al conținutului muzical, menite să etaleze calitățile fiecărui membru în parte, colaborarea artistică excelentă – apreciată pe scenele românești și din străinătate –, și pentru a răspunde așteptărilor publicului actual atât de select și exigent. Pe parcursul evenimentului am avut senzația de a fi integrată într-un inedit flux, pendulând între elan și

exuberanță, rigoare și exaltare, abstract și sensibil, solemn și jucăuș, care a facilitat exprimarea muzicală firească, plină de prospețime și bogată în semnificații.

Evenimentul muzical extrem de variat și ofertant a beneficiat de prezentarea de excepție a actriței Anca Sigartău, care a recitat texte de W. Shakespeare, Alphonse Allais, D. Șostakovici, Alina Voicu, Carlos Drummond de Andrade și Julian Barnes, precum și de colaborarea unor artiști valoroși: violonistul Lucian Gabriel Dănilă, acordeonistul Fernando Mihalache și contrabasistul Săndel Smărăndescu, muzicieni care au contribuit substanțial la realizarea unui spectacol festiv, după un scenariu cu conotații bogate. În debutul programului, am ascultat lucrarea compozitorului Francis Poulenc, *Invitație la Castel pentru vioară, clarinet și pian*. Spectatorii din Sala Mare a Ateneului Român au fost fascinați de calitatea interpretării,

în care au admirat în egală măsură frumusețea muzicii, timbralitatea specifică a fiecărui instrument și colaborarea membrilor ansamblului, precum și dialogul de excepție purtat cu Anca Sigartău – care i-a etalat experiența actricească și cultura vastă.

În aceeași atmosferă entuziasmantă a fost prezentată lucrarea lui Vladimir Cosma, *Valse D'Augustin (Le Château De Ma Mère)* pentru violă, clarinet, pian, o muzică fascinantă, în care Oana Spânu-Vișenescu a interpretat partea destinată violei, realizând cu membrii trio-ului un dialog plin de sensibilitate, de noblețe și dăruire. Din creația lui Dmitri Șostakovici au fost selectate: *Cinci piese pentru două viori și pian: Preludiu, Gavotă, Elegie, Vals, Polka*, în care publicul a admirat prestația artistică de înalt nivel a violoniștilor Oana Spânu-Vișenescu și Lucian Gabriel Dănilă, care, împreună cu pianista Diana Spânu-Dănilă, au reliefat umorul, verva, nonșalanța, lirismul ardent și bogăția semnificațiilor muzicii. Evenimentul aniversar a cuprins și câteva creații cuceritoare din aria tango-ului scrise de Astor Piazzolla: *Cinci Tangouri pentru vioară, clarinet, acordeon, pian și contrabas - Adios Nonino, S.V.P., Chau Paris, Tzigane Tango, Pigmalion*. Cu această ocazie am admirat colaborarea trio-ului cu acordeonistul Fernando Mihalache și cu contrabasistul Săndel Smărăndescu. Publicul a fost cucerit de melodicitatea generoasă a pieselor, de originalitatea armoniilor, de timbralitatea fascinantă a ansamblului, de eleganța, firescul și entuziasmul pe care prestația artistică le-a transmis.

Sărbătoarea muzicală a continuat cu o creație inspirată a compozitorului Sabin Pautza, dedicată de domnia sa trio-ului „Mozaic”: *Divertisment nr. 3, pentru violă, clarinet și pian*, alcătuit din *Charleston, Bossa Nova, Ragtime, Swing, Capriccio*. Pentru interpreți, lucrarea este o adevărată provocare, datorită complexității scriiturii instrumentale, a schimbărilor ritmice neașteptate, a succesiunii rapide a imaginilor muzicale, derulate în manieră cinematografică și a diferențelor de caracter pe care fiecare piesă le presupune. Ascultând această creație insolită și originală, am realizat importanța colaborării dintre compozitori și interpreți în toate epocile creatoare. Istoria muzicii a confirmat rolul compozitorilor în construcția instrumentelor și în progresul artei interpretative; în același timp, prin profesionalismul și performanțele lor, interpreții îi determină pe creatori să elaboreze lucrări din ce în ce mai dificile și mai spectaculoase.

În încheierea evenimentului aniversar am ascultat cu emoție și bucurie *Două Suite folclorice pentru clarinet, taragot, vioară, violă, pian și contrabas*, care l-au adus în prim plan pe clarinetistul Emil Vișenescu, susținut cu profesionalism și entuziasm de colaboratorii săi devotați. A fost un omagiu adus de Emil Vișenescu folclorului românesc, această sursă inepuizabilă de inspirație pentru muzicienii români din toate epocile: compozitori și interpreți. Emil Vișenescu abordează cu succes un repertoriu vast cuprinzând lucrări din toate epocile creatoare, dar și multe creații contemporane. Apropierea față de folclorul autentic românesc este încă o dovadă a atașamentului și a apartenenței sale la cultura națională.

Spațiul nu îmi permite să ofer detalii despre prestația artistică a fiecărui muzician în parte. Menționez aportul Dianei Spânu-Dănilă, care a susținut partitura pianului pe tot parcursul serii, îmbinând cu măiestrie arta interpretativă

complexă cu rafinamentul fiecărui detaliu realizat cu bun gust și fantezie.

Marcată profund de calitatea și de impactul acestui eveniment muzical asupra spectatorilor, am încercat să definesc „secretul” colaborării de succes a membrilor ansamblului „Mozaic”. Mi-am dat seama că este vorba de mult talent, de profesionalism, de experiență, de spontaneitate, de o capacitate de comunicare ieșită din comun, de generozitate, de entuziasm și multă pasiune; fiecare îl inventează pe celălalt, descoperă noi semnificații în creațiile interpretate și se dedică muzicii cu toate forțele creatoare.

Ce poate fi mai frumos decât atunci când trei temperamente puternice, dotate cu har și cu imaginație, se întâlnesc pe podiumul de concert, ca să ofere publicului prestații artistice memorabile, aflate în consens cu aspirația mereu actuală îndreptată către Bine, Frumos și Adevăr?

Carmen MANEA

Un eveniment aparte!

În adevăr, într-un moment aparte se constituie concertul simfonic al Filarmonicii bucureștene, ultimul al lunii martie al acestui an (27.03). Melomanii de vârstă a treia, credincioși ai concertelor săptămânale ale Ateneului, pot rememora această tipologie a simfonicele timpului, alcătuire a programelor întâlnite prioritar în anii '50 și chiar '60 ai secolului trecut. Erau denumite anume cu acel specific „label” acreditat în epocă, anume muzică rusă și sovietică! Căci de la momentele simfonice semnate de Glinka sau de

Valentin Șerban

Foto: Cătălina Filip

Mussorgski, de la creațiile lui Ceaikovski sau Rahmaninov și până la cele aparținând lui Șostakovici sau lui Hacıaturian, un întreg tezaur de valori componistice purta o titulatură caracteristică, de ansamblu, cea care aparține acelei epoci! Este perioadă pe parcursul căreia sovietizarea tindea să domine cultura. Nu s-a reușit acest lucru decât parțial.

Revenind la datele concertului, menționez că a fost condus de dirijorul rus Dmitri Liss un maestru de temeinică acreditare prioritar în spațiul imens al Rusiei actuale. Este

Dmitri Liss

laureat cu titlul de Artist Emerit, titlatură cu care erau răsplătiți, inclusiv la noi, în deceniile de mijloc ale secolului trecut, artiștii de importantă acreditare. Trebuie recunoscut, inclusiv în ce privește conducerea orchestrală, școala rusă se situează în continuare, astăzi, la nivelul cel înalt al pedagogiei actului dirijoral.

Util de menționat faptul că *Simfonia a X-a* de Dmitri Șostakovici, lucrare amplă prezentată în partea secundă a programului, și-a avut prima audiție în urmă cu șapte decenii, la Petersburg – pe atunci rebotezat Leningrad – în chiar anul morții lui Stalin, în anul 1953! Indiscutabil, această creație amplă, în patru părți, este marcată de tensiunea momentului istoric, admirabil potențat în simfonismul marelui compozitor. În planul construcției simfonice, un motiv cu sens de semnificativă monogramă, își găsește locul inclusiv în această lucrare; la fel ca și în alte creații ale autorului. Sentimentul dramatic potențează în acest caz o expresie muzicală densă, covârșitoare, susținută de o orchestrație de puternică forță expresivă. Este o relație care l-a acreditat pe compozitor drept muzician al marilor drame ale deceniilor de mijloc ale secolului al XX-lea.

Momentele primei părți ale concertului s-au bucurat – cum era

firesc – de atenția specială a publicului. În interpretarea violonistului Valentin Șerban a putut fi audiat *Concertul în la minor pentru vioară și orchestră* de Alexandr Glazunov. Este una dintre cele mai populare creații ale compozitorului rus, lucrare scrisă în primii ani ai secolului trecut. Indiscutabil, regăsești aici date componistice ale marilor compozitori ruși ai momentului, anume lirismul ceaikovskian, susținerea orchestrală de o sugestivă valoare timbrală, fapt ce amintește de măiestria aparte a muzicii lui Rimski-Korsakov. Evoluția violonistică nu etalează în acest caz valori ale unei virtuozități gratuite. Dinpotrivă, întâlnim aspecte ale unei comunicări sensibile, inteligent conduse, date pe care violonistul Valentin Șerban le pune în valoare cu elocvența unei înalte măiestrii probate inclusiv în marele spațiu internațional al vieții muzicale actuale. Nu trebuie uitat, în urmă cu doar câțiva ani a fost premiat cu distincția supremă a marelui Concurs enescian.

De un interes aparte s-a bucurat lucrarea inițială a programului, *Quinglong – Azure Dragon*, lucrare datorată compozitoarei Olga Viktorova, din Rusia, artistă ce a ținut a fi de față personal, în Sala Ateneului, cu prilejul prezentării lucrării domniei sale. Coloritul orchestral de maximă pregnanță, de anume inspirație pentatonică deloc agresivă, de o sugestivă forță a comunicării, au fost datele importante ale acestui extins tablou simfonic. Este o lucrare la care dirijorul o prețuiește în importantă măsură dat fiind faptul că a prezentat-o – tot domnia sa – în primă audiție absolută, cu un deceniu în urmă. Iar aceasta în compania Orchestrei Simfonice Ural.

Trebuie menționat cu special interes faptul potrivit căruia, pe parcursul acestui concert simfonic, poziția violonistului concert-maestru a fost susținută de încercatul Ștefan Horvath, muzician de o extinsă experiență artistică profesională.

Dumitru AVAKIAN

Albumul cu amintiri

Concert simfonic dedicat dirijorului George Georgescu la 70 de ani. Cuvântare a compozitorului Ion Dumitrescu. (Ateneul Român, 1958)
Fotografie din Arhiva Ilinca Dumitrescu

Emoții din alte timpuri - o celebrare parfumată

A devenit o adevărată bucurie să merg la concertele Corului Academic Radio. Îmi place să observ progresul acestui ansamblu, eforturile susținute ale artiștilor și munca migăloasă a dirijorului Ciprian Țuțu. Admir mai ales dorința de diversificare a repertoriului, care nu rămâne strict în zona sobră a muzicii vocal-simfonice și a capodoperelor a capela, ci explorează și alte dimensiuni ale artei corale.

Anul acesta, Corul Academic Radio a sărbătorit 85 de ani de activitate printr-un concert aniversar aparte (12.03.), un omagiu adus muzicii ușoare românești de altădată. Evenimentul a fost cu adevărat special, nu doar prin selecția pieselor, ci și prin abordarea interpretativă, plină de rafinament și respect pentru tradiție.

Un nume esențial în această seară festivă a fost Ioan Dobrinescu - om de Radio de esență tare, compozitor, aranjor, cronicar, consilier artistic și fin cunoscător al muzicii ușoare românești. Mai presus de toate, este un apărător și promotor entuziast al acesteia. Multe dintre aranjamentele sale sunt puse la dispoziția publicului pe net, oferite generos celor care vor să le revalorifice.

Fiecare dintre melodiile alese pentru concert a fost un succes la vremea sa. Indiferent dacă provin din perioada interbelică, din anii '50 sau din deceniile ceaușiste, piesele armonizate de Ioan Dobrinescu au trecut cu brio testul timpului. Ele ne-au reamintit de valoarea compozitorilor români și de capacitatea lor de a crea emoție autentică.

Comparând cu muzica ușoară românească de azi... Dar mai bine mă opresc aici. Dacă m-aș lăsa dus de sinceritate, acest articol nu ar mai vedea tiparul. Și nu pentru că n-aș avea argumente, ci pentru că un astfel de concert merită să fie despre bucurie, nu despre contrastul cu prezentul. Totuși, nu mă pot abține să punctez: muzica de azi este adesea fracturată, agresivă, eliberată de orice urmă de bun-simț. Uneori pare alienată emoțional, iar sensurile - deși ambiționează profunzimea - sunt golite de conținut printr-o superficialitate extremă și prin artificii tehnologice. Adică, exact ca vremurile noastre.

Muzica acestui concert a fost altfel. Seducătoare prin frumusețea ei simplă, rafinată fără a fi pretențioasă, accesibilă fără a fi facilă. În ea se simte fântâna de talent și bun gust a unei generații care, în ciuda vremurilor dificile, a reușit să creeze artă autentică. Funcția socială a muzicii de atunci era limpede: să aline, să vindece, să ofere un refugiu. Cât de diferit față de realitatea zilelor noastre!

Scriu aceste rânduri încercând să surprind starea de spirit pe care concertul mi-a lăsat-o. Nu e simplu să scrii despre bucurie în forma ei cea mai pură. Nici nu vreau să adopt tonul unui muzicolog pretențios, preocupat de

formulări complexe. Ar fi fals, pentru că acest concert nu a fost despre analiză rece, ci despre emoție. Despre nostalgie, melancolie, despre sentimentul clar că te afli în fața unui act artistic onest, născut din pasiune și dăruire.

Concertul Corului Academic Radio a fost unul aparte. A fost imposibil pentru un spectator, oricât de exigent, să fie nemulțumit. Nu era genul de eveniment unde să pui lupa pe tehnică sau pe nuanțele interpretative. Emoțiile au venit de la sine, purtate de muzică, contaminând publicul și reactivând acele sentimente greu accesibile: o dulce nostalgie, amintiri dintr-o epocă în care muzica ușoară chiar însemna bucuria de a trăi.

Sigur că vremurile de atunci erau grele. Bineînțeles că oamenii sufereau din cauza lipsurilor, că frica, ororile și sărăcia făceau parte din viața cotidiană. Dar tocmai de aceea, muzica era liantul nostru, alinarea, momentul de răgaz. (Răgaz... iată un cuvânt pe care ar trebui să-l reinventăm, nu credeți?).

Concertul a inclus o selecție de cântece din diferite epoci: interbelic, anii '50 și '60. Repertoriul a cuprins lucrări ale unor maeștri deveniți legende: Ion Vasilescu, Gherase Dendrino, Vasile Vasilache, Nicolae Kirculescu, George

Foto: Barăcan Photography

Grigoriu, Claude Romano (pseudonimul lui George Sbârcea), Aurel Giroveanu, Radu Șerban și Elly Roman. O călătorie muzicală prin decenii, în care fiecare piesă a fost mai mult decât o simplă interpretare: a fost o reîntoarcere la un timp în care muzica era, mai presus de orice, emoție pură.

Corul Academic Radio a demonstrat că știe să abordeze și acest repertoriu cu eleganță și profesionalism. Maestrul Ciprian Țuțu a avut sarcina cea mai grea, anume să inventeze un nou sound coral, cu voci neimpostate, să-i lase pe artiști să fie jucăuși și relaxați, dar fără a pierde focusul și rigoarea ritmică. Câteodată, frumusețea simplă a acestei muzici te poate lua pe valurile sale și ai putea să pierzi controlul omogenității sau cel al dozajului. Dar nu, nu a fost deloc cazul. Publicul a fost încântat de producția sonoră a Corului Academic Radio, dar mai ales de asumarea totală a acestui nou repertoriu.

Mai mult decât atât. Invitata acestui concert, bine-cunoscuta artistă de jazz Luiza Zan, a adus mult talent și sensibilitate în minirecitalul ei alături de cor. Cele câteva cântece interpretate ne-au arătat o artistă ajunsă la o deplină maturitate, un glas cald și învăluitor, o abilitate remarcabilă de a-și folosi întregul ambitus. Ca aceste armonizări să

funcționeze, melodiile trebuie transpuse mai sus, astfel că solista noastră a avut parte de o mică luptă cu registrele vocale, dar pe care a câștigat-o nonșalant și seducător.

Doamna Anca Romeci a semnat prezentarea concertului. Foarte bine scrisă pe hârtie, dar nu chiar atât de bine livrată publicului. Cele câteva detalii istorice interesante se pierdeau oarecum în intonația discursului. Nu a deranjat, totuși, iar dacă erai atent, ai fi aflat mici istorii picante, parfumate de melancolie dulce și de un stil literar delicios și năstrușnic.

Ceva tot a fost deranjant. Pentru și mai multă culoare scenică, s-a apelat la câțiva elevi ai secției de actorie din cadrul Colegiului de Artă „Dinu Lipatti”. Ei s-au străduit să creeze numere de pantomimă, dar nu le-a ieșit prea bine. Păreau speriați, confuzi, iar mișcărilor lor – lipsite de amplitudine și finalitate – au creat un disconfort straniu în sală. Vestimentația, ternă și inexpressivă, accentua discrepanța față de rochiile scânteietoare ale doamnelor de pe scenă.

Mă opresc aici, deși despre un concert atât de frumos aș putea să mai umplu câteva pagini. Dar n-aș vrea să termin fără să îmi exprim gratitudinea față de munca de cercetare și risipa de talent ale maestrului Ioan Dobrinescu, față de migala maestrului Ciprian Țutu și față de asumarea tuturor artiștilor de pe scenă din acea seară nostalgică și un pic magică. Iar pentru noi, cei care am fost acolo, concertul a fost mai mult decât o aniversare – a fost o celebrare a frumuseții muzicii și a puterii ei de a ne sincroniza emoțiile.

Răzvan GEORGESCU

Un surâs în plină primăvară

De când a preluat cu trei ani în urmă bagheta dirijorală a Big band-ului Radiodifuziunii Române, inspirată Simona Strungaru – și pianistă, compozitoare, orchestratoare – a găsit cu cale să profileze multe dintre concertele bilunare ale colectivului său instrumental pe câte un anume subiect / generic, precum Seria „The Magic Of” raportată la creațiile unor muzicieni celebri (Buddy Rich, Chick Corea, Duke Ellington, Peter Herbolzheimer, Quincy Jones, Thad Jones), ori la câte un instrument („The Magic Of The Trumpet”) și la implicarea unor notorii invitați din străinătate (Alex Șipiagin, Stefano di Battista, Tony Lakatos, Will Vinson).

Și întâlnirea cu publicul din seara de 13 martie a.c. a căpătat o atare pecete distinctivă. Purtând promițătorul generic „SMILE”, concertul l-a avut drept marcant oaspete pe multi-înzestratul protagonist – actor-dansator de step-cântăreț-prezentator (la două piese dirijor și compozitor) – Adrian Nour. Deosebit de reușite, cele patrusprezece momente muzicale ale concertului (dintre care ultimele două, suplimente de tip *encore*, la solicitarea auditorilor) au conferit derulării o apreciabilă diversitate de întruchipări sonore, o policromie de nuanțe care au ținut treaz clipă de clipă feedback-ul publicului, sedus și el să ia parte de facto la împlinirea actului artistic. Cu o energie, o implicare afectivă de invidiat, Adrian Nour a excelat coincident ca prezentator bine informat, charismatic, plin de umor, ca suplu, dinamic balerin specializat în step, însă mai ales vocalist cu glas pregnant, expresiv, bine timbrat, interpret de probitate intonațională fermă, înzestrat și cu o clară dicțiune în limbile engleză și... japoneză!

La rândul-i, Big Band-ul și-a depășit condiția de acompaniator, strălucind în admirabile chorusuri speciale, ca și prin contribuții solistic-improvizatorice admirabile. Astfel, dintre suflători i-am aplaudat fără rezerve pe trompetiștii Sebastian Burneci și Silviu Groaza, pe tromboniștii Adrian Cojocar (și percuționist congas), Ciprian Partenie și Alex Bucșe, pe saxofoniștii Paolo Profeti, Eugen Mamot și Diana Bouroșu, iar din secția ritmică pe Alex Mike – contrabas, Laurențiu Zmău – baterie, Liviu Negru – gitară, George Natsis – pian.

Un episod memorabil, intens aplaudat de public (prefațat de emoționanta hărăzire a unui opulent buchet de flori „tânărului” George Natsis, pensionar urmând celor treizecișidoi de ani de perpetuă activare a claviaturilor în alb și negru ale big band-ului), a fost marcat de mișcătoarele cuvinte rostite de la microfon de cel aniversat, de străngeri de mână cu fiecare instrumentist al orchestrei și cu dirijoarea Simona Strungaru. Începută ca duo de voce și pian – Adrian Nour și George Natsis – melodia cu titlu omonim cu al întregului concert, „Smile” (notoriu hit creat de Charlie Chaplin în anul 1936, consacrat acum aproape un veac de Nat King Cole), s-a augmentat timbral spre final până la dimensiunea întregului ansamblu.

Satisfacția extinsă trăită de publicul concertului a fost generată deopotrivă de calitatea muzicii și de ținuta interpretărilor. Fanii care au ocupat în număr considerabil cele aproape o mie de locuri ale Sălii Radio, au fost încântați

să asculte, să reasculte, să recunoască hituri de peste ocean din perioada interbelică datorate unor creatori notorii, între care Neal Hefti („Cute”), Cole Porter („I’ve Got You Under My Skin”, „Night And Day”), Harold Arlen („It’s Only A Paper Moon”), George și Ira Gershwin („They Can’t Take That Away From Me”, „Embraceable You”), Irving Berlin („Puttin’ On The Ritz”), Cab Calloway („Minnie The Moocher”), Charlie Chaplin (amintita temă-titlu „Smile”), Count Basie („Blues In Frankie’s Flat”); consemnăm și nume mai puțin cunoscute care au semnat însă piese de succes, precum Ella Eyre („L.O.V.E.”), Jacques Revaux

George Natsis, Adrian Nour

(„My Way”), Jose Norman („Cuban Pete”), dar și compoziția lui Adi Nour („Elegia contrastelor”). Majoritatea hiturilor sus-menționate au fost preluate pentru spectatorii noștri în aranjamente originale de ținută datorate unor vestiți orchestratori americani, cu excepția cântecelor „Smile” și „Elegia contrastelor” care au beneficiat de orchestrații de bun gust sub autograful Simonei Strungaru.

Eclatantul concert-eveniment „SMILE” – un prilej revelator, unind preferințele!

Florian LUNGU

O posibilă coloană sonoră a vieții

Programul concertului din 14 martie 2025 de la Sala Radio i-a avut în prim-plan pe doi dintre cei mai importanți compozitori ai secolului al XIX-lea: Richard Wagner și Anton Bruckner. La pupitrul Orchestrei Naționale Radio s-a aflat Gabriel Bebeșelea, iar în ipostaza solistică, mezzo-soprana Roxana Constantinescu.

De altfel, în iureșul cutremurător al muzicii lui Bruckner, *Wesendonck Lieder pentru mezzo-soprană și orchestră* de Richard Wagner au reprezentat o pauză de respiro, de liniște și o invitație la introspecție. Mezzo-soprana Roxana Constantinescu a dat glas cu multă gingășie celor cinci cântece, reușind să redea fiecăruia în parte caracterul specific. Pe lângă pronunția impecabilă în limba germană, delicatețea și dulceața din voce și conducerea firească a frazelor muzicale, Roxana Constantinescu a interpretat cântecele cu o măiestrie de acțiță, schimbându-și de fiecare dată tonul vocii și maniera de cânt, într-un veritabil exemplu de *sprechgesang*. Dacă în cazul primului lied – „Der Engel” – grația și suavitatea au dominat discursul muzical, în „Stehe still!” incisivitatea a luat locul tandreței și a dezvăluit caracterul ludic pe care solista l-a explorat la maximum. Cele două lieduri care au servit drept studii pentru opera *Tristan și Isolda*, „Im Treibhaus” și „Träume”, evocă o atmosferă feerică, de poveste, reflectată atât în acompaniamentul orchestral, cât și în linia vocală. În „Im Treibhaus”, Roxana Constantinescu a reușit să cânte într-un pianissimo abia perceptibil, păstrând totuși tonusul lucrării, iar ceea ce mi s-a părut remarcabil a fost faptul că atât solista, cât și orchestra au imprimat o sonoritate cât se poate de intimă, de parcă întregul recital ar fi avut loc la scară mult mai mică, într-un salon cochet și în compania câtorva prieteni. Cel de-al patrulea cântec – „Schmerzen” – a fost mult mai spectaculos și expansiv, acest aspect reflectându-se și în interpretarea muzicienilor. Și iată cum un ciclu de lucrări de Wagner – spaima cântăreților – a fost interpretat cu atât de multă gingășie și calm, cu un control absolut al vocii, cu o precizie de ceas elvețian care și-a regăsit în timbrul Roxanei Constantinescu întregul arsenal tehnic și interpretativ pentru a conferi individualitate fiecărui lied în parte. Mi-ar

fi plăcut, în schimb, un bis din partea mezzo-sopranei, poate o lucrare din repertoriul operistic, însă acest lucru nu s-a întâmplat.

Ciclul *Wesendonck Lieder pentru mezzo-soprană și orchestră* de Richard Wagner a fost străjuit cum se cuvine de două lucrări semnate de Anton Bruckner: *Uvertura în sol minor* și *Simfonia nr. 3 în re minor*, partitură dedicată lui Richard Wagner, pentru care Bruckner avea o afinitate aparte. Zbuciumată și sofisticată, *Uvertura* a deschis seara cu aplomb, iar sub conducerea muzicală a lui Gabriel Bebeșelea, fiecare partidă de instrumente a avut șansa să strălucească, dând naștere unor texturi extraordinar de interesante în contextul sonor al lucrării. De asemenea, suflătorii au sunat foarte omogen și concentrat, și n-au lăsat niciun sunet să dezerteze în afara armoniei abil construite de Bruckner.

Însă lucrarea care m-a răscolit visceral în seara de 14 martie a fost cu siguranță *Simfonia nr. 3 în re minor* de Bruckner. Cu o temă obsedantă care provine parcă din tenebrele pământului, lucrarea este de o monumentalitate cutremurătoare. Deși nu a fost primită bine de public la premieră, consider că partitura conține toate ingredientele unei muzici care să te impresioneze, să te sperie, să te bucure și să te pună pe gânduri deopotrivă. Opririle bruște, schimbările de dinamică dramatice, dialogul dintre flaut și corn, secțiunile lirice, desprinse parcă dintr-o scenă de film, toate acestea au fost evidențiate de către Orchestra Națională Radio. La un moment dat, în iureșul din ce în ce mai asurzitor, am simțit cum Sala Radio devine copleșită de atât sunet, de-abia putând să mai cuprindă între zidurile sale atâta vigoare. De altfel, parcă lumea însăși s-ar putea naște și ar putea dispărea cu totul având această simfonie

drept coloană sonoră. Dirijorul Gabriel Bebeșelea a condus cu atât de multă plăcere această lucrare și și-a menținut în permanență atenția la muzicieni, fiind ca o locomotivă neobosită care trage după ea cu o energie constantă vagoane și vagoane de sunet.

Mi s-a părut foarte inspirată alăturarea lucrărilor din program, diversă ca stil și totuși unitară, și absolut toți muzicienii au fost la înălțime. După ce am plecat de la concert m-am gândit încă mult timp la acesta pentru că pur și simplu mi-a lăsat o amprentă foarte puternică.

Teodora CONSTANTINESCU

Arta lui David Grimal

Programată a fi o seară a celor 3 mari „B” - Bach, Bartók, Beethoven, la care se pot adăuga nume precum Brahms, Bruckner, Berlioz, etc. – hazardul a voit altfel și astfel, o schemă cu caracter dramatic evoluând spre luminozitate și titanie, s-a transformat într-o frumoasă seară plină de grație și generatoare de confort sufletesc. Introducerea în această stare benefică a făcut-o *Divertimentul în re K136* de Mozart pe care Orchestra de Cameră l-a interpretat fără dirijor, într-un stil deja cunoscut și bine conturat, în care formulările specific mozartiene s-au succedat firesc, cu multă gingășie, în același timp nuanțate, orchestrația fiind magistrală, chiar dacă acesta a fost gândit pentru orchestră de coarde. Compus în 1772 (alături de alte

două lucrări similare) la mai puțin de 16 ani, acest opus încântător a rămas chiar de la începuturi în atenția repertoriului clasic, de-a lungul timpului fiind adaptat pentru cvartet de coarde, un fel de cvartet – „divertimento”, desfășurat în trei mișcări după alcătuirea simfoniei italiene. S-au remarcat omogenitatea/calitatea sonorității, execuția pe deplin sincronizată, intonația desăvârșită, pe scurt, o colaborare fructuoasă între instrumentiști, care erau de acum pe cont propriu ca orchestră.

A urmat numărul solistic, un binecunoscut *Concert pentru vioară, BWV 1041 în la minor* scris de Bach în jurul anului 1730, solist și dirijor David Grimal, aflat pentru al doilea an *artist in residence* la orchestra de cameră. S-a respectat „tradiția” în sensul a ceea ce numim astăzi un grup cameral: vioara solo, violi prime și secunde, viola și continuo (în acest caz clavicinul, violoncelele și contrabasul cu aceleași linii melodice), acesta numărând în total doar 10 participanți la coarde. Concertul are în sine un material solistic cu multe elemente virtuozice, cunoscut fiind faptul că Bach era și un distins violonist. Prima mișcare este cea care are o scriitură densă, care contrastează cu micile “elemente” din orchestră cărora le sunt încredințate intonarea nucleelor care construiesc discursul, de unde dificultatea de a le urmări evoluția. Mișcarea secundă, într-un do major foarte depărat de ceea ce presupune măreția acestei tonalități, aduce în prim plan o desfășurare de o uimitoare frumusețe care poate fi comparată cu cea a celebrei *Arie din Suita nr. 3 în re BWV 1068*. Eliberată de rigoarea stilistică, superba vioară lui David Grimal a trezit o mare emoție prin expresivitate, mai ales re-

aducând acea faimoasă tehnică de arcuș *louré*, atât de în vogă acum câteva decenii. Sunetul, condus într-un superb legato a creat momente de mare tensiune afectivă, aproape extatică, prin acele lungi cvasi-pedale parcă suspendate, subtil aduse în prim plan printr-un crescendo rafinat care inițiază cele două expuneri ale materialului sonor. În finalul concertului – *Allegro assai*, care este de fapt o desfășurare într-un ritm de gigă în 9/8, David Grimal a adus ca un nou element o trăsătură de arcuș mai deosebită, care a schimbat puțin caracterul foarte cursiv cu unul mai sprintar, motivat desigur de viziunea sa stilistică. Această manieră – care din punct de vedere violonistic relevă măiestria cu care folosește David Grimal suprafața inferioară a arcușului, minunat exemplu pentru tinerii viitori - violoniști – a folosit la realizarea unor efecte tensionate generate de suprafața cu bariolaj/ *arpeggiato* din ultima secțiune a mișcării. Bisul a fost oferit în concordanță cu seninătatea începutului, tălmăcind „despre Lumină”, *L’Aurore*, după spusele interpretului, extras din *Sonata a V-a* de Eugène Ysaÿe (dedicată lui Mathieu Crickboom). A fost o interpretare de zile mari, prezentată într-o mare libertate, o atmosferă creată de efecte timbrale și culori ultra rafinate, care a/au oprit practic respirația publicului.

După pauză a venit și momentul simfonic propriu-zis: *Simfonia nr.1 în do op.21* finalizată de Beethoven în 1800. Stărilor de relaxare și grație caracteristice corpusurilor mozartiene și haydniene li s-au alăturat cele ce aveau să devină specific beethoveniene și pe acești piloni s-a construit din punct de vedere interpretativ întreaga simfonie. Tempo-urile au fost foarte bine alese și au permis fluiditatea execuției, prin preluarea fără cusur a secvențelor discursului muzical, accentuând expresia delicată și lirică de sorginte clasică. În partea a doua, *Andante cantabile con moto*, s-au distins, ca de obicei, partidele de suflători (mai ales soliștii de la compartimentul lemne), cu intervenții sensibile, timbruri de mare calitate și intonație perfectă. *Menuetto - Allegro molto vivace*, de fapt un *Scherzo* s-a remarcat prin mare cursivitate, volatil, cu efecte dinamice puternice (crescendouri aproape violente), contraste evidente, pe care le-am regăsit și în *Trio*. Finalul a „prins” un tempo la fel de rapid, fără a face rabat de la claritate prezentând aceleași caracteristici specifice dialecticii beethoveniene. Desigur, succesul a fost unul pe măsură, cu ovații la scenă deschisă, într-o atmosferă specifică, încărcat/ă de bucuria pe care lucrarea *La Primavera* de Sir Lawrence Alma-Tadema o inspiră fiecărui privitor.

Corina BURA

Poeme americane – între visare și carnalitate

Alexandru Tomescu și Gabriel Bebeșelea au intrat discret pe scenă, în fața orchestrei de coarde. Și au început. Tot discret. De fapt, totul părea simplu. Prea simplu. Neobișnuit de simplu pentru un concert public. O linie clară, repetitivă, aproape mecanică, aproape indecent de curată. Vioara intră pe vârfuri, cu cioburi de melodii inițiate, repetate, dar niciodată dezvoltate. Mi-am spus atunci: „ah, iată-l pe

Philip Glass, din nou cu minimalismul lui matematic și impersonal, cu tiparele lui de ceasornicar care se crede poet”.

Dar apoi... ceva s-a întâmplat. Mecanismul și-a pierdut din precizie, dar nu în sensul unui derapaj, ci al unei melancolii induse cu bună știință. Așa cum în deșertul din Nevada, după ore de șofat în linie dreaptă, orizontul pare că începe să plângă, să se topească. Vioara cântă nu ca să strălucească, ci ca să traducă un gând — poate singurătatea acelei părți a lumii. Poate nostalgia unei națiuni tinere și încercate. Și toată muzica aceea capătă sens. Închizi ochii și te lași sedus.

American Four Seasons (2009) nu este un concert de vioară în sensul tradiției, deși a fost inspirat de Vivaldi. Este o mărturie ritmică, un jurnal repetitiv și aproape obsesiv, în care orice variațiune pare o revoltă tăcută, o traumă a alienării, un lamento a singurătății în fața măreției. Iar

orchestra este acolo mai mult ca peisaj decât ca partener. O linie de orizont, o autostradă pustie la apus, cu luminile roșii pulsând lent în zare.

Și totuși, există o umanitate tainică în această geografie muzicală. În spatele simetriilor, se simte o inimă. Nu una care bate tare, ci una care tremură de emoții reprimite. Vioara — vocea singuratică a omului — rătăcește și printre cuburi sonore ca printre clădirile de sticlă ale unui oraș în care nimeni nu vorbește, dar toți ascultă. Apoi iese și rătăcește pe nesfârșitele panglici de asfalt, printre munți semeți și taciturni, printre scaieții ieșiți disperați la plimbare sinucigașă.

Alexandru Tomescu a avut răbdarea să ne spună povestea anotimpurilor americane pe un ton melancolic și înțelegător. Instrumentul său sună dulce, are un glas ca mierea și e mânuit măiestru. Îl știm pe acest minunat instrumentist și ceea ce am așteptat de la el, exact asta ne-a oferit: o poveste sinceră spusă cu talent și emoție. Iar când a terminat, nu am aplaudat imediat. Pentru că am simțit că n-am asistat la un concert, ci mai degrabă la un monolog al unui suflet. Sufletul Americii. Și dacă America nu are, încă, o mitologie clasică, Glass îi propune una. Dar nu cu zei și eroi, ci cu drumuri goale, clădiri mute și scaieți în bejanie.

Dacă Philip Glass ne-a invitat să contemplăm America de la distanță, cu mintea suspendată între repetiție și reverie, Wynton Marsalis ne ia de mână și ne trage direct în stradă. Nu mai suntem spectatori. Suntem în poveste, iar peste orașul alienat și geometric vine dintr-odată o explozie de trup, de pământ, de suflare fierbinte.

Simfonia a patra, The Jungle, e și ea o frescă americană. Dar nu una a autostrăzilor pustii, ci a intersecțiilor aglomerate, a dansului, a vocii care refuză să tacă. A junglei urbane nădușită de claxoane, de tot felul de oameni, de sticlă,

de beton, de viață pulsândă. Și totuși... e aceeași Americă. Doar că de data asta o vedem din fața unui club de jazz.

A fost o vreme când cuvântul *simfonie* însemna un templu. O catedrală cu boltă clasică, unde fiecare temă era un vitraliu, și fiecare dezvoltare — o cărare spre mântuire. Dar iată că Wynton Marsalis vine și pune pe masa altarului nu manuscrisul lui Beethoven, ci o batistă parfumată cu aromă de New Orleans. O batistă folosită, plânsă, dansată, apoi îndesată în buzunarul unui sacou lucios de bătrân trompetist de jazz.

Simfonia lui Wynton nu poate avea doar o orchestră de muzică clasică, nici doar o orchestră de jazz. E nevoie de amândouă. Are instrumente sobre, cu sunet studiat, omogen, diafan, dar are și trompete care râd, tromboane care bombăne, saxofoane care se joacă. Are percuție clasică, cuminte, dar are și tobe nebune, tribale, viscerele. E jazz, ai zice. Dar e și Bach pe alocuri, e și Stravinski. Apoi e blues de pe marginea drumului, e swing dansat pe scândura scorjită a unui port din Sud. Și totuși... e o simfonie. Mulți spectatori s-au supărat pe Marsalis și au părăsit concertul, pentru că el are un fel de a se juca cu sacralitatea formelor, de parcă i-ar fi fost dat tot dreptul s-o facă. Înțeleg reacția. Dar mă tem că au ratat întâlnirea cu ceva nou și temerar. Nu avem prea des de-a face cu așa ceva.

Orchestra Națională și Big Bandul Radio s-au contopit minunat sub bagheta lui Gabriel Bebeșelea. El a reușit prin felul clar al gesticii sale să domesticească o partitură amplă și foarte complexă. Muzica din ea nu e de „filarmonică”, ci mai degrabă e un organism viu care respiră greu, cu gemete, cu tresăriri, cu nerv. Iar fiecare instrumentist pare că are o poveste personală cu partitura. Simfonia aceasta nu e despre execuție, ci despre mărturie, despre descrieri. Uneori e murdară, așa e. Dar alteori e sublimă. Și pare întotdeauna adevărată.

După secole de simfonii europene, vine un american de culoare, cu o trompetă în mână și o stea de șerif în suflet, și-ți spune: „Am și eu o poveste. E despre moarte, credință,

dans, sclavie, iubire și carne. Ascult-o sau ieși din sală, dacă vrei. Dar e muzica mea, din America mea și trebuie să o spun.” Dincolo de tot jazzul, dincolo de cadențele vesele și de vibrațiile carnoase, e o rugăciune.

Am admirat curajul acestui concert. Mi-au plăcut noutatea lui, libertatea de a-și asuma riscuri și modul în care stiluri aparent opuse au fost aduse într-o armonie firească, urmând un fir logic. Cele două orchestre au cântat exemplar. Le sunt recunoscător pentru muncă, pentru talent și pentru energia pusă în fiecare moment. A fost un concert rar, diferit.

A fost cu adevărat o bucurie.

Răzvan GEORGESCU

Silvia Șerbescu, 60 de ani de legendă (II) Moștenirea spirituală a mării artiste.

Recunoașterile spectaculoase primite în străinătate o îndreptățesc să se dedice și unei cariere didactice acasă, la București. Face o tentativă în acest sens în 1930, dar fără succes. Este dezamăgită însă nu dezarmează. Aveau să mai apară astfel de situații în drumul său. Acum se consolează apucându-se să studieze *Concertul al doilea* de Rahmaninov. Prezentat în concertul simfonic dirijat de maestrul George Georgescu obține un succes epocal, consemnat ca atare în presă, în frunte cu George Breazul. Criticul PAN consemnează în ziarul Viitorul: „Ateneul Român - Concertul simfonic dirijat de George Georgescu. În concertul de duminică, solistă a fost o excelentă pianistă româncă, d-na Chelaru-Șerbescu, care a obținut un mare succes prin interpretarea atât de precisă și de muzicală a impunătorului concert pentru pian și orchestră de Rahmaninov. Dna Chelaru-Șerbescu posedă o școală și o tehnică excelente.”

Urmează o perioadă de îmbogățire a repertoriului de concert prin abordarea unor lucrări contemporane. Astfel, Silvia prezintă *Fantezia indiană op. 44 pentru pian și orchestră* de Ferruccio Busoni, despre care, spre exemplu, criticul Romeo Alexandrescu scrie cu laude fiindcă „a reușit să transmită cu artă și foarte frumoasă înțelegere sensul aproape ermetic al acestei fantezii sobre, uneori de aspect monoton sau arid, dar impregnată în țesătura-i intimă de o gândire muzicală deosebită, bine caracterizată. Interpretarea dnei Șerbescu, superioară ca simț, inteligență și măiestrie instrumentală i-au adus, sie și *Fanteziei indiene*, cel mai hotărâtor succes.”

O a doua îndrăzneală de repertoriu o reprezintă interpretarea *Suitei „Noaptea în grădinile Spaniei”* de Manuel de Falla, pentru care criticul Andrei Tudor o elogiaza ca fiind o excelentă interpretă a unei muzici pline de culoare și căldură, cu aderențe la muzica franceză impresionistă.

În anul 1934 au loc două evenimente cruciale care marchează viața Silviei. Se stinge mama Eliza și se naște fiica adorată, Liana. Viața familiei Șerbescu se va desfășura altfel de acum înainte. Exigențele sunt foarte mari. Dar pianul o preocupă în continuare pe artistă. Se hotărăște să abordeze *Concertul nr. 3 în do major pentru pian și orchestră* de Prokofiev. Îl inaugurează cu maestrul George Georgescu la pupitrul dirijoral, în concertul din 10 octombrie 1935. În atmosfera entuziastă creată în sală, cronicarul Sym vorbește în ziarul Adevărul despre „admirabila interpretare prin care Dna Șerbescu s-a plasat la locul cel mai de frunte, pe care noi de multă vreme i l-am prezis, în pianistica românească.”

În stagiunea următoarea pianista prezintă un program de muzică spaniolă. Publicul savurează o selecție

din *Suita „Iberia”* de Isaak Albeniz, unde s-a putut constata o întâlnire fericită între o lucrare și un interpret care posedă din belșug acele calități necesare pentru a-i da viață.

Apetența artistei pentru noutatea repertorială o conduce spre abordarea *Toccatei* de Ottorino Respighi și a *Rapsodiei* de Rahmaninov pe o temă de Paganini. Îndrăzneala aceasta era o provocare supremă, cele două lucrări neavând încă niciun fel de model sonor sau motivare muzicologică pregătitoare. Primul concert de prezentare a avut loc în deschiderea stagiunii, la 20 octombrie 1936 și a stârnit un entuziasm debordant. Criticul Romeo Alexandrescu se exprimă astfel despre eveniment: „Dna Șerbescu a făcut cunoscute două compoziții noi pentru pian și orchestră, fiecare de mari și complexe exigențe tehnice și muzicale.”

Dar toate aceste triumfuri nu impresionează autoritățile școlare. Încă o oportunitate de a deveni profesoară la Conservator îi este refuzată în urma pensionării obligatorii a domnișoarei Erbiceanu, în anul 1938. Catedra maestrei este, pur și simplu, desființată. Va fi chemată să predea la un nou înființat Conservator particular „Pro Arte” timp de trei ani, până la închiderea acestuia.

Anul 1939 aduce pentru solistă ocazia de a-și lărgi repertoriul cu *Variații simfonice* de César Franck. Și de această dată varianta sa de interpretare stârnește entuziasmul. Critica remarcă felul măiestrit în care solista pune în conflict cele două teme contrastante ce dau naștere, prin confruntare, unui puternic sentiment dramatic.

Viața de concert continuă cu un turneu de recitaluri pe care îl

efectuează la invitația gazdelor în Italia, la Genova, Pesaro și Rimini. Succesele se țin lanț iar noutățile continuă să uimească asistența. Astfel, chiar cu o săptămână mai târziu, solista apare cu o primă audiție bucureșteană la Ateneu, a *Concertului nr. 2 pentru pian și orchestră* de Prokofiev, lucrare de amploare și semnificație specială în primele decenii ale secolului XX.

Cronicile au relevat pianistica scilipitoare, tehnica acrobatică, virtuozitatea legată firesc de expresivitatea conținutului. Iar muzicologul Emil Ciomac trage concluzia evenimentului: „Mândră poate fi de fosta elevă și profesoara care a format-o, dra Constanța Erbiceanu, fală a învățământului nostru muzical, precum am mai spus-o.”

Succesele continuă în ritm susținut, astfel încât, după o seară cu *Concertul al doilea* de Rahmaninov, dirijat de Ionel Perlea. Ziarul „Timpul”, vorbește de umanitatea interpretărilor, tehnica perfectă, care nu cunoaște decât focul mistuitor al unui temperament năvalnic, gândirea clasic așternută de-a lungul unui potop de sonorități, aici potolite, aici dezlănțuite, ce o așază pe dna Șerbescu în rândul celor mai de seamă artiste ale clavierului și, desigur, nu numai din țara noastră.”

(Va urma)

Lavinia COMAN

Concert Extraordinar „Marin Constantin 100” sau Vibrația „MMC” la puterea 100

La „Madrigal-Marin Constantin” revii mereu nu fiindcă aștepti „noutatea”, ci pentru a-ți se reconfirma că, oricât de tulburi ar fi vremile, oricât de spinoasă ar fi dănuirea, undeva – aici, chiar în vecinătatea noastră imediată – se întâmplă miracolul rezilienței în sunet. Fiecare dintre noi își are propriul grad de vibrație „MMC” (citește: „Madrigal-Marin Constantin”), egal cu numărul anilor de receptare într-o durare al acelei sonorități indicibile care, de 62 de ani încoace, ne locuiește. Prin datul sorții (a se citi: darul vieții – vârsta!), vibrația mea „MMC” a început atunci când, adolescentă fiind, am luat contact cu „Minunea Madrigal” și, de atunci am tot căutat, exersat și admirat unicitatea, puritatea, strălucirea diamantină, suverană și vie a sunetului. În anii maturității mele și ai formației aceste calități, exemplar cultivate de-a lungul generațiilor de madrigaliști, se regăsesc în corespondențele lor: procesualitatea sonoră de fundamentare „fluidă”, disciplina non-vibrato, loialitatea, încrederea, siguranța, palpitul și etern-stabila tinerețe a acelei lumi neatinse, unde timpul a găsit cu cale să-și suspende zborul... Oricâte cuvinte mari aș căuta, îmi dau seama că lecția vibrației „MMC”, în care „vezi și palpezi” sunetul, în care ești învăluit de el și i te supui de bună voie, le cuprinde pe toate, ca în acel emblematic „E Pluribus Unum”; în cazul de față: clipa aceea magică în care vocile se distilează în VOCE. Lipsește doar inaccesibilitatea – și cât de benefică îmi apare lipsa ei!

Nu mi-am propus aici sondarea profunzimilor multiplelor înțelesuri ale „Madrigalului”; au făcut-o, măiestrit, atâția alții înaintea mea! Îmi permit să vin doar cu destăinuirea modului în care acest „62” al formației s-a conjugat cu centenarul nașterii genialului ei creator și fondator: dirijorul, compozitorul, profesorul, vizionarul manager și ambasadorul cultural: Marin Constantin. A măiestrit arhitecturi sonore, a fost creator de amprentă și model unic: profil interpretativ, strategie și reformare de afiș repertorial/reevaluare de trasee, inițiativă în promovarea tinerilor compozitori, recitiri ale partiturilor ce i-au fost dedicate, opunându-se regimului totalitar cu armele sale: diplomație, minte, curățenie sufletească și... bagheta, impunând vibrație românească pe meridianele globului!

Acum 7 ani, ziua de naștere a „Maestrului” – 27 februarie – a devenit „Ziua Madrigal”, instituită de emblematicul dirijor Ion Marin, totodată profesor și veritabil deținător al unui tainic și inepuizabil tezaur de idei, cel care și-a făcut o datorie de onoare continuând, crescând și amplificând în gând și faptă această nobilă vibrație/vocație: „Madrigal – Legacy”. În paralel cu consolidarea propriei sale cariere internaționale de flamboiantă strălucire, i-a adăugat noi programe și direcții

de dezvoltare în acord cu timpul, trăinicindu-i existența și adăugând „Madrigalului” – laborator de creație interpretativă și ambasadă culturală – dimensiunea în continuă cucerire a celor mai tinere glasuri: programul național „Cantus Mundi” ale cărui rezultate rodesc, se percep, se văd, se ascultă, se aplaudă...

Inspirat creator de programe, din 2015 alături de Madrigal, Emil Pantelimon a imaginat și a fost amfitrionul unui grandios-simplu (scuzați oximoronul!) spectacol, omagiu „Maestrului” și ctitoriei sale; grandios – prin personalitatea omagiată, forțele artistice de prim-plan, spațiul evenimentului: Galeriile Madrigal-Marin Constantin, Senatul României, stereofonia – grație savant elaboratului aranjament scenic, așteptata somptuozitate a costumelor, light-design (Mircea Mitroi) și simplu – prin atmosfera de prietenos colocviu al generațiilor și artelor, permițând patinei amintirilor să se strecoare, aurind prezentul.

Pentru mine, vibrația supremă a seriei a fost chiar momentul de „His Master’s Voice”: înregistrarea în care am reascultat, în eter, vocea lui Marin Constantin explicând, pe

înțelesul tuturor, ce înseamnă „a fi madrigalist”; acestui moment, în care s-a vorbit despre crez, profesiune și umanitate i-a corespuns, la aceeași altitudine, decernarea Premiului „Marin Constantin” care, din 2018 (idee: Emil Pantelimon; trofeul – creație originală: Mihai Băncilă) se acordă anual unei personalități/instituții pentru contribuții semnificative la viața culturală a țării, promovând artele frumoase, fiind alături de vibrația „MMC”. Alesul acestui an a fost maestrul Dan Buciu, compozitor de aleasă cultură, amplă deschidere și cuprindere, profesor a generației de muzicieni, formator și inspirator de conștiințe artistice; cuvântul domniei sale, sensibil și generos prin ideatica asumată și prin via emoție a retrăirii buneii întâlniri cu gândul și viziunea „maestrului”, ne-a atins inimile. Cu atât mai neașteptată a venit vestea dispariției sale patru săptămâni mai târziu.

Formată ca discipol al măștrilor Marin Constantin și Ion Marin, de peste un deceniu dirijor principal al Madrigalului, Anna Ungureanu confirmă – prin continuitate, substanță și elegant statuata procesualitate

sonoră pe care o imprimă madrigaliștilor -, linia reputațiilor săi mentori. Parte însemnată a stabilirii unei strategii repertorial-interpretative, turneele, programele, concertele, dialogurile culturale, sărbătoririle sau oricare alt tip de evenimente în care se implică îi demonstrează înalta spiritualitate, rafinamentul, discreția și căutata devoalare a esenței partiturilor cultivând coerența și exemplara individualitate a vibrației „MMC”. În evenimentul extraordinar al serii de 27 februarie, madrigaliștii (director de cor: Simona Haideu) au avut alături coruri de copii din Programul Național „Cantus Mundi” (director al programului: Leila Popovici), repertoriul ales permițând oaze de timbralitate instrumentală (pian: Abel Corban). Și, pentru că am atins „coarda” repertorială, să remarcăm nu doar împletirea școlilor renașcentiste: Donatti, Gastoldi, Lasso, Monteverdi, Bonnet, Morley, Hassler, ci și fibra românească: Marin Constantin într-un florilegiu captivant, mărturie de har componistic și iubire de „cântec de dor de țară”.

„Madrigal-Marin Constantin” se prezintă nu doar prin fotografia prezentului, cu cei 35 membri ale căror nume apar în inspiratul caiet-program al serii. Onorând celebrarea centenarului Marin Constantin, madrigaliștilor li s-au adăugat și din cei care, în ultimele decenii, au făcut posibilă istoria șiragului de succese și împliniri: o parte a „madrigaliștilor alumni”; sub conducerea dirijorului invitat Veronica

Bojescu - dirijor secund al „Madrigalului” în perioada 1963-1997 -, au oferit un fragment din suita *Flăcări și roți* de Corneliu Cezar (soliști: Denis Maxim, Virgil Ianțu; percuție: Emanuel Pecingină).

Punct de pornire pentru proiectele anunțate pe anul în curs, Concertul extraordinar din seara de 27 februarie 2025 la „Galeriile Madrigal-Marin Constantin” a consemnat o pagină de referință în istoria „Comunității Madrigal”; dincolo de statistici, dincolo de ineditul și seducția orizontică a evenimentelor, a participanților/participărilor, prin puritate și cutezanță, legenda - mereu vie - își continuă lucrarea schimbând, nu doar România, prin muzică și cânt la unison de gând.

Carmen STOIANOV

P.S. De ani buni încerc același calcul: de câte bătăi din aripi de flutură să fie nevoie pentru a tăinui proporția osmozei prin care, instantaneu și continuu, vocile madrigaliștilor devin VOCE în oficierea actului CÂNTĂRII?

Ansamblul „Archaeus” - 40 DE ANI

Componistica feminină românească, ediția a X-a

Casa Artelor „Dinu Lipatti” a găzduit, în 8 martie 2025, sinteza poveștii de 40 de ani a uneia dintre cele mai longevive permanențe ale muzicii românești: Ansamblul „Archaeus”. Născut din pasiunea de a cânta muzica timpului său (a altora, a tuturor, întotdeauna), cu nobilele intenții de a promova arta contemporaneității, ansamblul a fost inițiat de un om covârșit de atașamentul său profund față de ideatica modernă, față de muzica sa și - rar fapt! - a confrăților săi. Ansamblul continuă exigențele fondatorului

său, maestrul Liviu Dănceanu sub tutela fermă, dar discretă a celei care i-a rămas alături întreaga viață: pianista Rodica Dănceanu. La 7 ani de la plecarea în veșnicie a compozitorului Liviu Dănceanu, cel care a susținut formarea atâtor tineri valoroși în cadrul Universității Naționale de Muzică din București (fiind profesor „cu timp și fără timp” – după spusele Sf. Ap. Pavel), Ansamblul „Archaeus” a oferit publicului un repertoriu care pare a sintetiza coordonatele principale ale activității sale: vocale și instrumentale, tradiționale (pe cât poate funcționa termenul în dimensiunea artei moderne) și contemporane, solo și camerale, având și invitați de marcă ce au contribuit la dimensiunea interpretativă de excepție a evenimentului organizat în colaborare cu Muzeul Național „George Enescu” – prin prezentarea Irinei Hasnaș – și cu Casa artelor „Dinu Lipatti”).

De data aceasta a fost rândul unuia dintre proiectele de suflet ale formației (ajuns la ediția a X-a): promovarea compozitoarelor care au ceva de spus prin sunete. Din garda îndelung-experimentată, a deschis evenimentul muzica doamnei Carmen Maria Cârnelci, cu lucrarea *Sommeil de morphine. Scenă – GIACOMETTI pentru oboi și clarinet* (1995): o lucrare inspirată de un poem suprarealist al lui Alberto Giacometti, în care aspectele teatrale din prima versiune au fost înlocuite cu formulări melodicoritmice inedite, intens personalizate timbral (în interpretarea lui Ion Nedelciu – clarinet și a Anei Maria Radu – oboi).

Apartinând tot generației care a format muzicienii de astăzi, Violeta Dinescu a prilejuit publicului apropierea de o melopee care aduce în prim-plan un monolog plin de auto-interogații, care crește dintr-un melodism viguros, convingător, sub suflul fagotistului Șerban Novac: *Satya pentru fagot solo* (1980). Din aceeași sferă temporală străbate *Incantatio* (din *Sonata pentru clarinet*, compusă în anul 1965), în care tonul incantatoriu (deopotrivă sacru și – paradoxal! – cotropit de ispita improvizăției, ambele unificate de un sentiment de sobrietate care aureolează chiar și marile exclamații ale discursului) este susținut de interpretarea lui Ion

Nedelciu. Muzica generației aureolate de experiența masivă a actului componistic se încheia, în ziua de 8 martie, cu *Cântecele naive pentru Nichita op. 102* de Carmen Petra-Basacopol care, în interpretarea excepțională a sopranei Stanca Maria Manoleanu și a pianistului Roman Manoleanu, au conturat această personalitate dublă (actoricească și vocală), de-a dreptul caleidoscopică, foarte ofertantă în zona liedului.

Din garda mai tânără a componisticii feminine românești a onorat evenimentul „Archaeus 40” și Laura Ana Mânzat cu *Liedul pentru soprană, pian și două violoncele „Remember Julietta”* (2025, p. a. a., în interpretarea doamnelor Rodica Dănceanu, Stanca Maria Manoleanu,

Andreea Țimiraș și a lui Valentin Dimitrie Simion) pe versuri de Claudia Duminiță („Aș vrea să te-nțeleg! Aș vrea să fiu ne-nșuflețită!”): riscul sentimentului major a fost trăit în fiecare mare iubire din lumea aceasta și este redat de solistul care se detașează pe fundalul celor trei instrumente care însoțesc tulburarea interioară a vocii cu un excurs muzical cvasi-consonant, aproape medieval. Diana Rotaru a propus *Nori pentru vioară și violoncel* (2018/2024): evanescența unui dialog monologal (!) trece ușor spre șoaptă, suspin și cordialitate, cântând consonanța absolută a începuturilor într-un registru al suspensiilor abia audibile. Nimic definitiv, nimic permanent, într-o lume care nu mai oferă spațiu public masiv pentru rafinament. Finalul lucrării aduce sugestia înspre manifest și concret, chiar intenții dansante, totul sub aparența libertății nefiltrate.

Iulia Cibîșescu-Duran a oferit publicului două lumi complet opuse: rostirea atavică a unor adevăruri (sonore) dureroase și limpezimea mesajelor consonante în *Numai mie* (pe versuri populare) și în *De bine, de rău* (pe lirica lui Marin Sorescu). Prefațat de un opus semnat de însuși Liviu Dănceanu (din ciclul *Exerciții de admirație*, cel dedicat românilor, în interpretarea pianistei Rodica Dănceanu și a violoncelistei Andreea Țimiraș), recitalul aniversar s-a încheiat cu două lieduri în primă audiție absolută semnate de Ana Szilagy: *Der Sanger* și *Frau im Wind*. Un univers sonor de o sensibilitate armonică elocventă pentru personalitatea unei compozitoare atașate profund lumii liedului, în care rezonanțele dezvăluie o abordare a

Carmen Maria Cârnelci alături de „Archaeus”

cântecului vocal-instrumental care trece dincolo de granița cuvântului convențional și în care pianul pare a concura traseul comun cu o expresivitate melodică evidentă.

Născut dintr-o prietenie profundă a muzicienilor care se reuniseră, în 1985, sub semnul experienței arhetipale în arta contemporană, Ansamblul „Archaeus” continuă să fie o permanență a vieții muzicale: mii de prime audiții, sute de concerte și zeci de turnee, sute de înregistrări și participări la festivaluri, mai ales după 1990... Din tot ce se aude în jurul nostru, rămâne acest farmec al prezentului șovăitor în rostire, din care timpul (va) cerne valoarea, (va) cerne muzica CE ARE CEVA DE SPUS.

Petruța MĂNIUȚ-COROIU

A șasea ediție a Festivalului „Classix” de la Iași – Revelations

La Iași, în perioada 23 februarie – 2 martie 2025 a avut loc a șasea ediție a „Classix Festival – A Contemporary Classic Affair”. Fiind un set de manifestări muzicale cu deschidere multidisciplinară și internațională, „Classix” valorifică patrimoniul cultural în contexte internaționale, subliniind valoarea diversității, la intersecția tradiției cu avangarda. Selecția muzicală a propus atât pagini din repertoriul consacrat, cât și creații mai puțin cunoscute, a căror valoare deosebită publicul a avut fericita ocazie de a o descoperi. Prin fuziunea dintre diverse forme de artă și tehnologiile emergente, festivalul asigură o viziune modernă

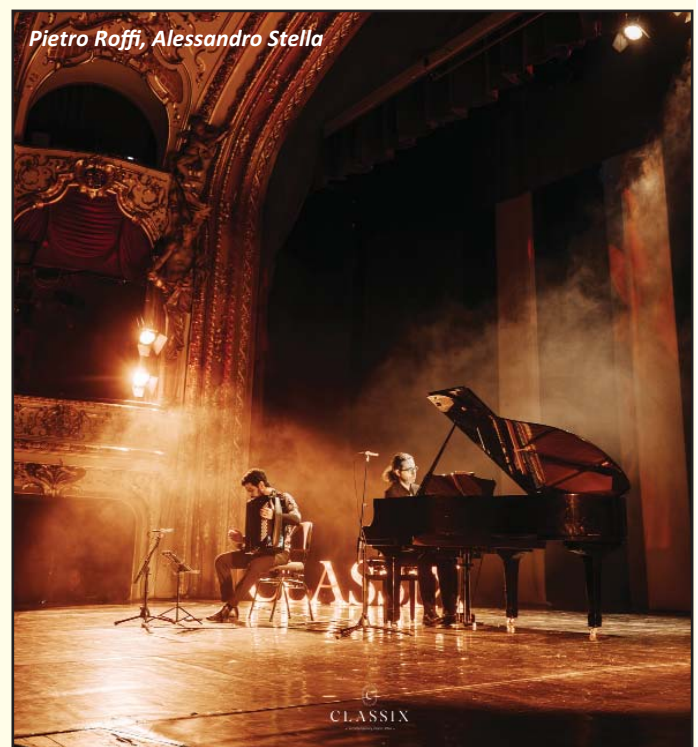
asupra evenimentelor, făcându-le accesibile unui public divers și curios. Pe lângă spectacolele muzicale, festivalul a dezvoltat un amplu program de activități conexe, incluzând dezbateri, expoziții, proiecții de film, lansări de carte, tururi ghidate și evenimente interactive. În intervenția de față ne concentrăm pe a oferi o perspectivă doar asupra evenimentelor muzicale.

Lansat în 2020, festivalul a crescut constant, atrăgând în doar cinci ediții un număr impresionant de artiști și participanți. Pe parcursul anilor, sub egida Classix au fost organizate zeci de concerte în spații reprezentative ale orașului, cu o audiență de mii de persoane prezente fizic și sute de mii în mediul digital. Fiecare ediție a festivalului se focalizează pe o anumită tematică, iar cea de anul acesta a fost Ediția Revelațiilor, pentru că în această săptămână intensă și inspirată am putut trăi, printre altele, revelația că muzica este pentru toți oamenii, că ea se adresează oricărei persoane dornice de a-i simți vibrația. Astfel, timp de opt zile, Iașul și-a pus la dispoziție cele mai frumoase săli, pentru prezentarea programului alcătuit din nouă spectacole extraordinare, cu artiști din țară și din străinătate. Pentru ca revelația să aibă un impact cu atât mai remarcabil, fiecare eveniment a fost învăluit într-un spectacol de lumini, adaptat la programul artistic, concretizat prin proiecții realizate măiestrit de artiștii vizuali Andrei Botnaru, Marian Mina Mihai și Radu Marțin.

Deschiderea festivalului (23 februarie) a avut loc într-un spațiu cu valențe sacre, Catedrala Romano-Catolică „Sfânta Fecioară Maria, Regină”, cu un concert marcat de ideea de reverență, în conformitate cu titlul: *In Reverentia*. Cvartetul „Arcadia” (Ana Török – vioara I, Răsvan Dumitru – vioara a II-a, Traian Boală – violă și Zsolt Török – violoncel), alături de violoncelistul Octavian Lup, au înălțat o rugăciune din strunele instrumentelor lor, exprimându-se în limbajul unor compozitori romantici de seamă: Franz Liszt, *Angelus! rugăciune către îngerii păzitori* (1883), Ludwig van Beethoven, *Cvartetul de coarde nr. 15 în la minor, op. 132 – Partea a III-a Cântec de recunoștință Domnului* (1825) și Franz Schubert, *Cvintetul de coarde în do major, D. 956* (1828).

A doua zi a festivalului (24 februarie) a adus publicului o experiență de suflet cu ocazia sărbătorii de Dragobete: concertul intitulat *Rêverie d’Amour*. Într-o frumoasă împletire de timbruri, violonista Clémence de Forceville, violoncelistul Benedict Kloeckner și pianistul Dragoș Andrei Cantea au făcut să răsunе de muzică „Gaudeamus” a Casei de Cultură a Studenților. Pe lângă piesele anunțate în program, interpreții au pregătit și câteva lucrări-surpriză, o selecție inspirată. Astfel, la vioară și violoncel am ascultat *Chanson sans paroles* de Gábor Barta, *Gavotte, Canzonetta* și *Scherzo* din ciclul *Huit Morceaux (Duos) pour Violon et Violoncelle, op. 39*, *Sonata pentru vioară și violoncel* de Maurice Ravel, *Aria Elizei* din *Suita Lebede sălbatice* de Elena Kats-Chernin, dar și cunoscuta *Passacaglia* de Johan Halvorsen.

Pentru pian solo am ascultat *Valsa da dor* de Heitor Villa-Lobos și *Sonata pentru pian „De pe stradă”* de Leoš Janáček. În a treia secțiune a concertului cei trei interpreți au urcat pe scenă pentru a interpreta *Serenade Lointaine* de George Enescu și *Trio nr. 1 în do minor* de Dmitri Șostakovič,

însă, la cererea publicului, au oferit și un *encore*: o improvizație la *Csárdás* de Vittorio Monti.

În a treia zi (25 februarie) „Classix” a propus o operă contemporană, în versiune concertantă, compusă chiar anul acesta, special pentru ediția curentă a festivalului și, deci, prezentată în primă audiție absolută: *Heroin Chic*, semnată de Solveig Sørbo (muzică și libret) și Maria Kjos Fonn (libret). Ansamblul instrumental „Classix Collective”, cu Bogdan Onofrei în calitate de concertmaestru invitat, a evoluat sub bagheta dirijorului norvegian Hans Petter Mæhle, în Sala „Gaudeamus” a Casei de Cultură a Studenților. În explorarea

muzical ne-a condus în universurile componistice ale lui Wolfgang Amadeus Mozart (*Cvartetul pentru flaut vioară, violă și violoncel, K285*; *Cvintetul cu pian și suflători în mi bemol major, k. 452*), Carl Nielsen (*Piese de Fantezie pentru oboi și pian, op. 2*; *Ceața se ridică din lucrarea scenică Mama, op. 41*), Hilda Sehested (*Fantezie pentru flaut și pian, opus 2*), Bent Sørensen (*Fuggitivo pentru 9 interpreți*) și Camille Saint-Saëns (*Cvartetul cu pian, vioară, violă și violoncel*).

Același ansamblu cameral danez ne-a însoțit și joi, 27 februarie (a cincea zi a festivalului), împreună cu trioul spaniol „The Rest Project” (Maria Florea – vioară, Lara

Fernandez – violă, Daniel Claret – violoncel), de această dată propunând o incursiune în universul liniștii și al improvizației, prin concertul intitulat *The Rest is Silence*. În Holul de Onoare al impozantului Palat al Culturii din inima Iașului, tradiția și noutatea și-au împletit culorile, formele și expresiile. Dată fiind arhitectura sălii de concert – forma circulară, regia a fost una creativă, ce a permis publicului să fie îmbrățișat în cercul de interpreți și invers. Concertul a trecut din acest punct de vedere dincolo de normele tradiționale, propunând o mobilitate dinamizantă, într-o atmosferă epică, marcată de diversitatea programului propus: György Ligeti, *Hora Lungă*; J. S. Bach, *Canon a 2 cancrizans*; Sofia Gubaidulina, *Listen to the still small voice within*; György Kurtág, *Az hit*; J. S. Bach, *Canon a 2 per Motum contrarium*; Roberto Gerhard, *Allegro con fuoco*; Anton Webern, *Satz*; J. S. Bach, *Canon a 2 violini al unisono*; Sofia Gubaidulina, *Pizzicato-Arco*; Krzysztof Penderecki, *Vivace*;

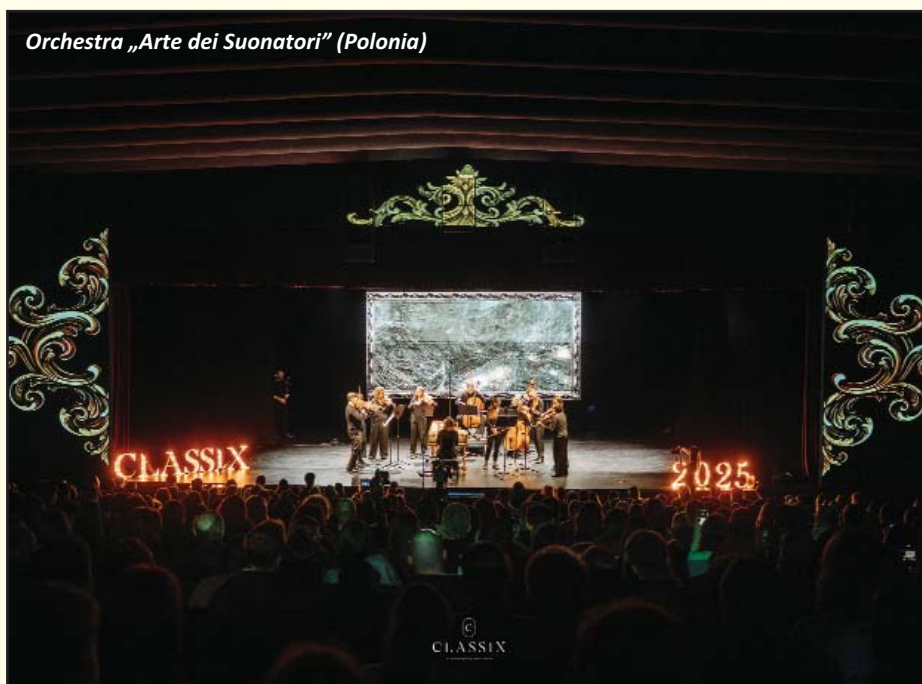

unor idei precum dragostea, despărțirea și reconcilierea, personajele au fost însuflețite de soliștii Susanna Wolff (soprană), Sofia Elena Neacșu (soprană/rolul copilului), Claudia Caia (mezzo-soprană), Gabriel Birjovanu (tenor) și Cătălin Apostol (bas). Componenta netradițională a ansamblului orchestral a făcut ca muzica să capete anumite culori personalizate, individuale și foarte diverse. Umbre, lumini, stări intense – toate acestea au descris muzica din partiturile vocale și instrumentale, purtând ascultătorul prin toate cotloanele psihicului personajului principal.

Un periplu prin timp și prin Europa, cu popasuri generoase în Scandinavia, ni l-a pricinuit concertul de miercuri, 26 februarie (a patra zi a festivalului), „Classic Express”, care a avut loc în eleganta aulă plină de istorie a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”. Gazdele care ne-au condus în această călătorie muzicală au fost membrii prestigiosului ansamblu danez de muzică de cameră, „Midtvest”, care se remarcă prin calitatea excepțională, ca și prin factura timbrală variată. Astfel, am avut fericita ocazie de a-i asculta performând pe Nicolas Dautricourt (vioară), Sanna Ripatti (violă), Jonathan Slaatto (violoncel), Charlotte Norholt (flaut), Peter Kirstein (oboi), Tommaso Lonquich (clarinet), Yavor Petkov (fagot), Neil Page (corn) și pe Martin Qvist Hansen (pian). Itinerariul

voice within; György Kurtág, *Az hit*; J. S. Bach, *Canon a 2 per Motum contrarium*; Roberto Gerhard, *Allegro con fuoco*; Anton Webern, *Satz*; J. S. Bach, *Canon a 2 violini al unisono*; Sofia Gubaidulina, *Pizzicato-Arco*; Krzysztof Penderecki, *Vivace*;

Orchestra „Arte dei Suonatori” (Polonia)

György Kurtág, *Virag az ember*; J. S. Bach, *Canon a 2 per tonos*; Igor Stravinski, *Elegie*; John Cage, *4' 33"*; J. S. Bach, *Ricercar a 3*. Un moment inedit al serii a fost sesiunea de improvizații cu ansamblul Midtvest, pornind de la *Serenata in vano* de Carl Nielsen.

Seara de vineri, 28 februarie, ne-a oferit un eveniment interdisciplinar, avându-l pe Bach în centrul atenției, cu *Partita Nr. 1 în si minor pentru vioară solo, BWV 1002 (1720)* și *Partita Nr. 2 în re minor pentru vioară solo, BWV 1004 (1720)*. Violonistului Daniel Auner i s-au alăturat balerina Agnes Guk și Dagmar Glüxam – muzicolog, autoare și ilustratoare, realizând împreună un portret complex al marelui muzician german. Timbrul deopotrivă penetrant și sensibil al viorii a răsunat în fiecare ungher al Sălii „Henri Coandă” de la Palatul Culturii, în timp ce pașii de dans au completat câmpul vizual al spectatorilor.

În plin weekend, în dimineața zilei de 1 martie, Festivalul „Classix” i-a invitat la Sala Unirii pe cei mai tineri spectatori, la un program artistic atractiv, intitulat *Un compozitor la carnaval*. Concertul a fost susținut muzical de ansamblul instrumental „Classix Collective” condus de dirijoarea Dalma Toadere, muziciană care și-a dovedit din plin profesionalismul și adaptabilitatea, acceptând solicitarea de ultim moment de a realiza și conduce două reprezentații complexe. Pornind de la *Carnavalul Animalelor* al lui Saint-Saëns, actorul Bob Rădulescu i-a purtat pe oaspeții din public într-o aventură de descoperire a diferitelor animale. Periplul a avut următorul itinerariu: *Dansul Silfilor din Damnațiunea lui Faust op. 24* de Berlioz; *Galop Infernal (Can-can)* din *Orphée aux Enfers* de Offenbach, *Dans Macabru* de Saint-Saëns și *Partant pour la Syrie* de Hortense de Beauharnais.

Seara primei zile de primăvară a fost marcată de eleganța și somptuozitatea Barocului: *Baroque Royale: La*

Bogdan Bob Rădulescu

curtea regală polonă. Orchestra „Arte dei Suonatori” (Polonia), avându-l ca director artistic pe Aureliusz Goliński a făcut posibilă această întoarcere conceptuală la arta sonoră a secolului al XVIII-lea. Celebrul ansamblu de muzică barocă aniversează 30 de ani de la înființare, și s-a aflat pe scena ieșeană a Sălii Unirii în cadrul sezonului cultural România-Polonia 2024-2025. Oferind o perspectivă pe cât de

impresionantă, pe atât de originală, interpreții au reconstituit stilul baroc atât prin interpretare, cât și prin instrumentele autentice. Instrumentiștii care au performat sunt: Aureliusz Goliński, Ewa Golińska, Małgorzata Malke, Marcin Tarnawski, Katarzyna Olszewska, Alicja Sierpińska la vioară; Anna Krzyżak-Siarkowska și Anna Wiczorek la violă; Petr Hamouz la violoncel; Anna Bator la contrabas; Dagmara

Daniel Lazar

Tyrcha la clavecin; Magdalena Karolak la oboi; Krzysztof Firlus la viola da gamba. Au deschis concertul două pagini extrase din catalogul lui Johann Adolf Hasse: *Sinfonia* din *Serenada Marc Antonio e Cleopatra*, urmată de uvertura operei *Cleofide*. Ascultând aceste lucrări am vizualizat o parte din atmosfera de la curtea prințului Augustus cel Puternic al Saxoniei și Rege al Poloniei. O altă lucrare a fost selectată din repertoriul componistic al lui Giuseppe Valentini, compozitor și violonist contemporan cu Vivaldi: *Concertul pentru oboi în do major, Roger 1716.4* (compus în 1716). Compozitorul, deși mai puțin cunoscut, se dovedește abil în a evidenția timbrul expresiv al oboiului, deopotrivă în pasaje descrise liric sau dramatic, aspect pus în lumină de interpretarea a oboistei Magdalena Karolak.

Tot din categoria *Concertului* solistic, l-am auzit pe cel *pentru violă în sol major TWV 51:G9* de Georg Philipp Telemann, lucrare alcătuită din patru mișcări: *Largo, Allegro, Andante, Presto*. În interpretarea instrumentistei Anna Krzyżak-Siarkowska, am admirat timbrul mat, bogat, cald și totuși ferm al instrumentului solist, în diverse ipostaze dinamice, acompaniat expresiv de ansamblul cameral. A doua parte a concertului a oferit publicului încă două lucrări mai puțin cunoscute, însă la fel de atractive. Prima a fost *Simfonia de coarde în si bemol major (LeeB 1.10)* de Franz Benda, iar, în încheiere *Concertul pentru viola da gamba în re minor* de Johann Gottlieb Graun.

În ultima zi din Ediția Revelațiilor a Festivalului „Classix” (2 martie) am avut parte de o gală extraordinară, gândită pe principiul tradiției și al muzicii inspirate din folclor, un concert inspirat și inspirator, marcat de conceptul

„World Music”. În edificiul ieșean al teatrului, dar și al teatrului liric, cele aproape 800 de locuri din Sala Mare au fost insuficiente pentru publicul dornic de a trăi o experiență muzicală inedită. Cei care au avut privilegiul de a fi acolo, s-au simțit parte din poveste, încă de la intrare, unde lumina difuză a avut parcă abilitatea de a neutraliza agitația de peste zi. În prima parte, doi instrumentiști italieni de excepție au prezentat un program ofertant de *Nuevo Tango* semnat Piazzolla, în aranjamente proprii: acordeonistul Pietro Roffi și pianistul Alessandro Stella. Ritmurile și armoniile cu specific argentinian ne-au purtat într-un complex de stări, prin lucrările atent alese: *Prologue (Tango Apasionado)*, *Oblivion*, suita *Estaciones Porteñas*, *Adiós Nonino*, *Café 1930* și

Classix Collective, dirijor Dalma Toadere

Le Grand Tango. Entuziasmul și aprecierea publicului au fost răsplătite cu un bis pe măsură: un *Libertango* electrizant, care ne-a rămas întipărit în memorie o bună bucată de vreme.

După o pauză cochetă, gândită ca oportunitate de socializare, la o cupă de vin sau o ceașcă de cafea, într-o atmosferă caldă, în a doua parte a concertului ansamblul instrumental „Classix Collective”, cu Sabin Penea concertmaestru invitat, Dalma Toadere la pupitrul dirijoral și Daniel Lazar la vioară solo, a invitat publicul la un spectacol muzical cu lucrări inedite, mare parte în primă audiție, explorând spațiul scandinav și pe cel balcanic. O primă astfel de incursiune a fost *Poemul Romanorvegia pentru vioară și orchestră de coarde, op. 109*, compus de Kjell Habbestad în 2023, special pentru „Classix Festival”. Muzica evidențiază elemente muzicale cu specific românesc și norvegian, fiind înveșmântată cu mijloace moderne, ceea ce face ca rezultatul să fie unul original, relevant în contemporaneitate. Restul programului a fost semnat de violonistul Daniel Lazar și prezentat în varianta orchestrală a lui Mladen Miloradovic și a urmărit într-o anumită măsură aspecte ale muzicilor tradiționale. *Valse Norvégienne* (2021), compus în colaborare cu Almir Meskovich, valorifică elemente din folclorul norvegian, în paradigma valsului de factură franceză. Pe un *ostinato* acompaniator, plasat în mod neobișnuit la vioara solo, linia melodică de un lirism luminos este trasată solistic de vioara I din orchestră, până când rolurile sunt inversate. Muzica

propune o stare pozitivă, exprimată prin armonii simple, repetitive, completate expresiv de timbrul ferm al instrumentului.

O altă piesă ascultată a fost *Bruremarsj (Marșul Miresei)*, o piesă preluată din tradiția norvegiană și valorificată ca pretext pentru improvizații ulterioare. Scriitura ornamentală și acompaniamentul cu aspect de ison se împletesc într-o imagine melancolică, asociată cu frumusețea peisajului scandinav.

Sârba de concert este o muzică în caracter tradițional, tratată în maniera muzicii clasice, în mod concret, linia melodică este concepută chiar pe principiul sârbei, însă acompaniamentul dinamizează prin oscilarea ritmului între simetria dansantă și asimetriile specifice muzicii jazz. Acest moment muzical a fost unul energic, apropiat de profilul identității românești balcanice și, deci, ușor asimilabil. Inspirată tot din folclorul românesc, piesa *În grădina lu' Ana* ne-a condus în zona folclorului bănățean, prin caracterul doinit, care coboară vâlul nostalgiei și umple de emoție.

Finalul concertului, așa cum era de așteptat, s-a constituit într-o piesă energică, scurtă, plină de vervă, *Capriccio Balkanico* (2021). Scriitura partiturii solicită virtuozitate atât din partea instrumentului solist, cât și a orchestrei și trimite auditiv către muzica lăutărească. Este de prisos a nota entuziasmul publicului, exprimat prin aplauze generoase, oferite la finalul piesei, ca dovadă a conexiunii cu artiștii și arta. Firește, recunoștința a fost reciprocă, iar artiștii au oferit la rândul lor încă un moment de bucurie muzicală, prin reluarea piesei *Valse Norvégienne*.

A șasea ediție a Festivalului „Classix” a fost una bogată, impresionantă, care a stârnit un interes deosebit în rândul publicului, aspect reflectat, de altfel, de sălile pline. Prezența *online* a reprezentat un plus pentru eveniment și o oportunitate pentru publicul care nu a putut fi prezent fizic.

Echipa Classix Festival

Concertele și evenimentele non-muzicale s-au unit într-un tot revelator, de o diversitate împlinitoare, atât prin epocile reprezentate, cât și prin factura lucrărilor. Un festival precum *Classix* reprezintă o contribuție importantă în plan cultural local, dar și național, prin calitate, diversitate și relevanță. Complexul de evenimente artistice, așa cum declară, „oglindește spiritul curios, suflului efervescent și pasiunea pură în muzica clasică.”

Ligia FĂRCĂȘEL

Între pământ și cer, CHITARA Concert în 35 de părți

Pe pământ

Onoare, tribut, elogiu, amintiri, respect pentru muzica sofisticată scrisă pentru chitară, dar mai ales pentru piatra de temelie așezată cu suflet în anul 1990, printre rădăcinile solide ale Conservatorului devenit Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, mulțumită impulsului entuziasmant al prof. Mihai Babii: înființarea primei clase de chitară clasică din România.

Greu de precizat ce și cum vedeau viitorul semnării „actului constitutiv” de mare valoare, cert este că primei generații de absolvenți i s-au deschis aripile către multe zări, avându-se cu cine porni clase de chitară clasică în învățământul liceal și universitar din toată țara.

Se face că începutul s-a situat pe o cale corectă, cu determinare și căutări prin surse pertinente în slujba muzicii pentru acest instrument nobil căruia i se dădea înțeles academic, scenic, diferit față de ce se știa până atunci.

În cer

Cursul evenimentelor a dus spre tânărul discipol Daniel Dragomirescu, cel care, după modulația făcută spre SUA de profesorul Mihai Babii, a devenit titularul disciplinei. Daniel Dragomirescu, un om serios, talentat, pasionat la superlativ de chitara clasică și chitara electrică, dedicat total carierei

pedagogice și scenice, făuritor de profesioniști și prima chitară din cvartetul „Alhambra”, ajuns pe un pat de spital sucevean în timpul pandemiei, a fost trimis cu suferință extremă să-și privească familia, clasa de chitară, colegii, din sferile unde muzica este și mai aproape de Dumnezeu...

Pe pământ

Plecarea brutală a lect. univ. dr. Daniel Dragomirescu l-a adus mai mult în prim plan pe absolventul său, Dan Arhire, tânărul chitarist – medic, principalul organizator al Festivalului – concurs de chitară clasică, fiind pus în fața misiunii de mare răspundere de a deveni „peste noapte” coordonatorul întregii clase de chitară clasică. Increderea care i-a fost acordată a fost de la bun început onorată cu multă grijă, căci navigarea deloc lineară prin destinul unei clase universitare de instrument muzical nu este niciodată doar confortabilă.

Pagină după pagină, „concertul ieșean de chitară clasică” a ajuns acum la partea treizeci și cinci, 35 de ani de studiu, examene, concerte, exigențe, repertorii, experiențe, fapte etalate cu emoții intense și considerație timp de două zile – 27, 28 martie – în Sala „Caudella” a Universității Naționale de Arte „George Enescu”, o aniversare pregătită exemplar de lect.univ.dr. Dan Arhire, absolvenți și studenții clasei de chitară clasică.

„Tribut Daniel Dragomirescu” l-a readus pe scenă pe profesorul iubit și respectat cu parte din cele mai notabile momente artistice solo sau în grup, la chitară clasică sau chitară electrică, de la partituri elaborate, la rock și jazz. Cu entuziasm, talent, grijă și multă pasiune, Daniel Dragomirescu ne zâmbea de pe ecran cu acea expresie rămasă definitiv pentru familie și eternitate, zâmbet regăsit într-un fel tainic la fiul său Alexandru, elev chitarist prezent pe scenă alături de colegi mai mari și profesori, uniți într-un repertoriu clasic variat pentru grupuri de la doi la nouă chitariști, sau grup de jazz.

În a doua seară de sărbătoare chitaristică, prezentată de domnul Lucian Arhire (TVR Iași), am ascultat *Corzi ciocnindu-se* în șoapte și explozii produse măiestrit de doi tineri chitariști charismatici – dărmători, veniți de peste mări și țări. *Clashing Strings* au așezat sala „Caudella” așa cum îi stă bine, adică în rândul sălilor cu cel mai mare renume internațional actual, fapt datorat interpreților Dragoș Ilie și Filippos Manoloudis.

De ce a fost un eveniment de excepție? Dintr-un motiv foarte simplu, valoarea de excepție a protagoniștilor. Dragoș Ilie a revenit în Iași după zece ani de studii, perfecționare, multe premii la cele mai importante competiții de gen din lume – Koblenz Guitar Festival, Guitar Foundation of America, Tokyo Guitar Competition, Miami Guitar festival – și concerte prestigioase generate și de bursa „Moștenitorii României Muzicale”, proiect inițiat de postul de Radio România muzical în parteneriat cu Rotary Club București Pipera. Din anul universitar în curs, asist.univ.dr. Dragoș Ilie este alături de lect.univ. dr. Dan ARHIRE la catedra ieșeană de chitară clasică.

Cu asemenea palmares meritoriu, curiozitatea pentru programul propus a fost explicabilă: pentru sala neîncăpătoare, pentru publicul de toate vârstele, pentru că Dragoș Ilie cântă la chitară la vioară, la contrabas, la harpă, la flaut și are idei. De exemplu *Lăutarul* din Suita pentru vioară *Impresii din copilărie* de George Enescu perfect adaptată la posibilitățile timbrale, expresive și tehnice ale chitarei clasice, muzica deconstructurată exploziv în *Agitato* din *Due canzoni lidie* de Nuccio D' Angelo sau bis-ul surprinzător care a dat o lumină intimă ca o rugăciune, o declarație personală șoptită prin mult cunoscuta *Baladă* de Ciprian Porumbescu.

Ultima secvență la „ciocnirea corzilor” a fost realizată impecabil de chitaristul grec Filippos Manoloudis, așezat confortabil în anturajul celor mai școliți (în Germani, Spania, Elveția), premiați și virtuozii chitariști contemporani. Și toate acestea la nici 24 de ani!

Două secole de muzică a cuprins repertoriul lui Filippos Manoloudis, de la Fernando Sor (1778-1839), Manuel Maria Ponce (1882-1948), la Eduardo López-Chávarri (1871-1970), cu dezvoltări stilistice – tablouri de epoci trecute aduse magistral în contemporaneitate. Ce stil de virtuos! Rafinement pur.

Pe pământ

... bucurii umane, bucurii muzicale, sensibilitate, entuziasm, lacrimi ascunse, lumină...în zgomotul metalic și vibrațiile „cutremurătoare” ale tramvaielor ce-și văd de treaba lor pe sub geamul muzelor, partituri suprapuse gratuit peste muzica însăși.

În cer

... și peste toate acestea, clopotele de la Mitropolie ne țin gândurile prezente pentru cei „de acolo” și inimile adunate în adevăr.

Pe pământ

Fără îndoială, după 35 de ani, clasa ieșeană de chitară se maturizează cu răbdare, serios, cu energii din surse sigure precum lect.univ.dr. Dan Arhire și asist.univ.dr. Dragoș Ilie.

La mulți ani!

Vasilica STOICIU-FRUNZĂ

Brussels Philharmonic – explozivă și translucidă în orașe, suprascrieri, vechi primăveri

Nu se putea să nu merg la un concert care cuprindea cel puțin două lucrări pe care voiam neapărat să le ascult – una, printre favoritele mele, cealaltă, de un compozitor despre care știam, dar a cărui muzică nu-mi era familiară. Așa că în 22 martie 2025 m-am dus la Sala Flagey din Bruxelles, la seara prezentată de Brussels Philharmonic.

Să încep cu a doua piesă menționată, și prima din program: *Amériques* de Edgar Varèse, dirijată de Tom De Cock, percuționist și profesor de percuție la Conservatorul Regal din Liège.

Programul de sală anunța deja că lucrarea este inspirată de șederea compozitorului francez la New York, mai precis, de acustica aceluia oraș. Într-o orchestrație mai mult decât bogată și cu un ansamblu uriaș – care cuprindea, de exemplu, opt corni și două tube contrabas alături treisprezece instrumente de percuție, între care celestă, castaniete și glockenspiel –, s-au derulat într-adevăr o multitudine de superbe imagini sonore urbane: semnalizatorul unei mașini care vrea să schimbe banda, claxoane de autobuz, uși care scârțâie deschizându-se, clopote de catedrală sunând majestuos și singuratic, polimelodii sugerând frânturile de conversații surprinse accidental, în fine, sirena Poliției, de altfel „instrumentul”

Mihai Cocea

jurul unui relativ centru de atracție sonoră, o piesă care a pus și mai bine în evidență excelența unitate timbrală și de atac a cordelor din orchestră.

Dirijorul se schimbase deja – era Ilan Volkov acum la pupitru, care s-a pregătit astfel pentru minunăția pe care Igor Stravinski a creat-o în *Ritualul primăverii*. Cred că a fost prima dată când mi-am dat seama, ascultând celebra introducere, că aceasta este într-adevăr o muzică populară! Iată cavalerul, iată tunicul aduse în contemporaneitate, iată muzicanții, mai ales suflători, încălzindu-se și repetând

înainte de vreo petrecere la sat! Dincolo de asta, dacă vechii greci spuneau că muzica este ritm, nu văd cine altul decât Stravinski s-o fi dovedit mai bine, așa cum a folosit el întreaga orchestră ca un singur instrument de percuție. Totuși, în acel iureș sonor, ansamblul este foarte maleabil, muzica diafană, dacă Stravinski a vrut-o, în pofida dimensiunii sale și a acestei ritmici extrem de precise – și ce precizie la Brussels Philharmonic! Și să nu uit că *Ritualul primăverii* este o muzică de balet... Obişnuiți cu melodiile grațioase ale lui Ceaikovski, desigur că primii ascultători au fost zăpăciți de înlocuirea lor cu expresii brute, fruste, după cum desigur că primii privitori că au fost șocați de muzica-suport, parecă mai

mereu în registrele grave, păstrând caracterul teluric al acestui „balet” care-i ține pe dansatori mai mult lipiți de pământ decât avântați și ignorând gravitația.

Partida de violă a Brussels Philharmonic este condusă de un român, Mihai Cocea (de altfel, am constatat că în majoritatea orchestrelor din Belgia, fie ele simfonice, fie de operă, apar nume românești. Bravo nouă!), care a avut un excelent moment solo alături de colega sa de pupitru, în afara altor două în care au fost implicate primele patru, respectiv primele șase viole.

A fost o seară absolut minunată, iar publicul a aplaudat din toate puterile, îndelung și în *fortissimo*, prestația muzicienilor. Care au meritat pe deplin aceste aplauze!

Maria Monica BOJIN

Brussels Philharmonic, dirjor Ilan Volkov

Foto: Dominique Brion - (c) Brussels Philharmonic

care l-a adus pe Varèse printre excentricii inovatori ai muzicii, totul în nuanțe de *forte* și *fortissimo*, doar uneori mai temperat, în surdină, ca noaptea. Și apropo de muzică, *Amériques* este o lucrare extrem de melodiosă, în ciuda absenței unei linii melodice în sens tradițional. Muzica e peste tot – orașul este zgomotos, da, dar este și foarte muzical, așa că lucrarea lui Varèse mi s-a părut o simfonie de zgomote, o culegere de disonanțe consonante, superb redată de Brussels Philharmonic.

După pauză urma piesa de rezistență, una a cărui compozitor nu a făcut nici el economie de intensitate sonoră, așa că au fost despărțite, ca și când ți-ai curăț palatul între două degustări de vin, de *Palimpsest* a compozitorului japonez contemporan Jō Kondō: atmosferă tihnită, într-un cvasi-permanent *mezzo-piano*, plutind în

Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” la ceas aniversar – un portativ al memoriei vii

Aniversarea celor 75 de ani de la înființarea Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” din Iași, celebrată în 2024, nu a fost doar un eveniment festiv, ci un moment de reflecție profundă asupra parcursului unei instituții emblematice pentru educația artistică din România. Astăzi, colegiul continuă să-și afirme identitatea și misiunea, consolidându-și poziția de cel mai mare colegiu vocațional cu profil artistic din țară, cu o ofertă educațională diversificată ce cuprinde specializările *muzică, arte vizuale, arhitectură și design, coregrafie și teatru*.

Pentru mine, ca absolventă a acestei școli, profesor din 1999 și în prezent inspector școlar pentru educație muzicală, acest moment aniversar are o rezonanță personală aparte. Este, în același timp, un prilej de reamintire a rădăcinilor și de recunoaștere a valorilor durabile pe care această instituție le-a cultivat neîntrerupt de-a lungul a trei sferturi de secol.

Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” din Iași își are originile într-o perioadă marcată de instabilitate socială și transformări politice, fiind creat în anul 1949 ca răspuns la nevoia de restructurare și revitalizare a învățământului artistic local, profund afectat de urmările războiului și de schimbările ideologice ale vremii. Sub îndrumarea a două personalități artistice – oboistul Petre Grigoriu și pictorul Mihai Cămaruț – au fost înființate două instituții de învățământ mediu tehnic, una axată pe muzică, cealaltă pe arte plastice, care au funcționat ca entități distincte, dar complementare, până la reunificarea lor din 1959, atunci când, reunirea sub numele pictorului social-realist Octav Băncilă a marcat o sinteză artistică și ideologică, dar mai ales o unificare a vocațiilor sub aceeași viziune educațională.

Activitatea didactică a început oficial pe 20 noiembrie 1949, la scurt timp după constituirea sa, într-un imobil situat pe fosta stradă Mohănescu, în prezent sediul Casei Universitarilor din Iași. Încă de la început, structura

instituției a inclus trei specializări – muzică, arte plastice și coregrafie – reunind 102 elevi: 67 înscriși la muzică, 19 la arte plastice și 16 la coregrafie. Prima generație de absolvenți care a parcurs integral traseul educațional în această școală a finalizat studiile în anul școlar 1952-1953.

Anii '60 și '70 au fost o perioadă de dezvoltare continuă, odată cu introducerea claselor teoretice pentru pregătirea viitorilor profesori de muzică, muzicologi, compozitori și dirijori, precum și a profilului real pentru elevii orientați spre arhitectură și design. În același timp, deschiderea Operei Naționale Române din Iași (1956) și redeschiderea Conservatorului (1960) au oferit un cadru profesional ideal pentru integrarea absolvenților colegiului în viața artistică locală și națională.

Obținerea statutului de colegiu național în 2004 a venit ca o recunoaștere firească a valorii instituției, care deja funcționa ca un veritabil centru de excelență. Dincolo de structura curriculară modernizată, școala a devenit un partener activ al instituțiilor de cultură ale orașului, un loc în care procesul educațional se desfășoară într-o strânsă interacțiune cu scena artistică vie. Recitalurile, expozițiile, spectacolele, atelierelor, participările la olimpiade și festiva-

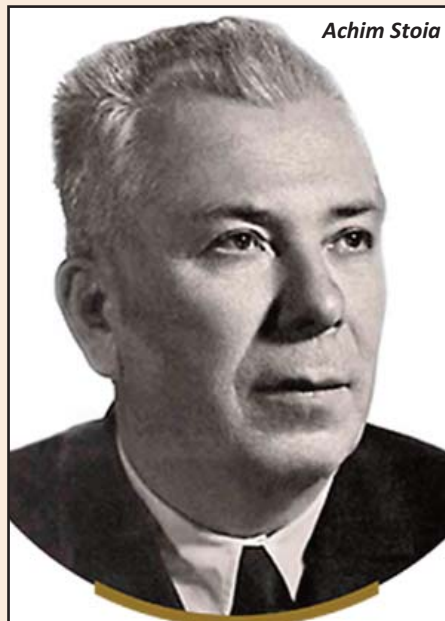

luri creează o atmosferă creativă și stimulantă, în care actul pedagogic devine un act cultural în sine.

Un rol esențial în construcția identității colegiului îl joacă, fără îndoială, corpul profesoral, alcătuit din personalități marcante care au contribuit la formarea unor generații întregi de artiști. Dintre aceștia, amintesc cu reverență nume precum Achim Stoia, Constantin Constantinescu, Alexandru Garabet, Lucia Burada, George Pascu, Florica Nițulescu, Nicolae Musteață, Vasile Mihăiță, Valentin Petrescu, Ioan Welt, Ignat Petruța, Veronica Rotar, pentru secția muzică, Corneliu Baba, Dan Hatmanu, Gheorghe Maței, pentru secția de arte plastice, dascăli pentru care granița dintre profesie și chemare a fost, întotdeauna, estompată.

De-a lungul anilor, colegiul a format artiști de referință în peisajul cultural românesc și internațional. În *domeniul muzical* îi amintim pe Viorica Cortez, Cristian Misievici, Melania Herdeanu, Mioara Cortez-David, Iosif Sava, Laura Vasiliu, Gheorghe Duțică, Raluca Știrbăț, Alexandra Dariescu, Dragoș Cantea, Ana-Maria Donose, Cristina Grigoraș; în *domeniul*

coregrafiei, se remarcă Roua Răuț, prim-balerină a Operei ieșene; în *domeniul teatru și film*: Anda Tăbăcaru, Gina Zamfirache; în *arte vizuale*: Miruna Hașegan, Dan Covătaru, Ion Iancuț. Nu lipsesc nici exemplele de

Achim Stoia

carriere interdisciplinare: Petru Damir (medic și pictor), Doru Maximovici (procuror), Eugen Segal (cercetător în chimie), Loredana Iordache și Andreea

Bârbieru (jurnalism și televiziune). Diversitatea acestor trasee confirmă calitatea formării, dar și impactul uman și artistic al școlii asupra elevilor săi.

Din perspectiva actualei mele funcții de inspector școlar, pot afirma că misiunea colegiului depășește simpla predare a unor competențe artistice. Este vorba despre formarea unei conștiințe culturale, despre cultivarea unui mod de a fi – riguros, sensibil, creativ. Colegiul oferă un parcurs complet, de la ciclul primar până la finalul liceului, adaptându-se mereu noilor cerințe educaționale, dar păstrând fidelitatea față de vocația artistică autentică.

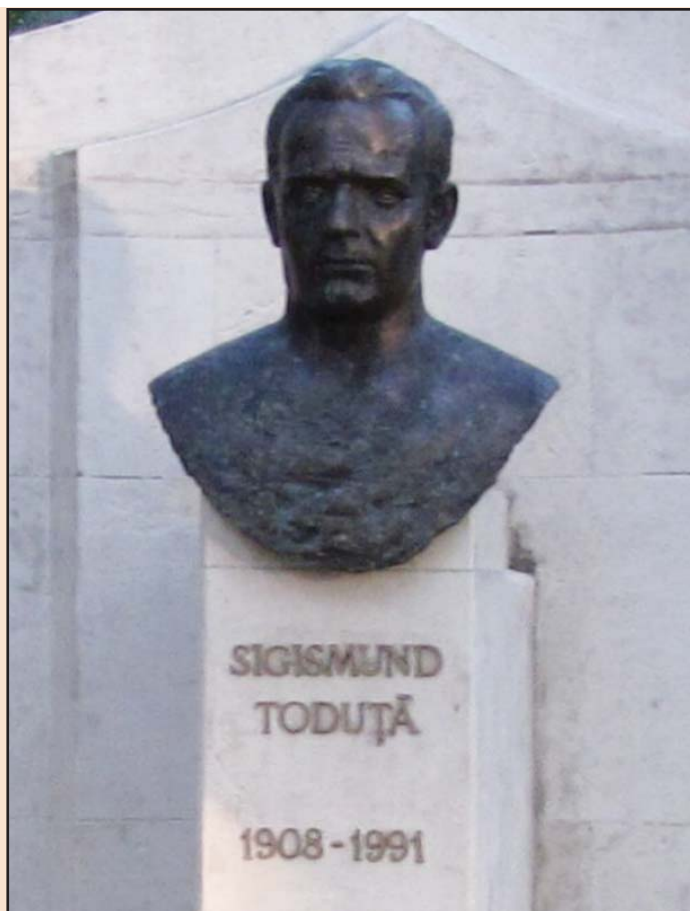
La ceas aniversar, colegiul nu este doar o instituție de învățământ, ci o comunitate de spirit, un spațiu viu în care se transmite mai mult decât cunoștințe: se transmit valori, modele, idealuri. Fiecare linie trasată, fiecare sunet interpretat, fiecare mișcare sau replică rostită devine parte dintr-o simfonie educațională colectivă, care continuă să se scrie, cu aceeași pasiune și aceeași credință în puterea artei.

Irina Petronela FLORIAN

Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca, la ceas aniversar

Înființată în 1949, instituția de învățământ muzical preuniversitar, devenită Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță” (CMST, în 2014), aniversează 75 de ani, fiind sărbătorită prin 75 de evenimente. Colegiul reprezintă un nume de referință în învățământul vocațional din România, contribuind esențial la formarea unor generații de artiști și muzicieni de excepție. Mediul școlar al colegiului favorizează dezvoltarea personalității complexe a elevilor, țintind spre o înaltă calificare și integrare în domeniul muzical. Recent, colegiul a aderat la *Young Music Talents in Europe* (YMTE), fiind singura instituție de profil din țară care este inclusă în această asociație. Concertul care va fi susținut în data de 1 iulie, la Konzerthaus, Berlin, de către YMTE Symphony Orchestra, sub bagheta lui Sebastian Weigle, reprezintă o primă colaborare cu școlile afiliate. Colaborări cu instituții similare de învățământ preuniversitar au existat și în anii precedenți, cele două proiecte Erasmus, încheiate cu succes – ENGOP (*Educating the Next Generation of Orchestra Players*) și CHARMS (*European Chamber Music Partnership for Students*) – dovedindu-și din plin eficiența. Azi, foștii elevi participanți sunt tineri muzicieni de succes în diverse ansambluri camerale, precum și în orchestre de tineret din țară și străinătate.

Seria celor 75 de evenimente aniversare a debutat în data de 1 octombrie 2024 (Ziua Internațională a Muzicii), cu difuzarea imnului școlii – *Visul devenirii mele* – pe canalele media ale colegiului. Compus și dirijat de prof.

Anca-Mona Mariaș (cor), alături de prof. Andrei Dunca (orchestră), imnul a fost înregistrat special pentru acest eveniment, reunind corurile celor două secții, română și maghiară, precum și orchestra liceului.

Printre evenimentele aniversare desfășurate până în prezent amintim: masterclass-urile instrumentale și de muzică de cameră suținute de maestrul Liviu Prunaru și Mihaela Martin (vioară), ansamblul cameral OKTOS (Croatia); organizarea (în colaborare cu Academia de Muzică „Gh. Dima”, Cluj-Napoca și Societatea Română Mozart) și găzduirea Simpozionului Internațional „Connecting with Mozart”, din cadrul Festivalului Mozart (ediția a XXXIII-a – *Mozart in extremis!*); *Recitalul Recunoștinței* dedicat sponsorilor CMST; prezentările proiectelor cu tematica *Istoria monarhiei din România* și recitalul organizat cu ocazia vizitei principelui Nicolae al României; recitalurile catedrelor de pian, flaut, oboi, fagot, muzică de cameră, având ca invitați foști absolvenți ai acestei instituții, astăzi muzicieni activi în țară și în străinătate; cele două *Concerte de Crăciun*, suținute de ansamblurile corale și orchestrale ale școlii; recitalul dedicat Zilei Culturii Naționale; spectacolul susținut de clasele I-IV și ansamblul folcloric vocal-instrumental al CMST, de Ziua Națională a României.

Tot cu acest prilej aniversar a fost demarat Concursul de Interpretare Muzicală Transilvania (pian și orgă), eveniment aflat la ediția I, dar care promite să devină un reper în peisajul competițiilor muzicale naționale. Recunoscut deja ca unul dintre cele mai prestigioase

concursuri de profil, Concursul de Interpretare pentru instrumente de suflat și percuție „Vasile Sândeian Ovadiuc”, ediția a III-a, a reunit și anul acesta tineri instrumentiști din toată țara. La a doua ediție s-a aflat recitalul organizat în colaborare cu clubul Rotaract, având ca scop principal strângerea de fonduri în vederea acordării de burse elevilor merituoși ai colegiului (Bursele CRESCENDO). Colaborarea cu Liceul de Coregrafie și Artă Dramatică „Octavian Stroia” s-a concretizat în spectacolul *Magia dansului și a muzicii*, ajuns la ediția a III-a. Cu o tradiție mai veche, *Concertul fraților* a adus pe scenă frați și surori ai colegiului, care împărtășesc pasiunea pentru muzică. Un proiect ajuns la cea de a VI-a ediție este MASTERING YOUNG

MUSICIANS, realizat prin asociația profesorilor CMST. Scopul acestui proiect este dezvoltarea profesională individualizată a elevilor colegiului, fiind urmărite maximizarea performanței și gestionarea eficientă a anxietății de scenă.

Catedra de teorie muzicală a aniversat cei 75 de ani prin *Campionatul aniversar de solfegii*, precum și prin lansarea unui nou volum de solfegii și dicteuri pentru admiterea în clasa a IX-a, alcătuit de prof. Augusta Furda, prilej cu care au fost invitate cadre didactice care au predat această disciplină, de-a lungul timpului, alături de profesorii actuali.

În lunile care urmează sunt programate și alte evenimente cu tematică aniversară: recitalul clasei de orgă; evenimentul in memoriam

Guttman Mihály – unul dintre fondatorii școlii de muzică clujene, al cărei director și profesor a fost timp de mai multe decenii; *Campionatul aniversar de dicteuri*; concertul orchestrelor CMST, avându-i ca soliști pe unii dintre cei mai talentați elevi ai colegiului; recitalul *Transylvanian Saxophone Quartet* și cel al cvintetului de alămuri *Transylvania Brass*, format din instrumentiști ai Filarmonicii de Stat Transilvania; recitalul de jazz susținut de Nicolas Simion, in memoriam Johnny Răducanu (fost elev al școlii muzicale clujene); recital și masterclass dedicat muzicii de cameră, susținute de *Duo Cantabile* (Simona Barbu, Nariaki Sugiura, S.U.A.); recitalul cameral Maria Marica (câștigătoarea Concursului Internațional „George Enescu”, 2022, secțiunea vioară), Cadmiel Boțac și Cornelius Zirbo, foști elevi ai CMST, cu un parcurs muzical remarcabil; evenimentul intitulat *Muzică, inimă, suflet*, care va reuni muzicieni și medici, deopotrivă.

Ultima zi de școală va celebra activitatea foștilor profesori, actualmente pensionari, care au format generații întregi de absolvenți. De asemenea, profesori și elevi, mai noi sau mai vechi, ai Colegiului de Muzică „S. Toduță” vor depăna amintiri ce vor fi cuprinse în cadrul volumului aniversar, care va conține 75 de interviuri, la 75 de ani de existență.

Unul dintre proiectele majore ale Colegiului „S. Toduță” este construcția unei săli moderne de concerte. În acest sens, primăria a aprobat alocarea finanțării pentru începerea studiilor necesare demarării construcției. Comunitatea CMST privește spre viitor, încrezătoare că această instituție de învățământ va continua să inspire și să educe tinerii talentați, în drumul lor artistic. Într-o lume aflată în continuă schimbare, avem speranța că muzica și arta vor rămâne esențiale, iar oamenii viitorului vor aprecia din ce în ce mai mult frumusețea acestora. La 75 de ani de la înființare, Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță” rămâne un reper al culturii și educației muzicale, un loc unde trecutul și viitorul se întâlnesc armonios.

Melania NAGY

Aniversări, comemorări...

La 13 aprilie 1940 venea pe lume, la București, compozitorul și violonistul Vladimir Cosma. În 1963,

Vladimir Cosma

Vladimir Cosma a plecat să studieze la Paris, unde a continuat să își perfecționeze abilitățile muzicale sub îndrumarea renumitei Nadia Boulanger și la Conservatorul Superior de Muzică din Paris. În 1968 a colaborat pentru prima dată cu un regizor francez pentru a crea muzică de film, ulterior semnând numeroase lucrări cu un impact profund asupra istoriei cinematografului francez, în special în a doua jumătate a secolului XX. Vladimir Cosma a compus muzica și pentru filmul românesc „Octav” (2017), regizat de Serge Ioan Celebidachi. De-a lungul carierei a fost distins cu două premii César pentru cea mai bună muzică de film (pentru „Diva”, și „Le Bal”). De asemenea, a câștigat două premii ‘7 d’Or’ pentru cea mai bună muzică de televiziune, și a primit numeroase alte premii și distincții atât în Franța, cât și la nivel internațional. I-a urmat lui Michel Legrand în filmul francez, iar compunerea muzicii pentru filme cu Pierre Richard (unde a introdus sonorități folclorice românești) l-a făcut imediat celebru. Vladimir Cosma a obținut multiple Discuri de Aur și Platină în diverse țări precum Franța, Japonia, Anglia, Elveția și altele. I-au fost acordate distincții prestigioase precum cel de Cavaler al Ordinului Național al Legiunii de Onoare, Mare Ofițer al Meritului Cultural Român, și Comandor al Ordinului Artelor și Literelor, acordat de Ministerul francez

al Culturii. I-a fost conferit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității Naționale de Muzică din București. De asemenea, Princesesa Margareta, Custodele Coroanei, l-a decorat, în numele Regelui Mihai, cu Decorația Regală „Nihil Sine Deo”. Redacția revistei „Actualitatea Muzicală” îi urează La mulți ani!

La 15 aprilie 1935 s-a născut, în localitatea Grădinari, **Gheorghe Firca**, compozitor și muzicolog. Studiile muzicale le-a urmat la Universitatea Națională de Muzică din București, alături de profesori precum George Breazu, Ion Dumitrescu și Alexandru Pașcanu, între alții. De asemenea, a participat la cursuri de specializare la Seminarul de muzicologie al Universității din Saarbrücken și a obținut titlul de doctor în muzicologie în anul 1979. A publicat studii, articole, prefețe și recenzii (unele sub pseudonimul Gheorghe Pascotă) în diverse publicații românești și internaționale, a realizat emisiuni de radio și televiziune și a susținut concerte-lecție, conferințe și comunicări științifice atât în țară, cât și în

Gheorghe Firca

Nicolae Brînduș

străinătate. Pe parcursul carierei sale, Gheorghe Firca a ocupat diverse funcții la Filarmonica din Timișoara, Opera de Stat din Timișoara, revista „Muzica” din București, dar și în Ministerul Culturii. A fost redactor principal la Editura Științifică și Enciclopedică din București, cercetător științific și coordonator al sectorului muzical din Institutul de Istoria Artei al Academiei Române. A fost distins cu Premiul Academiei Române și cu Premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. Gheorghe Firca a încetat din viață în data de 1 ianuarie 2016.

În urmă cu 90 de ani, pe 16 aprilie 1935, la București se naștea **Nicolae Brînduș**, compozitor, pianist și muzicolog. A studiat pian și compoziție la Universitatea Națională de Muzică din București, a participat la Cursurile de Vară de Muzică Nouă de la

Darmstadt și la cele de la Aix-en-Provence. A obținut titlul de Doctor în Muzicologie la Academia de Muzică din Cluj-Napoca, a colaborat cu Grupul pentru Cercetări Muzicale de la IRCAM (Paris, Franța) și a efectuat un stagiul la GMEB (Bourges, Franța). A fost pianist solist al Orchestrei Filarmonicii din Ploiești, lector la Catedra de Muzică de cameră a Universității Naționale de Muzică din București și redactor la revista „Muzica” din București, membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România dar și al Societății Autorilor, Compozitorilor și Editorilor de Muzică (SACEM) din Paris. A fost membru și președinte al Comitetului Executiv al Societății Internaționale de Muzică Contemporană (SIMC). Lucrările sale au fost interpretate în România și în întreaga Europă, în Statele Unite ale Americii și în Asia. A publicat articole, studii și eseuri muzicale în diverse ziare și reviste de cultură și a susținut prelegeri despre muzica contemporană. A fost distins cu ordinul Meritul Cultural și a obținut o mențiune de onoare la Concursul Internațional „Prince Pierre de Monaco”, a primit Premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România și Premiul Radioteleviziunii Române pentru Operă și Muzică vocal-sinfonică și a fost laureat al Premiului „George Enescu” al Academiei Române. A plecat dintre cei vii în data de 15 februarie 2023.

Edmond Deda, compozitor, profesor, pianist și dirijor, s-a născut pe 23 aprilie 1920 în București. A urmat studii muzicale la București, continuându-le la Londra. În 1941 a înființat Conservatorul de Muzică Ușoară și Jazz din România, pe care l-a condus până în 1948. A colaborat cu Teatrul „Ion Vășilescu” din București, inițial ca pianist, iar ulterior ca dirijor și

Bach la Tom Jones, Mini Jazz cu Maxi Haz, musicalurile Jocul de-a vacanța și O noapte de vis, diverse piese de muzică ușoară precum Mă mai gândesc la dumneata, Of, inimioară și Inimă nu fii de piatră. De asemenea, a semnat coloanele sonore pentru patru filme: „Caravana prieteniei”, „Nu vreau să mă însor”, „Mini-Tehnicus” și „Agentul străni”. De-a lungul carierei a fost distins cu

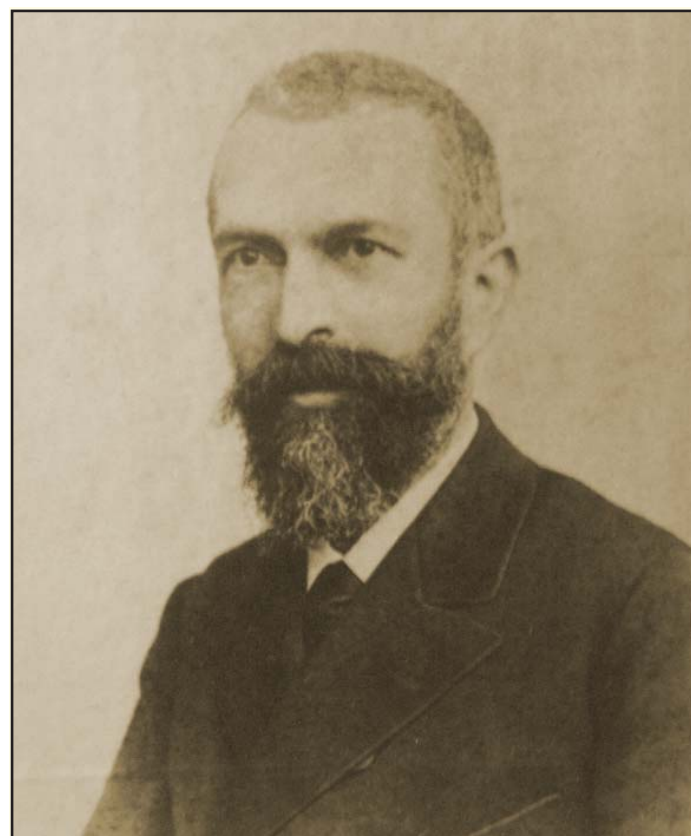

Edmond Deda

director artistic. De asemenea, a fost dirijor al Orchestrei Teatrului de Revistă „Constantin Tănase” din București și a predat canto la Școala Populară de Artă din București. De-a lungul anilor, a semnat numeroase spectacole muzicale, printre care *De la*

cinci premii la Festivalul „Cerbul de Aur”, printre altele. A fost, în repetate rânduri, semnatarul unor articole interesante publicate în revista noastră. A trecut în neființă la 29 septembrie 2006, la București.

Norela-Liviana COSTEA

Centenarul morții lui George Stephănescu Vis de muzician: OPERA ROMÂNĂ

În monografia pe care i-am dedicat-o lui George Stephănescu (Editura Muzicală, 1980, Premiul Uniunii Compozitorilor), am analizat devenirea și idealurile urmărite constant de această conștiință mereu trează a epocii sale, dăruind cinci decenii de viață creșterii muzicii românești, pe care a servit-o în calitate de compozitor, pianist-corepetitor, dirijor, pedagog, conducător/manager de trupă lirică, traducător de librete, inspector general al muzicii...

Cum îl văd astăzi?! Pentru că a nutrit un vis – transformat în pasiune exercitată cu încăpățânată consecvență și admirabilă uitare de sine, cheltuind nu doar talent, pricepere, energie, sănătate ci și mare parte a averii părintești –, la capătul unei lupte surde cu autoritățile pricepute doar în a-i stăvili proiectele, un MUZICIAN a reușit să nu se lase definit de repetatele eșecuri cauzate de cabalele incompetențelor, de chinga cercurilor vicioase și de interese potrivnice afirmării spiritului național. Dimpotrivă, a demonstrat sublima capacitate de efort-anduranță-reziliență conjugată a posibilei triplete mitice Sisif-Atlas-Anteu; alături de actuali și foști elevi ai clasei sale

de cânt, de prieteni și colaboratori (elevii și profesoara clasei paralele a aceleiași instituții), de orchestrele Teatrului Național sau ale fanfarei și regimentelor militare, a antrenat inclusiv membri ai familiei sale – fiul cel mare, arhitectul Victor Stephănescu (creator de cadru scenic, decoruri) și soția: actrița și cântăreața Alexandrina Gavalla, discipolă a Aristizzei Romanescu.

Traseul realizărilor nu a fost unul lin. Inițial vizând formarea componistică (1867-1871 – Viena, apoi Conservatorul parizian) odată reîntors în țară, intră prin concurs în corpul profesoral al Conservatorului bucureștean (1872), primele rezultate ca „profesor de cânt” ale clasei sale concretizându-se în aparițiile publice ale elevilor nu doar cu arii, ci cu scene din opere (1875). Pentru ei și pentru viitorii studenți a scris un prim manual de cânt cu exemple muzicale (*Despre mecanismul vocal*), ca și manuscrisul *Stil și interpretare*; a elaborat un „Proiect de regulament pentru Școala de muzică și declamațiune”, reorganizând secția vocală a Conservatorului sub forma claselor mixte, apte să abordeze un repertoriu complex: arii, duete, ansambluri: cu regie, costume, grimă...

Devenit (1880) dirijor și compozitor al proaspăt înființatului Teatr Național, la 8 mai 1885 a realizat – ca producție „de autor” – primul spectacol de operă cântat integral în limba română de elevii săi pe scena Naționalului: *Linda de Chamounix* de Donizetti la OPERA ROMÂNĂ! Și miracolul s-a produs: după deschiderea în toamna aceluiași ani a primei stagiuni înscriind pe afiș râvnitul deziderat: OPERA ROMÂNĂ, finele lui decembrie a chemat iubitorii de operă de pe întreg teritoriul românesc la evenimentele ce dădeau „ora exactă” nu a schimbului de an, ci a unui întreg secol; la București, pe larg relatat în presă (inclusiv la 3 decenii distanță!) în drumul ei spre Sankt Petersburg, poposea „Diva Assoluta del Mondo”: Adelina Patti, o seducătoare Violetta Valéry în ropotul de nesfârșite aplauze al unor săli arhipline, sub bagheta lui George Stephănescu, acum „părinte” al unei apreciate garnituri solistice și al unei stagiuni încununată de laurii victoriei: laudele exigentei cântărețe, aflate în vârful carierei sale. Miracolul a fost produs de studenții săi, demonstrând Divei că îi pot da replica, determinând-o să recunoască valoarea tinerei echipe și să-l felicite, la scenă deschisă, pe „magicianul” care a făcut posibil miracolul.

Ca orice minune, a durat mult prea puțin pentru a se putea împământeni, dar Stephănescu nu a dezarmat, revenind iar și iar cu teancuri de memorii, înființând noi și noi trupe, demonstrând existența forțelor artistice pe care spiritul balcanic cosmopolit al vremii nu voia sau nu putea să le recunoască, dar pe care le-au girat, fascinați, impresarii marilor teatre ale străinătății, de la Scala din Milano la scene de pe continente îndepărtate.

Formați de el și legați de destinele artei lirice sau ale pedagogiei vocale românești au fost tenorii de anvergură

internațională Grigore Gabrielescu, Ion (Giovanni) Dimitrescu, Ion Băjenaru, baritonii Dimitrie Popovici-Bayreuth, Aurel Eliade, Constantin Cairetti, Dimitrie Rașianu, basul Dimitrie Theodorescu, soprana Gemma Capeleanu, ca și o bogată serie de „dramatici” ce i-au secondat pe aceștia în multe din producțiile Naționalului bucureștean și chiar membri ai coralei *Carmen*. Li s-au alăturat fie nume afirmate pe meridianele globului – ca Elena Theodorini, Zina de Nori – ambele îndrumate de maestru! – , Nuovina (Margareta Iamandi), Maria Asan, Mara d’Asty (Maria Demetrescu) – fie nume de referință în școala noastră de cânt: Carlotta Leria, Elisa Odesianu...

Operei Române de la 1885 i-au urmat stagiuni intermitente și, mereu, alte încercări: companii, societăți sau trupe lirice (1892, 1902). Și pentru că tot vorbim despre discipoli, iată și un nume de rezonanță din cu totul alt

registru dar pe care îl cunoașteți și în căruia istoria muzicii noastre îi datorează mult: George Breazu.

Revenind la afișul de operă, acesta se îmbogățește continuu: *Lucia di Lammermoor*, *Faust*, *Ernani*, *Trubadurul*, *Bal mascat*, *Favorita*, *Carmen*, *Maria di Rohan*, *Mireasa vândută*, *Martha*, opere comice, operete; între ele și creatori români: Eduard Caudella, dar și lucrări personale: opera *Petra* (voce-pian), operele comice *Scaiul Bărbaiilor*, *Mama soacră*, opereta *Cometa* ori celebra feerie *Sânziana și Pepelea* pe textul lui Alecsandri.

Din creația compozitorului format la clasa Ambroise Thomas și Francois Auber, selectăm câteva titluri: *Simfonia în la major* (1869, de școală), celebra *Uvertură Națională* (1876), poemul vocal-simfonic *Sentinela Română*, *Idila pentru vioară și pian*, ciclul de *Hore* pentru pian (ulterior orchestrate), ciclurile de

cântece pe versuri de Eminescu, Alecsandri sau alți poeți, capodoperele coralului românesc a cappella: *Banul Mărăcine*, *Cântările Sfintei Liturghii a lui Ioan Gură-de-Aur...*

Să notăm că, celebrând spiritul românesc și onorându-l în sensibilele miniaturi vocale semnate de acest corifeu al muzicii noastre, interpreți de statura unor Darclée ori Theodorini, Zina de Nori, Dimitrie Popovici-Bayreuth sau Aurel Eliade obișnuiau să ofere ca „bis” creații ale „ambasadorului cântului românesc”, George Stephănescu: *Mândruiliță de la munte* și *Cântecul fluierașului*, ambele pe text de Vasile Alecsandri... Îmi permit un citat din monografia pe care i-am dedicat-o: „A fost nevoie de viața și truda acestui om, de încrederea lui neștrămutată în cei pe care îi formase pentru ca, după aproape cinci decenii de incertitudini și frământări, un vis să prindă viață. I-l datorăm și, de aceea, noi cei de astăzi putem spune, așa cum scria în „Gazeta Artelor”, cu ocazia primului spectacol al Operei Române, că Stephănescu a devenit un simbol al acesteia „căci cu ale lui sacrificii s-a aruncat sămânța credinței că se poate avea și la noi Operă Română”. (Foto: Ziarul „Neamul Românesc”)

Carmen STOIANOV

Concert de muzică platonică

Invitat, instalat comod pe scaunul nr. 451 al Sălii Radio ramplisată până la sold out în inubliabila seară de 8 februarie 2025, am trăit emoționat osutăcincizeci de minute sonore – în majoritate muzicale (au fost și minute-prezentare și minute-aclamații ale publicului), oferite generos de un remarcabil colectiv interpretativ-creativ reunind două asocieri care au împărțit frățeste (citiți fifty - fifty) scena. Mă refer la PLATONIC BAND – quartet de sine stătător dar în cazul de față, inclusiv secție ritmică pentru BIG BAND-UL RADIO, prezent numai cu cele două familii de suflători, brass (trompetiști, tromboniști) și reeds (saxofoniști), cu toți diriguți competent de înzestrata muziciană Simona Strungaru.

Inițiatorul, realizatorul, promotorul proiectului – celebrând în concret sonor existența a trei decenii de activitate prodigioasă a quartetului propriu susmenționat – a fost infatigabilul ghitarist, compozitor, profesor, lider Nicu Patoi, un interpret cu rigoare de matematician și suflet de artist, reușind să sensibilizeze în orice moment în care interacționează cu ghitară... (una din numeroasele ghitare din colecția sa), utilizând o multitudine de procedee bine proporționate, combinând echilibrat complexitatea armoniilor cu momentele de rafinament melodic, solistic. Gălățean venit pe lume la 12 februarie 1971, membru în vremea tinereții alternativ în grupurile „Phoebus”, „Autograf”, „Voievod”, „Deja-Vu”, „Cristal”, din 1995 fondator al formației „Platonic”, iar din 1996 component și în „Rock’ N’ Roll Band” alături de Ștefan Bănică Jr. – nu vom uita să oțitem a releva fructuoasa conlucrare a grupului „Platonic Band” cu Televiziunea Română, ca trupă participantă permanent și de durată la emisiunile difuzate sub genericul „Taverna”.

Inspirat intitulat „Geometry of Creation”, concertul din 8 februarie a fost preludiat de protagonistul însuși – doar omul cu ghitară – interpretând dezinvolt, cu patos, prima dintre majoritatea compozițiilor sale cuprinse în program: „Soul Of The Chrystal”.

În chip firesc, ghitaristului i s-au alăturat apoi Berti Barbera (percuție, harmonica, într-o piesă și vocal), Adrian Ciuplea (ghitară bas, violoncel) și Răzvan Lapi Lupu (baterie), întrunindu-se astfel formula de quartet „Platonic Band” care a înfățișat audienței mai întâi o altă reușită creație a lui Nicu Patoi în aranjament propriu, „71 PULSE”, prilejuindu-i lui Berti Barbera o benefică intervenție la harmonica de gură (muzicuță).

Podiumul sălii s-a completat odată cu instalarea la pupitre a celor cincisprezece suflători ai Big band-ului Radio: trompetiștii Silviu Groaza, Sebastian Burneci, Laurențiu Moise, Silviu Albei, tromboniștii Adi Cojocaru, Ciprian Partenie, Alex Bucșe și Andrei Bolbocean (trombon bas), saxofoniștii Marcel Pascu (sax bariton), Diana Bouroșu (sax tenor), Paolo Profeti (sax alto, sax sopran, flaut), Cosmin Stanciu (sax alto, clarinet), Eugen Mamot (sax tenor, flaut) și

desigur, prezentă la pupitrul dirijoral, Simona Strungaru – muziciană care și-a înscris totodată autograful expert pe partiturile orchestrațiilor pentru big band.

Câștigând în amploare sonoră și în policromie timbrală, consorțiul celor șaptesprezece interpreți – dintre care zece creativi susținători de solouri – a purces la continuarea sumarului incluzând în total unsprezece momente muzicale prevăzute în program, plus încă trei piese solicitate la final, cu insistență, de public ca bis-uri (în jazz se numesc encore).

Super virtuozul arhitect de ritmuri Răzvan Lapi Lupu, dialogând în manieră funk cu inventivul percuționist Berti Barbera, dar mai ales ingeniosul ghitarist lider, și-au marcat aportul de fantezie improvizatorică în animata, stenică piesă „Funky Monkey Tail” (Nicu Patoi), după cum saxofonistul Paolo Profeti, de astă dată făcându-se auzit la flaut, a conferit o tentă aparte secvenței „Pour Les Connaisseurs” abil edificată de autorul ei, Petrică Șovăială. Au urmat alte cinci piese compuse cu har de Nicu Patoi, aranjamentele lor pentru big band fiind realizate – cum am

mai spus – de Simona Strungaru, iar cele pentru „Platonic Band” de ghitarist. Au fost cele intitulate: învăluitoarea „Aquarius Universe” cu trompetistul Sebastian Burneci și cu saxofonistul Paolo Profeti, iscușiți făuritori de solouri; „Song Of My Soul” în care basistul Adrian Ciuplea a cântat arco la violoncel și același Sebastian Burneci s-a remarcat solistic; „Legacy” – piesă de ambient tipic jazz rock în care harmonistul Berti Barbera și saxofonistul Eugen (Evgheeni) Mamot și-au evidențiat fantezia improvizatorică; „My Crossroads”, temă procesată spontan de trompetistul Silviu Groaza și de același neobosit Eugen Mamot; apoi „Till We Mee Again”, o veritabilă compoziție / orchestrație de big band. Demonstrându-și deopotrivă creativitatea, inclusiv în ipostază componistică, trompetistul Sebastian Burneci a surprins audiența în izbutita / insolita sa creație „Behind Social Bars” prin temerare incursiuni în registrul supraacut al instrumentului. Episodul epilog al preconizatului program s-a regăsit într-una dintre cele mai meritoase plăsmuiri muzicale marca Nicu Patoi, o temă continuu preumblată pe coardele mi-la-re-sol-si-mi ale ghitarăi, „Schoenberg’s Dilemma”, temă a cărei sugestivitate a apărut valorizată în soloul de trompetă al aceluiași Sebi Burneci... Cel mai activ solist improvizator s-a impus a fi, însă, în toate piesele concertului, ghitaristul plin de idei și cu disponibilități tehnice de excepție!

Nu putem încheia aceste consemnări admirative fără a menționa datele de generic ale celor nu mai puține de trei suplimente de program, la solicitarea auditorilor: „Hawaii 5-O”, autor Morton Stevens, „The Darkness”, compoziție semnată Robben Ford, cu Berti Barbera - vocal, Diana Bouroșu - saxofon tenor, ca și reluarea piesei lui Petrică Șovăială „Pour Les Connaisseurs”.

În fapt, toți parametrii evaluării cuprinși în aceste rânduri de cronică nu au venit decât să accentueze de

fiecare dată o notă distinctivă de originalitate care a demarcat neîndoiește „Platonic Band” între confreriile muzicale promoțoare ale unor proiecte similare. Tehnici instrumentale distinctivă, prestațiile interpretative de top, feelingul intens al dăruirii de sine, atractivitatea, seducția exercitate în auz, iată doar câteva virtuți definitorii ale unuia dintre cele mai memorabile rendez-vous-uri ale fanilor cu fascinațiile fuziunii jazz rock din ultimii ani pe scenele românești.

Și pentru ca această producție să persiste în amintire, pentru ca auditorii populând integral ospitaliera, spațioasa Sală Radio să poată asculta și ulterior admirabilele piese, artiștii au oferit publicului cu acest prilej și un album live omonim, remarcabil ca sound și grafică, conținând înregistrări din 8 februarie 2024. Prevăzător și împătimit, Nicu Patoș a arendat deja de pe acum Sala Radio pentru data de 8 februarie 2026.

Quod erat demonstrandum!

Florian LUNGU

„Jazzapella” și Big Band-ul Radio - un regal artistic

Concertul Big-Band-ului Radio România, din 27 martie 2025, desfășurat la București, în Studioul de concerte „Mihail Jora”, sub bagheta dirigoarei Simona Strungaru, s-a concretizat într-o memorabilă seară de stagiune, prin abordarea unui repertoriu foarte divers și captivant, de la swing, bossa nova și samba, la atitudini estetice contemporane, cu multe prime audiții pe tărâm autohton, din zona de expresie a artei născută din improvizării sonore, atât vocală, cu formația a cappella „Jazzapella”, invitată special, cât și instrumentală, cu soliști ai Big-Band-ului Radio și nu numai.

Astfel, programul s-a deschis cu o piesă a compozitorului Frank Foster, în propriul său aranjament orchestral, *Shiny Stockings*, un standard de jazz, restituit publicului de către Big-Band-ul Radio, ai cărui purtători de „cuvânt”=metaforă muzicală au fost, în acel caz,

playlist, mai întâi cu secvența intitulată *Orange Color Sky* de Burton Lane, pe textul poetului și libretistului Alan Jay Lerner, un binevenit motiv pentru ca de această dată trompetistul Silviu Groaza să-și dezvăluie, pe scena Sălii Radio, abilitățile improvizatorice, în postura de solist al ambelor ansambluri, „Jazzapella” și Big-Band-ul Radio. *For the Moment* de Bob Alan Mintzer, în savurosul și incitantul aranjament al vocalistului Zoltán András, a venit cu o pată de culoare în plus, datorată prezenței flautistului Aron Andras, grupul solo având în distribuție și un trio, format din chitaristul Liviu Negru, saxofonistul (tenor) Cătălin Milea și pianistul Johnny Bica. *Spring Is Here* de Richard Rodgers și Lorenz Hart, cu orchestrația inițială semnată Kerry Marsh și în aranjamentul pentru Big-Band realizat de chitaristul german din Austria Tobias M. Hoffmann, i-a provocat să se exprime artistic, în pasaje muzicale de ținută, pe flautistul Aron Andras și pe flautistul și saxofonistul (bariton) Cosmin Stanciu. Apoi, *No Moon at All*, o altă întruchipare jazz-istică datorată reputatului orchestrator Darmon Meader, piesa respectivă fiind o creație a autorilor Redd Evans și David

Mann, l-a adus în prim-plan pe saxofonistul (alto) Paolo Profeti, un instrumentist-improvizator strâns legat de Big-Band-ul Radio, prin nenumăratele sale apariții solistice, toate de calitate. Încă două piese concepute de renumitul saxofonist Bob Mintzer au pus generos în lumină atu-urile ansamblurilor de pe afiș, un merit deosebit revenindu-i creativului frontman Zoltán András, care a re-imaginat, cu multă măiestrie, discursul sonor, atât în inconfundabila contemporary samba *A Brazilian Affair*, cât și în *New Rochelle*, printre amfitrionii sambei regăsindu-se și o prezență feminină, artista Diana Bouroșu, la saxofon tenor, alături de chitaristul Liviu Negru și de amintitul „stăpân” al clapelor Johnny Bica. Acesta din urmă i-a avut coechipieri, în grupul solo al următoarei secvențe din desfășurător, pe saxofonistul (tenor)

claviaturistul Johnny Bica și trompetistul Laurențiu Moise, cu prestații pe măsura așteptărilor. A urmat *Could Write a Book*, o creație a tandemului Richard Rodgers - Lorenz Hart (muzică-text) și a orchestratorului Darmon Meader, Big-Band-ul Radio avându-i, alături, pe componenții grupului vocal „Jazzapella”, iar într-o ipostază individuală, pe trompetistul Sebastian Burneci, cu un discurs impecabil, în context. Renumitul orchestrator Darmon Meader s-a aflat în

Cătălin Milea și pe chitaristul Liviu Negru, într-un șir de momente revelatoare, căci ei s-au impus, permanent, cu un firesc aparte al demersului solistic. Apoi, *Dauphin's Dance* s-a constituit, am putea spune, într-unul dintre punctele culminante ale concertului, prin irepetabilul model *post bebop* al celebrului Herbie Hancock, orchestrat de legendarul Bob Mintzer, însă cu valențele unui *fusion* purtat într-o altă lume de sunete, descoperită și imaginată de vocalistul Zoltán

András, numai pentru al său grup de succes „Jazzapella”, considerat, indiscutabil, drept un fel de „jumătate” a Big-Band-ului, la nivelul tuturor parametrilor de limbaj estetic. Demn de remarcat a fost, acolo, și aportul soliștilor Big-Band-ul Radio, trompetistul Sebastian Burneci și saxofonistul (alto) Paolo Profeti, strălucitori, în ipostazele lor scenice, cu adevărat jazz-istice! Prin contrast, ca atmosferă generală, așadar, de la incendiarul *post be-bop*, la o cu totul altfel de emoție, născută dintr-o anume formă de intimizare sonoră, ce definește cântul *a capella* propriu-zis, rostirea muzicală cu titlul *Strasbourg St. Dennis*, din zestrea compozitorului-orchestrator Roy Hargrove, a ajuns, și

ea, un moment de referință al seriei, căci întreaga trupă „Jazzapella” a acaparat atenția publicului, prin restituirea sa doar *a capella*, cu o nebănuită forță de expresie, datorată tuturor celor șapte membri actuali: sopranele Ioana Mîrți și Raluca Stoica, altista Raluca Ursu, tenorul Zoltán András, baritonul Tomy Weissbuch și basul Alexandru Grăjdeanu, plus percuționistul vocal Codrin Pascariu. Ultimele trei piese, *I Can't Believe It's True You've Fallen in Love with Me* de Clarence Gaskill & Jimmy McHugh (orchestrator: Darmon Meader), *Teach Me Tonight* de Sammy Cahn & Gene de Paul, în aranjamentul cunoscutului autor de transcripții vocale Kelly Kunz, și *hit-ul I've Got You Under My Skin*, al nemuritorului Cole

Porter, cu aranjamentul original semnat Paris Ruthford, dar și în scriitura specifică, de Big-Band, propusă de un colaborator al Big-Band-ului Radio, chitaristul Tobias M. Hoffman, i-au strâns, laolaltă, pe saxofonistul improvizator Cătălin Milea (la saxofon tenor), „Jazzapella” și Big-Band-ul Radio România, cu artista Simona Strungaru la pupitrul dirijoral, într-un flux sonor puternic, plin de energie, creativitate și *feeling*, unde simțul acut al comunicării estetice, echilibrul în suprapunerea planurilor timbrale și întruchiparea originală, bine conturată, a rolurilor solistice, în distribuția fiecărei clipe muzicale, au devenit repere ale unui concert-eveniment.

Mirela STOENESCU-TOLLEA

Despărțiri

Andreea Constantinescu

Solistă a baletului, asistent coregraf, apoi coordonatoare a acestuia și maestru coregraf la Teatrul Național de Operetă și Musical „Ion Dacian”, Andreea Constantinescu-Fuciec a parcurs cu profesionalism drumul de la eleva Liceului de coregrafie din București la maestra

coregrafă distinsă de președintele țării cu ordinul Meritul cultural în grad de Cavaler. Colegii îndurerați își amintesc cu afecțiune de acest om pasionat, mereu cu zâmbetul pe buze, cei mai apropiați fiind coregraful Constantin Floriean, balerinele Viviana Mitru, Maria Mitrache și Andreea Toma (coregrafă la Teatrul Național de Operetă și Musical „Ion Dacian”, discipol al dispărutei), care ne-au furnizat câteva informații biografice. Andreea Constantinescu a fost și un pedagog de excepție, colaborarea cu reputata coregrafă Mihaela Atanasiu îmbogățindu-i discursul interpretativ și formele novatoare de creație. S-a identificat cu istoria instituției, în montări în care i-a avut alături pe Ion Dacian, Gherase Dendrino, Nicușor Constantinescu, Elena Penescu-Liciu. Între spectacolele cele mai importante la care a semnat coregrafia se numără „Voievodul țiganilor”, „Floarea din Hawaii”, „Liliacul”, „Secretul lui Marco Polo”,

„Paganini”, „Văduva veselă”, „Mis Virtute”, implicarea sa în producțiile teatrului, de-a lungul multor decenii, fiind exemplară. Mare iubitoare și cunoscătoare de muzică, Andreea Constantinescu a întreprins călătorii de documentare în zeci de țări, vizionând spectacole la cele mai mari teatre de operă din lume. (O. U.)

Roberta Flack

Roberta Flack, cea care a popularizat hit-ul „Killing Me Softly”, rămas și astăzi un cântec de referință în cultura pop, a murit la vârsta de 88 de ani.

Roberta Cleopatra Flack, remarcată pentru vocea ei emoționantă, pentru împletirea mai multor genuri muzicale precum pop, jazz, folk și R&B, s-a născut în anul 1937 în statul Carolina de Nord din Statele Unite ale Americii. Cântând încă de mică în cadrul bisericii locale, Roberta a crescut ascultând figuri mărețe ale muzicii blues, soul și gospel, precum Mahalia Jackson sau Sam Cooke.

Roberta Flack a început să cânte la pian încă de timpuriu muzică clasică, primind o bursă la vârsta de 15 ani pentru a studia la Howard University în Washington

DC. În cadrul universității, Roberta își îndreaptă atenția de la pian către muzica vocală, punând în scenă, în calitate de regizor, chiar opera *Aida* de Giuseppe Verdi.

Nevoită să se întrețină singură, Flack a fost multă vreme profesoară de muzică la diverse scoli, până la finalul anilor '60, atunci când a devenit cântăreață profesionistă.

La scurtă vreme, în 1972, cântecul înregistrat de Roberta Flack, „The First Time Ever I Saw Your Face”, a devenit numărul 1 în America, fiind premiat cu discul de aur și un an mai târziu primind trofee Grammy pentru cel mai bun cântec și cea mai bună înregistrare.

Anul următor, „Killing Me Softly with His Song” urma să primească trofee Grammy pentru cea mai bună interpretare pop și cea mai bună înregistrare, Flack devenind prima artistă care să câștige acest trofeu în doi ani consecutivi. Albumul „Killing Me Softly” s-a vândut în milioane de exemplare, aducându-i artistei americane un disc premiat de două ori cu platină.

Tot din acea perioada datează și ultimul cântec din cariera artistei care să ocupe locul 1 în topurile americane, „Feel Like Makin' Love”.

După perioada anilor '70, Roberta Flack a continuat să cânte pe scenă și să lanseze discuri (18 albume de studio), înregistrând piese devenite clasice în repertoriu R&B, gospel sau soul, cântece originale sau cântece scrise de artiști precum The Beatles sau Leonard Cohen.

Roberta Flack a fost nominalizată în total la 14 premii Grammy, cucerind 4 trofee, ultimul dintre ele, trofeul „Grammy Lifetime Achievement Award” în 2020, reprezentând omagiul Academiei adus întregii sale cariere.

Marianne Faithfull

Marianne Faithfull a fost o cântăreață britanică, una dintre figurile feminine importante ale „Invației Britanice” din anii '60.

Marianne Evelyn Gabriel Faithfull s-a născut în Hampstead, la Londra, pe 29 decembrie 1946, iar la vârsta de 18 ani își începea cariera de artistă solo sub îndrumarea managerului trupei The Rolling Stones, Andrew Loog Oldham. Albumul de debut din anul 1965 a reprezentat un real succes atingând locul 15 în topurile din Regatul Unit. Relația cu Mick Jagger, apropierea de formația Rolling Stones, consumul de droguri și problemele de sănătate au

făcut din Marianne Faithfull o personalitate controversată a anilor '60.

Stilul de viață al starurilor rock în acea epocă și-a pus amprenta asupra vocii lui Faithfull, care a devenit mai gravă și mai aspră, total diferită față de interpretarea sa melodioasă, strălucitoare în registrul acut din cântecele de debut. Cu toate acestea, publicul a descoperit în vocea răgușită a lui Faithfull o nouă sensibilitate, care răspundea cerințelor impuse de versurile cântecelor sale. Astfel că în anul 1979, după o absență notabilă, Marianne Faithfull revenea cu cel de-al șaptelea album de studio („Broken English”), care a reprezentat un succes comercial important, ce i-a relansat cariera muzicală și i-a adus o nominalizare la trofeul Grammy pentru cea mai bună interpretare rock.

„Broken English” a fost certificat cu discul de platină în Australia și în Canada, iar în Franța cu aur.

Colaborările artistei britanice au fost numeroase, cuprinzând o plajă vastă de stiluri muzicale. Datorită capacității sale artistice cameleonice, Faithfull a putut aborda genuri diverse și a lucrat cu muzicieni din rock, folk, punk și chiar jazz, printre colaborările de notorietate numărându-se cântecele scrise sau cântate împreună cu The Rolling Stones, Nick Cave, PJ Harvey, Angelo Badalamenti, Metallica sau Roger Waters.

Marianne Faithfull a murit la vârsta de 78 de ani.

David LAPADAT

Albumul cu amintiri

● La un moment dat avea și Capitala un puternic concurs de muzică ușoară, organizat de Teatrul de revistă „Constantin Tănase” în memoria aceluia care a fost vedeta teatrului ani de zile, Aurelian Andreescu. Aici, de pildă, a înregistrat primul său succes major Paula Seling, prin cucerirea Trofeului, dar s-au lansat multe alte voci de viitor. Cu siguranță Vasile Muraru și Valentina Fătu, care conduc în prezent destinele instituției, au în plan reluarea festivalului. Cât de important era festivalul pe vremuri rezidă din imaginea alăturată, în care cei doi

prezentatori îi încadrează pe membrii juriului ediției respective. De la stânga la dreapta: Vasile Donose, Marius Țicu, Angela Similea, Viorel Gavrila,

Marian Nistor, Titus Andrei, Dan Beizadea, Ovidiu Dumitru, Mihai Gheorghe, George Stanca. O, tempora... (D. M.)

„Tutta Italia”!

La mijlocul lunii februarie a avut loc la Sanremo Festivalul „della canzone italiana”, ediția a 75-a, cu o audiență și o participare impresionantă, puse sub semnul imnului festivalului, „Tutta Italia”, compus de Gabry Ponte, producător și unul dintre cei mai cunoscuți DJ europeni, cu peste 20 de milioane de discuri vândute în 25 de ani de carieră. O săptămână în care liniștitul orașel din Liguria a devenit din nou „Ombelico del mondo”, cum a cântat Jovanotti (Lorenzo Cherubini) în deschiderea manifestării, venind din inima orașului acompaniat de peste 1000 de percuționiști răspândiți pretutindeni. O prezentare impresionantă, un sunet excepțional, după care totul s-a mutat în sala Teatrului Ariston, pregătită timp de 2 luni pentru marele eveniment. Anul acesta, nu foarte inspirat (ca și afișul, de altfel) covorul roșu „Red carpet” a devenit... „Grey carpet”, în tonurile scenografiei predominant gri cu albastru semnate de Riccardo Boccini, mai puțin inspirate decât cele din anii trecuți. După Amadeus, conducerea artistică și prezentarea au revenit din nou lui Carlo Conti, de 40 de ani la RAI Uno, televiziunea de stat care transmite festivalul. Foarte precis, echilibrat și fără excese, el s-a înconjurat de co-prezentatori din domenii mai puțin legate de muzică (Antonella Clerici, Gerry Scotti - acesta de la postul privat concurent Mediaset!, ș.a.). Rolul directorului artistic este la Sanremo unul cu factor de decizie: Conti, alături de un juriu, a ales din 400 de cântece,

realizate de reputatul cântăreț Claudio Baglioni... A șocat respingerea cântecului pe care celebrul Al Bano Carrisi urma să-l interpreteze alături de frumoasa sa fiică Jasmine. Declarația sa spune totul: „Dragă Carlo, ești pentru mine

Olly

200, reducând apoi la cifra finală de 30, cu interpreți de la 78 de ani (celebrul Massimo Ranieri) la 18 (Sarah Toscano). Cu 2 zile înainte de primul gong, cantautorul Emis Killa s-a retras (fiind urmărit penal), deci au rămas 29 de participanți, plus 4 tineri selecționați într-un concurs dedicat lor. Din păcate, mai mult ca în cazul predecesorului Amadeus, Conti a dat dovadă uneori în selecție de gusturi îndoielnice, festivalul (după cum au observat mulți), îndepărtându-se tot mai mult de tradiția muzicii ușoare italiene (a se urmări la Eurovision apariția celui clasat pe locul 2, Lucio Corsi, deoarece câștigătorul, Olly, a refuzat, și bine a făcut, să reprezinte Italia). În aceste condiții regretele s-au îndreptat către edițiile excepționale

cea mai mare deziluzie!”. Unul dintre cei mai iubiți cântăreți ai Italiei, Al Bano a concurat la Sanremo pentru prima dată în 1968 cu „La siepe” și ultima în 2017 cu „Di rose e di spine”, lansând aici unul dintre cele mai mari șlagăre ale sale, „Nel sole”. Jignit, Al Bano a anunțat că nu va mai veni la Sanremo, urmând în schimb să susțină în septembrie un concert în Piața Roșie din Moscova, dacă va fi pace.

Așadar, marți a fost prima seară de festival, cu 29 de cântece în concurs. Director muzical - Pinuccio Pirazolli (75 de ani), muzician experimentat, mare cunoscător - un sunet excepțional, balansat și echilibrat, din 1998 n-am mai auzit o asemenea perfecțiune. Au acompaniat orchestra festivalului și

Carlo Conti, Jovanotti

orchestra simfonică din Sanremo, cu aranjamente foarte bune și variate, fiecare cântec aducând la pupitru un alt dirijor. Înainte de momentul artistic al cântăreței israeliene Noa și al colegei palestiniene Mira Awad („Imagine” de John Lennon), printr-un mesaj video Papa Francisc a transmis: „Războiul este o mare pierdere, muzica este instrumentul păcii!”. Cum spuneam, deschiderea a făcut-o Jovanotti alături de grupul Rokin, care a intrat în teatru alături de 10 balerini de la Bollywood și a cântat 3 melodii foarte iubite, după care a fost aplaudat pianistul Dardust cu „O lume aparte”. Miercuri, în seara a doua, invitat de onoare a fost Damiano David de la grupul Måneskin, acum solist internațional

Lucio Corsi

ileana Popovici, Marino Bartoletti

fost în prim-plan. Unii au abordat povești ajunse la sfârșit (Olly, Irama, Michielin), alții au încercat un echilibru sentimental (Clara, Gaia, Giorgia, Noemi), iar câteva piese au atins subiectul pasiunilor libere (Achille Lauro, Serena Brancale). Am apreciat cântece ce s-au referit la raporturile dintre părinți și copii (Brunori Sas, Cristicchi), introspecția din altele (Fedez, Joan Thiele, Lucio Corsi), ironia cu care este privită societatea (Willie Peyote, Coma_Cose), sentimentele legate de locul unde trăim (Rocco Hunt, Shablo), în timp ce Francesco Gabbani a adus un imn vieții, iar „veterana” Marcella Bella s-a referit la independența femeii. În această a doua seară au fost ascultate 14 piese, s-a deschis televotul, iar la final preferințele publicului s-au împărțit în mod egal cu acelea ale juriului Radio, așa încât am aflat primii 5 artiști votați. Au fost audiați și 2 din cei 4 „giovanni” (tineri - „nuove proposte”), cu clasament separat, pentru ei votând publicul (televot) 34%, juriile radio și jurnaliștii din Sala Stampa câte 33%. La doi pași de Ariston, în Piața Colombo, este amenajată o scenă în aer liber, în fața unui public eminent tânăru evoluând Ermal Meta, Big Mama sau Rai. Au mai fost și alte evenimente conexe la care am avut bucuria să iau parte. Unul în care criticul muzical Marino Bartoletti și-a lansat două cărți - o istorie a festivalului de la Sanremo, precum și un roman plin de poezie în care reface istoria festivalului prin prisma celor plecați dintre noi - Domenico Modugno, Lucio

apreciat. Alături de Conti s-au mai perindat pe scenă fotomodelul Bianca Balti, compozitorul Cristiano Mangioglio, actorul Nino Frassica, patinatoarea Carolina Kostner, actrița Vittoria Puccini și protagoniștii unui film consacrat cantautorului Peppino di Capri. Chiar dacă este un concurs de creație, interpretul, care de multe ori este și compozitor sau textier, este cel care se impune memoriei publicului. Anul acesta s-a cântat mai mult despre sentimente și probleme personale (adesea triste), ca o reacție la viața de zi cu zi; totuși dragostea a

Giorgia, Annalisa

Battisti, Mia Martini, Lucio Dalla și alții. Iar valorosul artist Simone Cristicchi a susținut concertul „Dalle tenebre alla luce” la Catedrala San Siro, alături de orchestra simfonică din Sanremo și un cor de copii.

Seara „Cover” este ca de obicei cea mai așteptată, în care concurenții interpretează un cântec preferat, vechi, binecunoscut, însoțiți la microfon de un invitat ales de ei, nu neapărat din Italia. Anul acesta s-a admis în premieră să poată cânta chiar în duet între ei, procentele fiind aceleași – televot 34%, radio și sala stampa câte 33%. Co-prezentatori au fost Mahmood (de 2 ori laureat, în 2019 și 2022) și actrița comică Geppi Cucciari. Și cum să nu fie o minunată seară a nostalgiei, când au fost evocate cântece celebre ale unor Domenico Modugno, Fabrizio De André, Bregovici sau Pino Daniele? S-au perindat pe scenă 50 de artiști în 26 de

duete, unele din ele surprinzătoare: Rose Villain cu Chiello, Lucio Corsi cu marioneta Topo Gigio (un fel de Așchiuță) în „Nel blu dipinto di blu” (Volare) al lui Modugno, Olly cu Goran Bregovici („Il pescatore”), Gaia cu chitaristul brazilian Toquinho, Bresh cu Cristiano De André în melodia tatălui acestuia, Fabrizio De André „Creuza de ma”, în timp ce Achille Lauro a adus un elogiu orașului natal cu piesa lui Riccardo Cocciante „Mano a mano”. A triumfat, cu un cântec de mare dificultate, „Skyfall”, coloana sonoră a James Bond-ului omonim, lansat de Adele, într-un superb aranjament și cu confirmarea faptului că Giorgia (a cântat în duet cu Annalisa), cu vocea sa uimitoare, este considerată o nouă Mina. Seara Cover a atins 70,8% share, cu 13 milioane și jumătate de telespectatori, un record unic, cel mai mare de când există Auditel. Aluziile politice au fost puține și discrete, cu umor

și ironii, cu un omagiu adus președintelui Sergio Mattarella și o apreciere pentru realizator: „Festivalul a blocat Italia, Conti ar trebui să fie numit ministru al transporturilor!”. Surpriza serii a fost apariția actorului Roberto Benigni, adorat de public, care a anunțat cu acest prilej noul program pregătit pentru RAI, „Il sogno” (Visul).

Înainte de a detalia clasamentul final, nu pot omite faptul că un adevărat învingător moral poate fi considerată Maria de Filippi, producătoare și realizatoare a programului „Amici” – o școală foarte serioasă de canto și de balet, care an de an aduce tineri foarte bine pregătiți, nu o dată câștigători: Elodie, Stash (de la grupul The Kolors), Gaia, Emma Marrone, Annalisa, Sarah Toscano, Angelina Mango. Clasamentul final (a mai existat un juriu TV și web): Olly 23,8% („Balorda nostalgia”), Lucio Corsi 23,4% („Volevo essere un duro”), Brunori Sas 20,3% („L'albero delle noci”),

Francesco Gabbani

din Genova, cântă la pian și la violă, dar are și studii de management și economie. În urma victoriei a câștigat rapid un „Disc de aur” pentru vânzările cu tiraj record al acestui single, un cântec în care reconstruiește partea frumoasă a unei trecute povești de dragoste. Lucio Corsi, 31, cantautor toscan, debutant la Sanremo, s-a clasat al doilea cu o baladă având mesajul: „Fiecare tânăr trebuie să fie el însuși”. Pe locul 3, și el debutant la festival în ciuda vârstei, 47, cantautorul calabrez Brunori Sas a evocat fericirea de a fi părinte. Din fericire, ca de fiecare dată premiile speciale au mai repus adevărata valoare la locul ei. Astfel, Premiul criticii „Mia Martini” a fost acordat lui Lucio Corsi (totuși aveam alte așteptări de la critici...), Premiul Sălii „Stampa” lui Simone Cristicchi, Premiul „Sergio Bardotti” pentru cel mai bun text lui Brunori Sas, Premiul „Giancarlo Bigazzi” pentru cea mai bună compoziție muzicală aceluiași Cristicchi (căruia i s-a mai înmănat un al treilea premiu special, „Lunezia”, pentru textul cântecului său), Cel mai bun duet - Giorgia și Annalisa. La categoria „Nuove proposte” (tineri) - locul I, precum și Premiul criticii „Mia Martini” și cel al Sălii „Stampa” Lucio Dala: Settembre, cu melodia „Vertebre”.

Nu putem uita că ultimele succese ale festivalului de la Sanremo sunt legate de numele Martei Dona, manager și fondatoare a „La Tarma”, o societate de management și promoție discografică de mare succes, nepoată a cuplului Claudia Mori - Adriano Celentano. A absolvit Universitatea de științe în comunicare și și-a început ascensiunea în 2009, cu Marco Mengoni; acesta va câștiga în 2013 cu „L'essenziale” și în 2023 cu „Due vite”. Palmareșul ei mai include trupa Măneskin cu „Zitti e buoni” în 2023 (victorie la Sanremo și apoi reprezentând în anul următor Italia la Eurovision), plus ultimele victorii la festival: Angelina Mango cu „La noia” în 2024 și Olly cu „Balorda nostalgia” în acest an!

Rămâne acum de văzut dacă Lucio Corsi va confirma clasarea atât de bună și la concursul Eurovision, dar probabil, având în vedere specificul aceluia concurs și al fanilor săi, o va face...

În exclusivitate din Sanremo

Ileana POPOVICI

Fedez 17,7% („Battito”), Simone Cristicchi 14,8% („Quando sarai piccola”), urmați de Georgia, Achille Lauro, Francesco Gabbani, Irama, Coma_Cose, deci o ierarhie finală dominată, în special grație televotului, de tineri, așa cum se întâmplă și la Eurovision. Dovadă că artiști de mare valoare au avut clasări modeste, în ciuda unor melodii frumoase, de factură clasică, și firește unor interpretări de calitate: Massimo Ranieri (locul 23), Marcella Bella (29) sau chiar Francesca Michielin (21), ceea ce a făcut în ultimul timp ca artiștii de valoare să ocolească festivalul, așa cum a anunțat că o va face și Al Bano... Personal mă bucur că a câștigat Olly (Federico Olivieri, 23 de ani), un tânăr din Genova sincer, romantic, cu o interpretare ingenuă, vizibil emoționat, povestind despre lucrurile simple, care știe să mulțumească părinților, orchestrei și nu sponsorului. Este absolvent al Conservatorului „Niccolò Paganini”

Simone Cristicchi

„Grădina cu zâmbete”

Stagiunea Estivală a Teatrului de Revistă „Constantin Tănase” debuta la Grădina de Vară „Herăstrău” cu premiera „Grădina cu zâmbete”, un spectacol semnat de Vasile Muraru și Valentina Fătu. Era cea mai nouă și, așa cum se va demonstra, încă o realizare de succes a reputatului cuplul scenic, cei doi reușind să colaboreze excelent atât pentru conceperea ideii de bază a scenariului acestui spectacol clasic de variété, a textelor și a cupletelor, cât și în ceea ce privește interpretarea și punerea lor în scenă. De atunci, acest spectacol s-a jucat și se joacă în fiecare lună și la Sala Savoy și la „Herăstrău”, vara, cu același mare succes.

La „Grădina cu zâmbete”, din distribuția căreia fac parte permanent actorii Vasile Muraru și Valentina Fătu, Raluca Guslicov și solistele Mirela Vaida, Daniela Tănase și Bianca Sârbu Romanescu, sunt de fiecare dată doi sau trei invitați speciali, soliști de muzică ușoară și de muzică populară. Câțiva dintre ei au evoluat de mai multe ori.

Solistele teatrului au ales pentru recitalurile lor șlagăre românești, binecunoscute melodii de muzică populară și piese din repertoriul internațional: „Inimă, nu fii de piatră” (muzica Edmond Deda, versuri Harry

Gabriel Dorobanțu

Vasile Muraru, Valentina Fătu

coregrafia este semnată de Oana Cocârță. Muzica aparține compozitorului Cristian Faur, iar dirijorul Orchestrei Teatrului de Revistă „Constantin Tănase” este compozitorul și orchestratorul Dan Dimitriu, care semnează prologul și cupletul de deschidere interpretat de Vasile Muraru și Valentina Fătu.

Orchestra și baletul își pun de fiecare dată amprenta pe dinamica, specificul și unicitatea spectacolului de Revistă, în care momentele de umor, scenetele, cupletele, uverturile antrenante, baletele tematice, costumele, dar și melodiile și refrenele binecunoscute alternează într-un veritabil spectacol de divertisment estival, completat cu un impresionant decor de scenă.

Negrin), „Flori pentru voi” (muzica Mariu Țeicu, versuri Dan V. Dumitriu), „Dacă pleci” (muzică și text Cătălin Crișan), „Focul” (muzica Răzvan Mirică, versuri Laura Stoica), „Eu m-am născut bogată”, „Zi-i Gheorghiiță”, „Bate vântul”, „Așa-i hora pe la noi”, „Eu sunt fată din Moldova” sau „Good Golly, Miss Molly” (John Marascalco, Robert Blackwell), „Pauvres Diables” / „Pobre diablo” compusă de Manuel de la Calva și Ramon Arcusa, pe versurile lui Michael Jourdan și lansată în 1978 de Julio Iglesias.

Scenografia este realizată de Francesca Cioancă, iar

Elena Niciu, Petre Geambașu

Music-hall

Printre invitați s-au numărat Gabriel Dorobanțu („Hai vino în gara noastră mică!” – muzica Dumitru Lupu, text Florin Pretorian, „Nu regret” – muzica Viorel Gavrilă, text Angel Grigoriu, „Serenada” – muzica Zdenka Runjica, text Radmila Popovici, - nepoata celebrei actrițe și interprete Ileana Popovici, „Niciodată” – muzica Viorel Gavrilă, text Eugen Rotaru), Mioara Velicu și ale sale “Nu mă las și nu mă las” (la cei 80 de ani împliniți, atât de îndrăgita interpretă de muzică populară, chiar că nu se lasă!), „Miorița” și „Hai, Catrină și ne-arată”, Petre Geambașu (“Am strâns toamnă după toamnă”, frumoasa melodie compusă de Aurel Giroveanu, pe versurile lui Harry Negrin lansată la MAMAIA 1966 de Constantin Drăghici, „Che vuole questa musica stasera”, „Te-am visat ca niciodată” – cover BZN și „Volver, Volver” din repertoriul lui Vicente Fernández, în duet cu Elena Niciu) și Natalia Guberna („Așa sunt eu” – muzica Emanuel Gheorghe, versuri Natalia Guberna, „Valuri albe”, șlagăr din repertoriul internațional, pe versuri semnate Aurel Felea), Simona Florescu Dichiseanu („Și în chioșc fanfara cântă” – muzica Aurel Giroveanu, text Aurel Felea, „Crede-mă, amore” – muzica Ion Aldea Teodorovici, versuri Grigore Vieru) și în duet cu Ioana Dichiseanu - „Amor,

Marina Florea

Natalia Guberna

Belfiore, Mario Balducci, Gabriel Ruiz, Ramon Arcusa, Michel Jourdan și lansată în 1980 de Julio Iglesias. Celebrul artist a interpretat-o împreună cu Natasha St-Pier și Julie Zenatti la emisiunea „Samedi Soir” prezentată de Michel Drucker la TV franceză; a fost un moment memorabil care continuă să facă pe youtube sute de mii de vizualizări.

Pentru Stagiunea Estivală 2025 de la Grădina de Vară „Herăstrău”, Vasile Muraru și Valentina Fătu au invitat la cele două reprezentații cu acest spectacol alte „trio-uri formidabile”: Ileana Șipoteanu, Cătălin Crișan și Mioara Velicu, respectiv Marina Florea, Denis Ștefănescu și Maria Dragomiroiu.

Oana GEORGESCU

amor de mis amores”, Marina Florea („Stele perechi” - muzica Ionel Tudor, versuri Andreea Andrei, „Asta-i seara ta” de Mihai Alexandru și „Nu te pot uita”, un remix după piesa compozitorului Nicolae Kirculescu, pe versurile lui Jack Fulga), Ovidiu Komorniyk (“Lumea s-a schimbat”, „Fată frumoasă”, „Ochii tăi vorbesc”, „Maria, Maria” compuse de artist, pe textele sale), Raoul sau Ana Maria Mirică.

Una dintre surprizele muzicale pregătite publicului pentru o nouă ediție „Grădina cu Zâmbete” de inegalabilul Petre Geambașu, invitat special alături de Ana Maria Mirică și Elena Niciu, a fost minunata piesă „Il faut toujours un perdant” („Hey”), semnată de Gianni

Ovidiu Komorniyk

The Kryptonite Sparks – „E.R.A.I.”

La 15 ani de la fondare și la 10 de la premiul Metalhead pentru Best Alternative Newcomer, la sfârșitul anului trecut a fost oficializat un nou album TKS. Dar abia din 14 martie 2025 rockerii acidulați de pe planeta Krypton au plecat în turneu de lansare, în șapte orașe mari. Dacă rockul alternativ înseamnă să umbli brambura printre toate subgenurile pop-rock (cu destule substraturi / layere electro, dar până la limita hard rock) cu detașare, inventând la tot metrul pătrat, sărind cu pasul ștregarului (mână și genunchi – picior opus), parcă citând o întreagă istorie a evoluției fenomenului, dar rămânând recognoscibil și credincios propriului sound (și fără urmă de manierism), atunci asta cântă The Kryptonite Sparks pe cel mai recent album „E.R.A.I.” (adică prescurtarea de la Eterna Reîntoarcere A Identității). Cât pe ce era să atac titlul complicat, numai că albumul chiar asta face: ce-i în gușă și-n căpușă.

Cei doi frați originari din Botoșani (Răzvan – solistul chitarist și basistul vocalist Rareș) școliiți în zona de muzică și film în Marea Britanie, plus bateristul Șteff, rezidenți de ani buni în București, nu trăiesc din muzică, ci dintr-un studio (audio)video. Pe lângă diverse expediente... Deci nu îi împinge nimeni de la spate să compună, să înregistreze, să concerteze. Dar bagă ideile la sertar, iar când se strânge masa critică, pun cap la cap ba de o piesă, ba de un videoclip... Iar când te aștepti mai puțin lansează un nou album, ba își permit să se și ducă cu el prin țară. Și cum nu o fac des, au destui fani care îi așteaptă cu sufletul la gură

și... când îi prind... în nici un caz nu se plictisesc. Ba dimpotrivă, pentru că The Kryptonite Sparks le demonstrează că încă dau pe dinafară de creativitate, imaginație și bun-simț muzical. După ce am difuzat la radio vreo două piese, la vremea apariției, preferata mea acum este „Noapte pe Venus”; prin coincidență, turneul se va numi tot așa.

Doru IONESCU

Remember

● La un eveniment muzical, Octavian Ursulescu, Mădălina Manole și Gabriel Cotabiță poartă o discuție legată de viitorul muzicii ușoare românești. Se gândeau ei oare pe atunci că Teatrul de vară din Mamaia, unde au scris istorie, va deveni o ruină, că festivalul de la Mamaia va intra într-un con de umbră și nu se va mai reuși resuscitarea lui? Din păcate, cei doi interpreți de frunte ne-au părăsit, tot mai puțini fiind cei

bucura publicul cu talentul lor de excepție. Este vorba de Gabriel

Cotabiță, Teo Peter, Cornel Fugaru, Șerban Georgescu și Mădălina Manole. Ceilalți, la această festivitate de premiere, sunt, tot de la stânga la dreapta, Dan Bittman, Mihai Pocorschi, Mihai Alexandru, Loredana Groza, Daniel Iordăchioae. Ultimul din dreapta, nedreptățit de fotograf, care l-a... înjumătățit, este, credeți-ne pe cuvânt, am fost acolo, Cătălin Crișan.

care ar putea reînvia legenda șlagărului românesc...

● Dintre cei care apar în această imagine istorică, în care sunt reunite pe scenă atâtea valori ale muzicii pop/ușoare românești, cinci nume îndrăgite ne-au părăsit și nu vor mai

● Două personaje care au însemnat ceva, fiecare, în istoria divertismentului autohton. Venit de la Radio Iași la Radio București, Dumitru Moroșanu a fost apoi o lungă perioadă directorul redacției muzicale-divertisment de la TVR, din această postură coordonând edițiile festivalului

internațional „Cerbul de aur” de la Brașov, la reluarea acestuia după 1990. Un timp a ocupat aceeași funcție și la Național TV. S-a stins din viață în urmă cu câțiva ani, după ce boala făcuse din el umbra bărbatului falnic din imagine – așa l-au revăzut, nerecunoscându-l, cei prezenți la Biblioteca Metropolitană „Mihail Sadoveanu” la evenimentul de lansare a cărții dedicate de Octavian Ursulescu compozitorului ieșean Titel Popovici. Puțini își mai aduc aminte că „Mitică” Moroșanu a fost în tinerețe instrumen-tist, cântând jazz alături de cei trei frați Popovici. Participă aici la

o discuție animată cu Mihai Gheorghe, fostul director al magazinului „Muzica” al UCMR de la Calea Victoriei din București în perioada când acesta era un adevărat km. 0 pentru toți melomanii. (D.M.)

Un nou început (II)

Fiind prima ediție post-revoluție, Titus Munteanu s-a străduit să înnoiască, să modernizeze cât mai mult

mă înșel, i-a dat libertate totală Silviei Dumitrescu, care abia aștepta să se dezlănțuie, a înlocuit chiar și tradiționalul grup vocal Choralis, condus de Voicu Enăchescu, cu altul numit 4 + 3, deși erau cam aceiași componenți. În 1990, la Mamaia, a fost prima apariție importantă pe scenele noastre a Anastasiei Lazariuc, pe atunci solistă a RTV din Chișinău și Artistă emerită în Republica Moldova (ulterior a devenit "Artistă a poporului"). A cucerit publicul cu vocea și feminitatea sa, precum și cu șlagărele "Până la lacrimi" de Ion Aldea Teodorovici, pe versuri de Grigore Vieru, "Destin" de Daria Radu, versuri Leonida Lari, "Orice-ar fi, îți doresc fericire" de Mihai Constantinescu, iar în duet cu Mihai a cântat compozițiile acestuia "Tu și eu" și "Viața e un balans". Foarte așteptat a fost recitalul Aurei Urziceanu, îmbinare de muzică ușoară și jazz, după o carieră internațională strălucită. Puteți crede că în 1969 a fost finalistă a concursului de Interpretare, dar fără a cuceri premiul I? Cu numai 2 zile înainte de festival se întorseseră din Italia Loredana Groza, Silvia Dumitrescu și Elena Cârstea, protagoniste ale unui turneu intitulat "România salută Italia", așa încât, firească am spune, toate au fost invitate să susțină recitaluri. Elena Cârstea a propus melodii rafinate, pe gustul ei, semnate de Marcel Dragomir, Dan Iagnov, Alexandru Vilmányi, fără a ocoli firește piesa proprie de succes "Ochii tăi". De Silvia Dumitrescu am amintit, așa încât să vedem cu ce venea la Mamaia în 1990 Loredana Groza, fata din Onești devenită la doar 21 de ani, după câștigarea Trofeelor

peisajul festivalului, inclusiv în planul recitalurilor. A invitat o sosie a lui Michael Jackson, din Olanda dacă nu

la Mamaia și la "Steaua fără nume", o autentică vedetă. Încă de atunci se vedea creativă, beneficiind ce-i drept și de piesele extrem de moderne ale lui Adrian Enescu, în frunte cu celebrul "Bună seara, iubito!". Astfel, a inclus în show-ul

ei trupa de dans modern "Fantastic Grup" din Constanța (coregrafia: Cornel Loney), pe Cătălin Botezatu și Cătălin Bădiță, manechini de top ai casei de modă Venus, un duet

Bogdan Cristinoiu

vocal alcătuit din tinerele Miruna și Gabi, nelipsind de pe scenă "omul-zburător" cu camera mobilă de la TVR, un alt Cătălin, Cățoiu. După premiul II cucerit la Mamaia în 1987 (reamintim că înaintea sa în palmares au fost Alina Mavrodin - Trofeu și Cătălin Crișan - premiul I), Daniel Iordăchioae venea atunci de la Pașcani, deși se născuse la Pitești (unde va reveni imediat după lansare în spectacolele

organizate de Dumitru Lupu cu Teatrul "Al. Davila"), și se impusese din start prin decontractarea sa scenică, dezinvoltură și, să recunoaștem, farmec masculin. Micro-recitalul său a inclus obligatoriu șlagărele încredințate lui în acel răstimp de Ion Cristinoiu, Dumitru Lupu, Marius Micu. După "Noaptea albastră" a lui Ionel Tudor, cu care "spărsese" top-urile, craioveanul Gabriel Cotabiță și-a văzut în 1990 visul de a cânta în Occident, înainte vreme neavând viză, ca și semnatarul rândurilor de față, de altfel. A fost la "Sanremo Libertà" (l-am aplaudat din sala... goală de la Teatrul Ariston, căci italienii nu se osteniseră să facă o minimă publicitate), în Spania și Belgia. În recitalul său de la Mamaia 90 și-a pus în valoare temperamentul de fost rocker, alături de formația Vodevil, alcătuită din Cristian Dumitrescu (chitară, claviaturi), Valter Dionisie (clape),

Daniel Iordăchioae

Elena Cârstea

Dana Bayer (vocal) și de Teatrul de modă "Prestij" de la Chișinău - coregrafia Anjela Doni. Am asistat la un show de zile mari, în care Gabriel Cotabiță, cu o vestimentație concepută de Andi Antemia, colegul de la Radio, manechin la casa de modă Venus, n-a ocolit nici unul din marile sale șlagăre lansate până în acel moment, încredințate lui de Ion Cristinoiu, Horia Moculescu, Ionel Tudor, Mihai Grigoriu sau Dan V. Dumitriu.

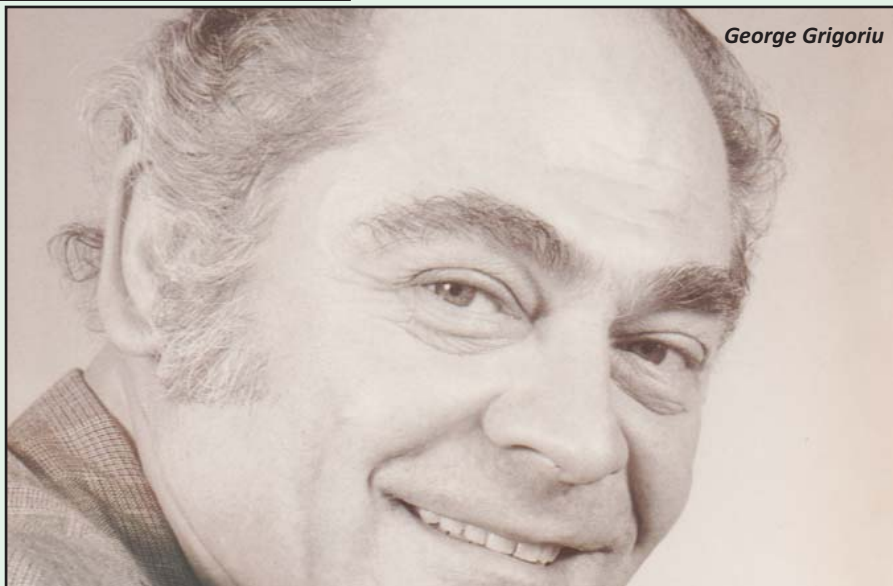
Așa cum va proceda peste câțiva ani cu Pompilia Stoian, directorul artistic al festivalului le-a mers din plin la suflet melomanilor readucându-l pe scena festivalului de la Mamaia (unde scrisese istorie din 1963 până în 1969) pe Constantin Drăghici. Absolvent al clasei de canto la Conservatorul bucureștean, interpretul a cântat un timp la Teatrul de Operetă, a dobândit premii de muzică ușoară la festivalurile de la Helsinki, Sopot, Split, Berlin, Praga și a făcut parte din trupa de elită a Teatrului de revistă "C. Tănase", cu evoluții atât de aplaudate pe scena music-hall-ului Olympia din Paris. În 1970 nu s-a mai întors în țară (deh, el avea viză!), s-a căsătorit în Germania cu solista

Anastasia Lazariuc, Mihaela Constantinescu

multe țări ale Europei alături de formația Flying Birds, dar venea pentru prima dată în țara noastră. Tot debutantă pe pământ mioritic era englezoaica Chris Carter, care până în 1983 fusese... balerină în trupe cu care colindase lumea. A trecut, firește, la musical-uri ("Evita", "A Chorus Line"), devenind ulterior o apreciată solistă de muzică ușoară. Recitalul ei a fost dominat de reluări ale unor titluri celebre - "My Way", "Bette Davis Eyes", "Fame", "Don't Cry For Me, Argentina" - aduse la microfon mai mult decât onorabil. Să notăm că recitalurile susținute de Elena Cârstea, Daniel Iodăchioae, Victor Socaciu și Vasile Șeicaru au fost pur și simplu improvizate rapid, datorită neprezentării unei formații din Italia, I Riccelli, și cunoscutei soliste Katona Klari din Ungaria.

Olimpia Zaharia, alături de care a și cântat la Mamaia în acest recital, locuind de 8 ani în SUA (ulterior s-a re-stabilit la București, unde a și încetat din viață). Cu emoție și firească nostalgie a revenit după 21 de ani pe scena Teatrului de vară din Mamaia, iar publicul a fredonat, dovedindu-și neuitarea, refrenele unor melodii cum ar fi "Tu", "Luna la Mamaia" (ambele de Vasile Veselovschi), "Spune-mi și te cred" (Radu Șerban), "Dorule" (Temistocle Popa), "Hai să cântăm" (George Grigoriu), nemaivorbind de compozițiile proprii "A căzut o frunză-n calea ta" sau "N-ar trebui"... Au mai sosit de peste hotare doi artiști (inițial erau anunțați mai mulți în programul de sală) puțin cunoscuți la noi, dar cu cariere relativ

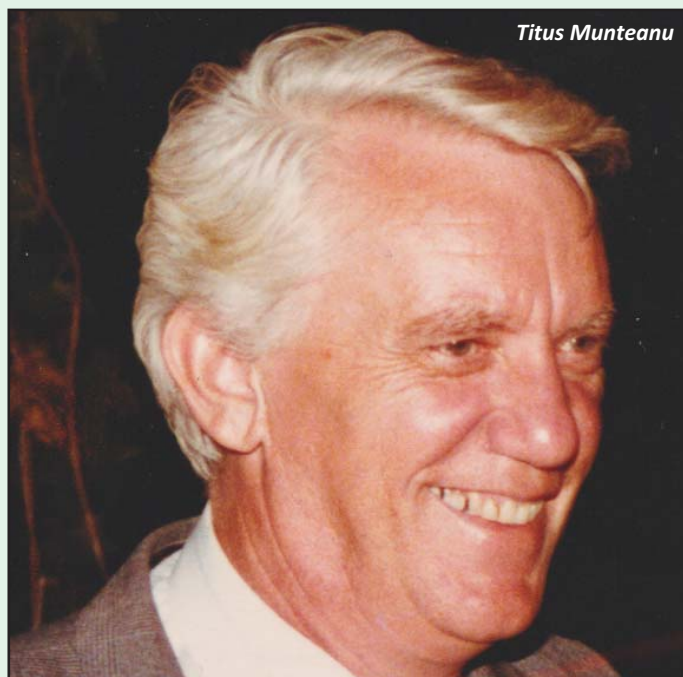

George Grigoriu

George Natsis

Privind în urmă la această primă ediție "liberă", ne mai amintim că unul din sponsori, firma TTI, promisese un "video screen" cu cristale lichide, ce ar fi permis proiecții de efect. Nu l-a adus, dar la rugămintea noastră cei de la discoteca Hipodrom din Mamaia ne-au cedat un ecran și

Titus Munteanu

solide. Olandezul Ivo Franklin (pe nmele real Ivo Paans) avea atunci 34 de ani, după ce devenise solist profesionist la numai 16, editând primul disc la 21 de ani. Cântase în

aparaturile de proiectie, din păcate nu s-a putut realiza întinericul dorit, iar rezultatul n-a fost cel scontat. Recordurile de vârstă ale ediției: Irina Scafaru din Iași, 17

ani (Interpretare) și Andrei Kerestely, 19 (Creație) – cei mai tineri, Dan Dănescu, 25 (Interpretare), respectiv Aurel Giroveanu, 74 (Creație) – cei mai vârstnici. Plecărilor peste hotare au dus la două perturbări în programul inițial. Piesa "Țărnuț cu scoici" a fraților Cristian și Florian Nanu ("Digital Art") trebuia să fie cântată de Marius Voicu, plecat însă în RFG, așa încât s-a recurs la atât de moderna, imaginativă Geanina Olaru, care a oferit o versiune superbă. Iar a 23-a melodie de la Creație, a lui Vasile Veselovschi, a dispărut fiindcă autorul o gândise pentru Corina Chiriac, aflată încă în SUA; a renunțat apoi și la Gil Dobrică, deci au rămas doar 22 de titluri finaliste...

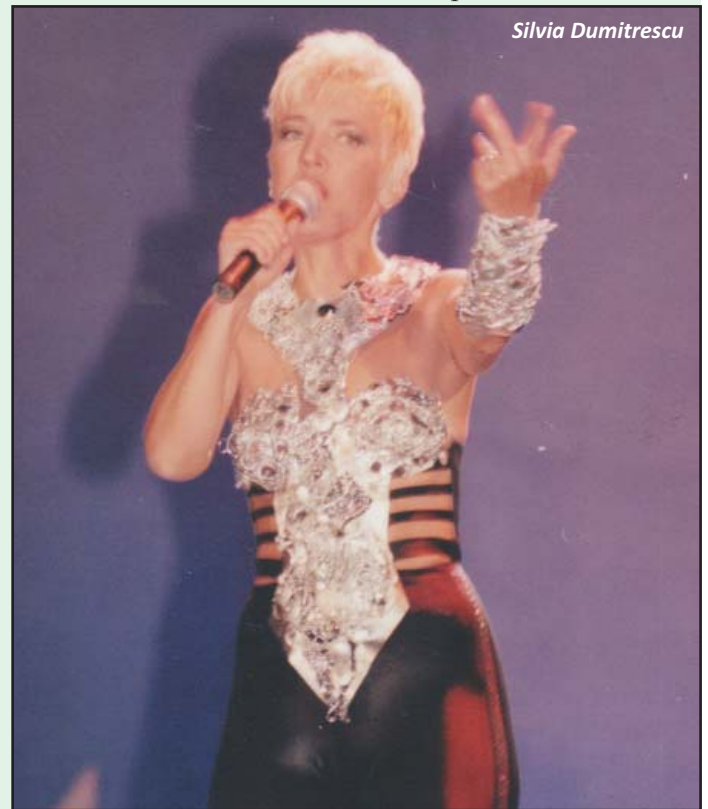
Sigur, a fost un prim pas mai timid întru schimbare de paradigmă, totuși ceva-ceva a rămas după ediția 1990: o anumită relaxare, în textele cântecelor, dar și în ale noastre, prezentatorilor (pe care le-am scris... fluierând, repetându-le ușor cu

Loredana Groza

Alina Perletta Toma

Silvia Dumitrescu

Irina Scafaru

Carmen Movileanu, teleast inteligent și experimentat), vestimentații speciale (colaborarea cu casa de modă Venus), atrăgătorul teatru de modă de la Chișinău, trupe de dans modern, readucerea pe scena de acasă a unui "transfug", cum era considerat înainte Constantin Drăghici, soliști străini... Dar cea mai importantă realizare a fost elogierea festivalului într-un articol uriaș, pe 5 coloane, în reputatul cotidian italian "Corriere della sera", semnat de unul dintre cei mai respectați critici muzicali din Peninsula, Mario Luzzatto Fegiz. Îl cunoscusem în februarie la festivalul de la Sanremo (unde rămăsesem după nereușita însăilare "Sanremo Libertà", invitat fiind de un ziar local să public zilnic),

Cei mai frumoși ani

I-am invitat la Mamaia, dar nu-mi închipuiam că va veni! Și mai ales să fie atât de încântat de ceea ce a văzut, publicând articolul de care spuneam, intitulat "Sanremo alla romena sul Mar Nero", cu subtitlul Un "Ave Maria" commuove il pubblico e vince fra minigonne e "rap", însoțit de fotografii pe care i le-am oferit din partea colegului Gabriel Miron și înfățișându-i în plină acțiune pe triumfători, Gabriel Cotabiță și Laura Stoica.

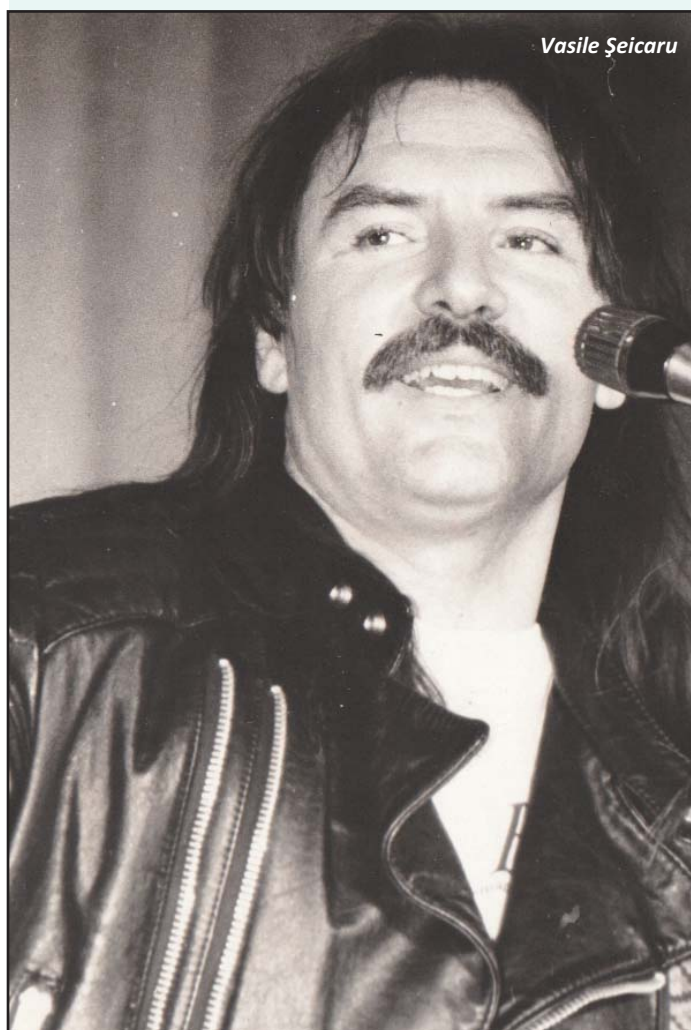
În text sunt comentați Laura Stoica ("bella ragazza di 23 anni di Tirgoviste... un certo sex appeal, grande aggressivita scenica"), Adrian Enache ("un superballerino"), Alina Perletta Toma ("una ragazza formosa, tutta in pelle nera e catene metalliche e con una dentatura da pantera"), Gabriel Cotabiță ("ha la studiata

Olimpia și Constantin Drăghici

(deși aș fi mai degrabă un Pippo Baudo, dar în fine!). Mai sunt amintiți Mihai Balaban (cu piesa lui Bogdan Cristinoiu "Vă rog, tovarăși!"), Titus Munteanu, Mihai Constantinescu (de la Ministerul culturii), Horia Moculescu, Ovidiu Komornyik, Aura Urziceanu, Loredana Groza, Elena Cârstea, Gabriel Basarabescu, iar traduceri chiar cred că nu sunt necesare. Eram în 1990, tineri și elogiați în Italia, credeam că toată lumea e a noastră... (Va urma)

Octavian URSULESCU

Vasile Șeicaru

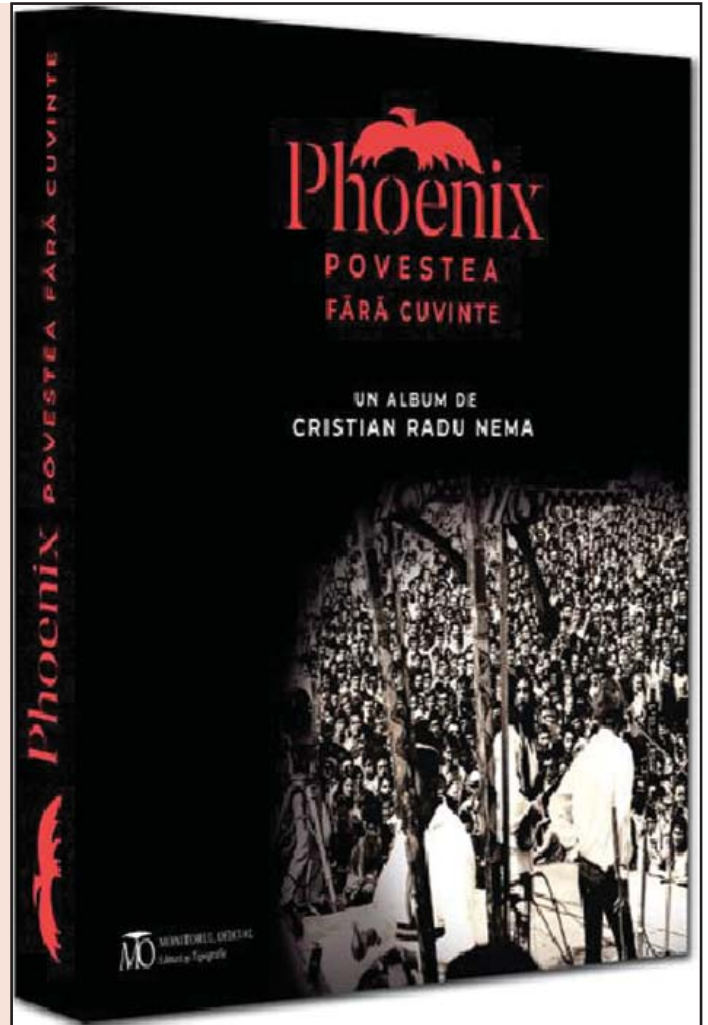
trasandatezza scenica di un Vasco Rossi e l'enfasi espressiva di un Toto Cutugno"), Silvia Dumitrescu ("folgorante l'esibizione funky punkeggiante... capelli a spazzola e un look alla Annie Lennox"), drept care n-am scăpat nici eu de comparații, fiind "il Renzo Arbore locale"

Aura Urziceanu

Legende rock

După atât de reușitul film „Phoenix. Povestea”, regizorul Cristian Radu Nema ne-a făcut surpriza editării unui album cu adevărat de excepție, „Phoenix. Povestea fără cuvinte”. Excepția constă pe de o parte în calitatea incredibilă a tiparului, unicat în domeniu (Editura și tipografia „Monitorul oficial”, unde de altfel poate fi comandat albumul), iar pe de alta în complexitatea și bogăția imaginilor, urmărind practic, în 230 de pagini, toată istoria legendarului grup, în cei peste 60 de ani de activitate neîntreruptă – record național și unul chiar mondial pe tărâm rock. Prezentarea grafică și machetarea, ca și unele fotografii din intervalul 2007-2023 (regizorul este reputat și în acest domeniu, fiind acreditat oficial la festivalul de film de la Cannes) aparțin autorului, Cristian Radu Nema. El a colaborat permanent cu regretatul Nicolae Covaci (acestuia revenindu-i conceptul, ideea, selecția imaginilor), baza fiind firește fotografiile din arhiva Phoenix. Din păcate Nicu Covaci n-a mai apucat să țină în mână acest album la care ținea atât de mult, fiind răpus, într-un spital din Timișoara, de o tumoare la creier cu doar câteva luni înainte de apariția acestuia. S-a înțeles, cred, că este vorba înainte de toate de un album fotografic, dar felurile perioade din cariera formației Phoenix sunt marcate de inspirate texte semnate de scenarista și producătoarea Bianca Beatrice Michi. Este vorba, cronologic, de: „Perioada beat” (anii 60), „Perioada etno-rock” (anii 70), „Exilul în Germania” (anii 77-90), „Renașterea” (anii 90), „Umbră marelui URSS” (anii 2000), „Ca și mâine, pururi și acum” (Astăzi). Revederea, chiar și numai în imagini, cu membrii fondatori și cei mai vechi este emoționantă, mai ales că unii dintre ei nu mai sunt în viață: Bela Kámocsa „Kamo”, Mony Bordeianu, Günther Reininger „Spitzzy”, Cornel Calboreanu „Schwartz”. „Sfinții”, cum s-a numit la început formația (de necrezut că li s-a permis o asemenea titulatură!) îi mai includea pe Pilu

„Cantafabule”. Casa de discuri Electrecord a profitat de popularitatea uriașă a formației, cu tiraje discografice incredibile, și a lansat pe piață diverse LP-uri aproape pirat din punct de vedere al mapelor, înlocuindu-le pe cele originale, evident costisitoare, realizate de Nicu Covaci și de Valeriu Sepi (mai mult, ele au apărut cu numele greșit de „CantOfabule”!). Își fac apariția în această perioadă componenți mult mai cunoscuți publicului de azi – Mircea Baniciu, Josef Kappl „Ioji”, Costin Petrescu, Erlend Krauser, Ovidiu Lipan „Țândărică”, textierii Șerban Foarță și Andrei Ujică, personaje adiacente, dar importante, cum ar fi Alex Polgar (implicat, cu microbuzul său, în celebra fugă spre Germania) sau Șobre. Mă număr între cei care cred cu tărie că părăsirea țării, în plină glorie, a fost o mare greșală, dar asta e.

Din perioada germană apar în album Marion Haase,

Dzidek Marcinkiewicz, Mani Neumann, iar după revenirea în țară, cu schimbările cunoscute de componență – Dragoș Bădoi, Volker Vaessen, prieteni și colaboratori (Iwona Ernsdorff, Florian Pittiș, Dan Chișu, Mircea Florian, Anca Vijan Graterol, Mihaela Rădulescu). O cotitură importantă are loc în anii 2000, în urma unor neînțelegeri între Nicu

Cristian Radu Nema, Bianca Beatrice Michi alături de Phoenix 2025

Ștefanovici, Claudiu Rotaru, Dorel Vintilă Zaharia, așa cum nu puteau fi uitați textierii Victor Cârțu și Victor Șuvăgău. Câți își mai amintesc că în acei ani au colaborat cu solista de muzică ușoară Aquilina Severin? Dar, desigur, anii 70 au fost cei mai fructuoși, cu apariția celor trei albume iconice – „Mugur de fluier”, „Cei ce ne-au dat nume” și

Autorii alături de Andrei Novac, Octavian Ursulescu și Doru Ionescu

Covaci și ceilalți membri, fiind cooptați pentru perioade mai lungi sau mai scurte Alin Oprea, Tavi Colen (Talisman), Lucian Cioargă, Ionuț Contraș, Cristi Gram, Bogdan Bradu, Silviu Sanda, Costin Adam, Marc Țint, Andrei Cerbu, Flavius Hosu, Mihai Moșoi, Vlady și Lavinia Săteanu. Nu lipsesc colaboratorii de la spectacole importante (Dumitru Fărcaș, Stelu Enache, Johnny Răducănu, Marius Mihalache, Gheorghe Zamfir, Gheorghe Mureșan, Malcolm J. Lewis, Irina Baiant, Vlad Miriță, Adrian Petrescu, Ionuț Micu, Mircea Albulescu, Nicolae Pițș, Maria Casandra Hauși, Grigore Leșe, Bogdan și

vocal) și Flavius Hosu (baterie) i-au adus un omagiu celui care i-a ales și i-a reunit, nemaifiind nici în acea seară și nici în viitor alături de ei, pe umerii lor căzând sarcina deloc ușoară de a duce mai departe gloria numelui Phoenix. A fost o seară magică, deschisă pe scenă de trei conferențieri care au subliniat importanța demersului: Octavian

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateră editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:

Mihai COSMA

Redactori: Octavian URSULESCU

Norela-Liviana COSTEA

Secretar de redacție: Costin ASLAM

Corespondenți:

Mariana POPESCU, Constantin-Tufan STAN,
Carmen STOIANOV, Alex VASILIU

Semnează în acest număr:

Dumitru AVAKIAN, Maria Monica BOJIN, Corina BURA,
Teodora CONSTANTINESCU, Ligia FĂRCĂȘEL,
Irina Petronela FLORIAN, Oana GEORGESCU, Răzvan GEORGESCU,
Doru IONESCU, David LAPADAȚ, Florian LUNGU, Olgața LUPU,
Carmen MANEA, Petruța MĂNIUȚ-COROIU, Doina MOGA,
Melania NAGY, Ileana POPOVICI, Mirela STOENESCU-TOLLEA,
Carmen STOIANOV, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ

<https://ucmr.org.ro/revistele-ucmr/revista-actualitatea-muzicala/>

Adresa redacției: București, str. Ecaterina Teodoroiu nr. 19,
sect. 1, 010971, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x

Autograf pentru Irina Margareta Nistor

Ursulescu, Doru Ionescu „Rocker” (istoric muzical, jurnalist radio-TV, autorul integralei Phoenix de la TVR), Andrei Novac (scriitor, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe pentru relația cu Institutul cultural român și pentru politici culturale). Între spectatorii care cântau și dansau de zor i-am mai zărit pe Bianca Beatrice Michi, de care am amintit, pe criticul de film Irina Margareta Nistor, scriitorul Răzvan Voncu, jurnalistul Liviu Mihaiu, actrița Andreea Chirișescu, Ștefan Chiriacescu. Evident, Cristian Radu Nema a dedicat de zor zeci de albume, s-au făcut fotografiile, dar mai ales s-a evocat, direct sau indirect, cea mai frumoasă perioadă a rock-ului autohton. Așa încât am putea vorbi de închegarea unui „Club Phoenix” pe care l-ar putea patrona tânărul regizor Nema...

Marius GHERMAN